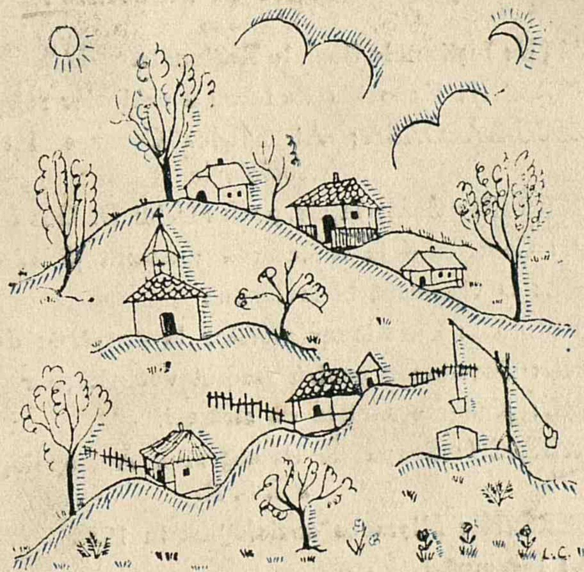
SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director D. GUSTI

An I · Nº 1 · Ianuarie 1936

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Revista Secţiei sociologice a Institutului Social Român

Director: D. GUSTI

Anul I. Nr. 1 Ianuarie 1936

CUPRINSUL:

Cronici, Documente şi Recenzii:

Apare lunar. Exemplarul: 15 lei. *Abonamentul* anual 150 lei pentru particulari, 1000 lei pentru autorităţi şi instituţii.

Redacţia şi *administraţia*: Institutul Social Român, Piaţa Romană 6, etaj III. (Palatul Academiei de Inalte Studii Comerciale şi Industriale), Bucureşti.

D-nii autori şi editori sunt rugaţi să trimită publicaţiile despre cari doresc să luăm notă, în două exemplare, pe adresa redacţiei.

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director D. GUSTI

An I · Nr. 1 · Ianuarie 1936

INSTITUTUL SOCIAL ROMÂN

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Cu douăzeci şi trei de ani în urmă, când proectam publicarea unei reviste de sociologie, apărută mai târziu sub titlul „Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială", n'aş fi crezut că ştiinţa sociologică pe care o ştiam temeinică şi înfloritoare dincolo de hotare, va primi în scurt timp, în urma evenementelor provocate de războiul Unirii şi de străduinţele noastre, şi o coloratură românească. Ni se părea că sociologia, care la noi abia dacă era cunoscută, va avea de străbătut, ca mai toate disciplinile ştiinţifice, o lungă perioadă de împământenire, de asimilare a creaţiilor străine şi adaptare la nivelul nostru de cultură. Chiar numai cunoaşterea amănunţită a mişcării sociologice din străinătate ni se părea operă grea, într'o ţară lipsită de un învăţământ al ştiinţelor sociale pe deplin organizat, lipsită de biblioteci de specialitate, de institute de cercetare şi chiar de un interes vădit şi neîntrerupt pentru noua ştiinţă. De atunci s'au schimbat însă multe lucruri şi toate schimbările au marcat un progres cu neputinţă de tăgăduit.

Invăţământul sociologic s'a organizat treptat. Astăzi ţara are şase catedre de sociologie, câte una de fiecare universitate, în cadrul Facultăţilor de Filosofie — şi două la Facultatea de Drept din Cluj şi la cea din Iaşi. Se mai predă sociologia şi la alte şcoli superioare şi se simte neîncetat nevoia ei, dacă nu se recunoaşte întotdeauna făţiş, în toate instituţiile şcolare superioare dedicate ştiinţelor sociale: Facultăţile de Drept, Academiile de înalte studii comerciale şi industriale, Academiile de înalte studii agricole, Şcolile politehnice. Insemnătatea sociologiei în învăţământul superior a pregătit terenul pentru introducerea ei şi în învăţământul secundar. De câţiva ani sociologia se predă în licee şi în şcolile normale. Prin aceasta s'au îndeplinit în cea mai mare parte condiţiile de răspândire şi asimilare a ei de către păturile şcolare. Sociologia se află integrată organic în spiritul timpului şi nu poate să mai fie nesocotită de nici un om de cultură.

Paralel cu desvoltarea învăţământului sociologic, dacă nu întotdeauna din pricina lui, a crescut interesul pentru sociologie în păturile conducătoare româneşti şi chiar în masele mari ale

publicului. Iniţiativele de orice fel, publicaţii, institute, cercetări, au început să fie sprijinite şi în orice caz privite cu simpatie. In chipul acesta sociologia nu mai era socotită ca o disciplină menită să se desvolte numai în cadre şcolare, ci ca o preocupare cu o menire culturală şi socială mai largă. Mai ales după războiu sorţii de izbândă ai sociologiei au crescut considerabil. Războiul ne-a pus în faţa unei experienţe fără asemănare în istoria neamului şi ne-a dus la rezultate tot atât de neasemănate. Problemele sociale ridicate de Unire şi de noua pace nu mai ţineau de tehnica politică, nici de resortul unor diciplini parţiale, ca economia politică sau ştiinţa financiară, ci au fost probleme totalitare, care cereau soluţii de ansamblu, de largă colaborare între ştiinţe şi de cuprinzătoare perspective de cunoaştere. In împrejurările acestea, sociologia, ştiinţă de sinteză a societăţii, care nu pierde din vedere nici un aspect al vieţii sociale prezente şi nu nesocoteşte nici determinările trecutului şi nici idealul anticipator al viitorului, era de-a-dreptul cerută de nevoile vremii. Era nevoie pe deoparte de documentare, pe de altă parte de lămurire.

Ca reprezentant al sociologiei am găsit că trebuie răspuns şi în România cât mai complet acestor două mari necesităţi ale ştiinţei sociale de după războiul mondial. Astfel a luat naştere Institutul Social Român şi organul lui publicistic: Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială. Mulţi dintre conducătorii vieţii noastre publice s'au format sau cel puţin s'au documentat în cadrele Institutului, au activat în sânul lui orí şi-au lămurit problemele cele mai de seamă. Nenumăraţi oameni de ştiinţă au găsit o asociaţie competentă în care să-şi discute părerile, o tribună liberă din care să şi le expună şi un organ în care să le scoată la lumină. De sigur, ca orice instituţie de cultură, Institutul Social Român, n'a creat nici oameni de ştiinţă, nici oameni politici, dar le-a organizat activitatea, le-a uşurat-o şi nu odată le-a făcut-o cu putinţă. Acesta este de altfel singurul rost al unui institut ştiinţific. Dar Institutul Social Român nu s'a adresat numai savanţilor şi conducătorilor politici; gândul celor cari l-au creat a fost chiar dela început şi la masele mari ale publicului, dornice de învăţătură şi de lămurire mai temeinică. Astfel s'au organizat ciclurile anuale de conferinţe, cari atât prin problemele desbătute, cât şi prin competenţa celor cari le-au înfăţişat, au însemnat cea dintâi facultate liberă de ştiinţe sociale la noi în ţară. Numărul mare al ascultătorilor la aceste prelegeri a fost o permanentă dovadă a nevoiei reale pe care o simte publicul românesc pentru informaţia ştiinţifică serioasă şi cât mai cuprinzătoare.

Cu organizarea învăţământului sociologic şi a unui institut de cercetări, cu putinţe suficiente de documentare şi publicare, s'au realizat cadrele necesare unei activităţi ştiinţifice colective şi originale. Inainte se putea vorbi de sociologi, adică de o activitate răsleaţă, individuală, nu de o sociologie ca activitate publică, instituţională. Se putea vorbi de sociologi încadraţi în diferite curente din străinătate, nu de o sociologie românească. Fenomenul ştiinţific nu e nici el desprins de împrejurările în care se desvoltă, cum desigur nimic ce se petrece în lume nu scapă de influenţa mediului înconjurător. De aceea el nu apare oriunde şi oricând. Producerea şi desvoltarea lui cer anumite împrejurări prielnice, de natură nu numai intelectuală, ci şi socială, în înţeles de organizare. La noi a trebuit să se realizeze mai întâi cadrele muncii ştiinţifice (învăţământ, institute, biblioteci, publicaţii), împrumutând cât mai mult din altă parte, ca fenomenul ştiinţific să prindă rădăcini şi să rodească apoi cu puteri proprii. Şi atunci noi, cei cari am participat la începuturile sociologiei în ţara noastră, şi ne-am închinat cei mai buni ani ai vieţii desvoltării ei neîntârziate, am căutat să-i dăm un nou impuls şi o nouă direcţie, potrivite cu momentul evoluţiei. Aşa am început cercetările monografice, cari ne sunt azi preocuparea ştiinţifică de căpetenie. Perioada scurtă, dar intensă, a asimilării era în liniile ei mari încheiată; mijeau de acum zorii creaţiei originale, zorii unei sociologii româneşti.

De ce am socotit cercetările monografice ca mijlocul ştiinţific cel mai potrivit pentru noua perioadă? Mai întâi, pentrucă cercetările monografice ne legau de propria noastră ţară. Căile naţionale ale sociologiei încep astfel chiar dela material. Se înţelege că o metodă de lucru nu se aplică numai la un singur fel de realitate, cum ar fi realitatea naţională românească, dar construcţia ştiinţei este determinată în mare parte şi de faptele de care se ocupă. O ştiinţă duce prin trăirea, dacă nu şi prin realizarea treptată a faptelor ei fundamentale, la o viziune din ce în ce mai cuprinzătoare a lumii, păstrând totuşi nuanţa originară. De aceea am socotit necesar pentru o viziune românească la care ar contribui şi sociologia, să începem cu studiul realităţilor naţionale. Tot aşa o ştiinţă socială ajută societăţii cercetate să se cunoască pe sine însăşi, în structura şi puterile ei de viaţă, încât să-i asigure o conştiinţă de sine realistă, care să o apere de rătăciri şi descurajare. Am socotit că pentru România întregită, în căutarea unei realizări depline a misiunii ei ca popor, sociologia poate să aducă un ajutor hotărîtor. Cercetările monografice şi-au propus în chipul acesta, dela început, cunoaşterea ţării. Cumpănind în aceeaşi ordine de lucruri putinţele unei

contribuţii româneşti la ştiinţa universală, nu e greu de observat că tot cercetarea ţării noastre ne asigură cele mai mari perspective. Realităţile sociale româneşti, cari au o valoare de cunoaştere cu mult mai mare, de pildă: sociologia civilizaţiilor ţărăneşti, nu pot fi studiate de nimeni în condiţii mai prielnice (înţelegere sufletească, apropiere în spaţiu, cunoaşterea limbii) de cât de cercetătorii români.

In al doilea rând, cercetările monografice ne-au întins un larg câmp de experienţă care ne-a permis chiar dela început contribuţii însemnate în materie de metodă şi tehnică de lucru, nu numai ca material. Monografia ca atare nu este o descoperire românească, dar sunt nenumărate feluri de a întreprinde monografii. Concepţia sau sistemul de sociologie care le stă la bază [1], hotărăşte de aproape şi felul lor de a fi. Unii se mulţumesc numai cu studiul familiei, dând precădere, de pildă, bugetului; alţii se mulţumesc cu studiul statistic, alţii cu descrierea relaţiilor sociale şi a. m. d. Noi am încercat dela început cercetarea sociologică a tuturor aspectelor (deci a totalului) şi nu numai descriptiv, ci şi explicativ, a unei forme fundamentale de viaţă socială, cum este la noi satul. Am ajuns astfel să putem înfăţişa un tip românesc de monografie sociologică, cu multe avantaje faţă de tipurile cunoscute şi practicate în străinătate. Nu e părerea subiectivă a noastră. Sistemul acesta monografic a fost expus pe larg în străinătate (în Franţa şi Germania cu prilejul conferinţelor ţinute la universităţile din Paris, Berlin, Lipsca şi München, precum şi prin comunicările la congresele internaţionale de sociologie din Londra şi Bruxelles) în faţa celor mai de seamă sociologi ai vremii şi a fost primit şi preţuit cu multă căldură. Pentru noi a însemnat o verificare foarte importantă, de care ţinem seama în activitatea noastră viitoare.

In sfârşit, cercetările monografice mai aduceau un folos, care, dacă nu i se dă întotdeauna importanţa cuvenită, a fost totuşi o grijă de căpetenie a noastră. Ele dau putinţa nu numai unor cercetări individuale, ci şi unei munci colective, de întinsă colaborare între oamenii de ştiinţă şi de desvoltare crescândă în timp. Cercetările monografice nu corespund ambiţiei personale a unui savant, care ar vrea să păstreze numai pentru el secretul muncii ştiinţifice; ele se adresează unui număr mare de cer-

---

1) Tratarea sistemului de sociologie, ce stă la baza cercetărilor monografice, şi asupra caruia se va reveni continuu în coloanele acestei reviste, se găseşte în publicaţiile Institutului Social Român, „Biblioteca de Sociologie, Etică şi Politică": *D. Gusti*, Sociologia militans, Introducere în sociologia politică, 1934; *Traian Herseni*, Teoria monografiei sociologice; *H. H. Stahl*, Tehnica monografiei sociologice; *Traian Herseni*, Realitatea socială. O expunere concentrată a acestui sistem s'a publicat sub titlul „La monographie et l'action monographique en Roumanie" par *D. Gusti*. Paris 1935.

cetători, fără altă îngrădire decât pregătirea, înlesnindu-se astfel constituirea unor adevărate comunităţi de muncă ştiinţifică, atât de rodnice prin cooperare şi confruntare, numite cu un termen obişnuit: şcoală. Cercetările monografice au dus la cea dintâi şcoală sociologică românească. Dar nu suntem decât la început. Problemele de azi vor isca alte probleme, metodele de lucru vor putea fi lărgite şi desăvârşite. Generaţii de savanţi vor trebui să vină după noi până la totala epuizare a putinţelor de cercetare oferite de monografia sociologică. Astfel, comunitatea de muncă ştiinţifică de azi va putea duce la stabilirea unei tradiţii ştiinţifice, a unui curent puternic de-a-lungul timpului.

Românească prin material, prin metodă şi prin cercetători, înfăţişând nenumărate putinţe de creaţie ştiinţifică, cercetarea monografică asigură din plin desvoltarea unei sociologii româneşti. Munca începută de noi va trebui însă nu numai generalizată şi continuată, dar şi organizată şi îndrumată, oriunde s'ar ivi. Institutul Social Român şi-a statornicit ca punct principal în programul de lucru, cunoaşterea ţării prin monografia sociologică. E vorba mai ales de monografii săteşti, fără să nesocotim însă nici monografiile regionale, nici monografiile industriale sau orăşeneşti şi nici chiar cercetarea unei probleme restrânse la faţa locului. In genere ne gândim la cunoaşterea ţării prin cercetări directe şi amănunţite. Cu aceleaşi scopuri, restrânse însă la regiuni anumite şi în legătură strânsă cu Institutul Social Român, au luat fiinţă un Institut Social în Banat-Crişana, cu sediul la Timişoara, şi altul în Basarabia, cu sediul la Chişinău. Şi răsar peste tot iniţiative personale, în acelaşi spirit şi în aceeaşi direcţie. Institutul Social Român este necontenit solicitat pentru îndrumări, planuri de lucru, chestionare etc. Astăzi mişcarea monografică a luat proporţii şi întrece cu mult cadrele stricte ale sociologiei ca specialitate ştiinţifică. Pretutindeni se ivesc echipe monografice sau cercetători individuali, încât nevoia unei îndrumări constante se simte din ce în ce mai mult. Ştim că datoria aceasta ne revine nouă, cari am început acest gen de muncă şi am publicat lucrări teoretice mai cuprinzătoare. De aceea am creat încă din 1932 o nouă rubrică la Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială: Arhiva monografică, — şi am organizat un seminar special de monografie sociologică la Universitatea din Bucureşti. Totuşi măsurile acestea nu sunt eficace decât pentru specialişti. Pentru publicul mare se cere un mijloc mai la îndemână atât ca răspândire, cât şi ca gen de tratare. Ne-am gândit atunci la o revistă specială de sociologie românească.

Din raportul pe care timpul l-a câştigat cu forţele eterne şi vii ale comunităţii naţionale, a ieşit mai puternic ca până

acum, o nouă înţelegere a istoriei, ca şi a dreptului şi economiei; a satului, — căruia de peste zece ani îi închinăm în fiecare an studiile cele mai pasionate —, oraşului şi statului.

Această nouă atitudine sociologică a ştiinţelor sociale determină o nouă directivă politică şi o nouă cencepţie etică de viaţă.

Revista, pe care o punem astăzi la dispoziţia publicului românesc, ca şi ,,Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială", va fi o tribună consacrată Adevărului social românesc.

In „Arhiva" vor apărea, ca şi până acum, studii, care sunt mai desvoltate de cât un articol de revistă, deşi nu au proporţia unui volum, precum şi contribuţii ce vor face legătura cu ştiinţa sociologică străină; pe când în „Sociologie românească" se vor comunica şi comenta în primul rând fapte şi date din bogata arhivă a materialului cules în satele noastre de secţia sociologică a Institutului Social Român.

Ne vom strădui prin noul organ să îndrumăm toate cercetările monografice cari ni se adresează sau depind direct de noi. Vom da număr cu număr, indicaţii de metodă şi de tehnică de lucru, vom discuta problemele sociologice cari au vreo legătură cu monografia, vom da pilde de probleme cercetate şi vom urmări de aproape mişcarea sociologică dela noi şi din străinătate, ca să tragem toate foloasele din critici, confruntări şi dări de seamă.

Pornim astfel la drum cu nădejdea că răspundem unei nevoi reale: mişcarea pentru cunoaşterea ţării, care însemnează singurul temeiu adevărat al unei sociologii naţionale.

Adevărul nu există şi nu se găseşte decât printr'o experienţă continuă şi perpetuă: verum index sui. Munca severă monografică ne va apăra de eroarea şi falsificarea înţelegerei juste şi totale a socialului românesc, de multe ori involuntare, şi izvorîte din generoase bunevoinţe.

Experienţa ştiinţifică, ce iese din contactul direct cu realitatea socială, creiază însă în noi o constantă de tonalitate spirituală, o dorinţă arzătoare şi chiar o voinţă hotărîtă, ce produc alături de bucuria, pe care o dă totdeauna cucerirea intelectuală a unei cunoştinţe, o emoţie morală ce ne impune imperativul unor reforme profunde şi totale, de transformare radicală şi înobilare necesară a acestei realităţi, câteodată atât de tristă şi vicioasă, dar totdeauna perfectibilă.

In acest fel revista „Sociologie românească" nu va deveni o simplă culegere de fapte şi precepte, ci va cultiva o Etică şi o Politică a Adevărului social, aşa cum reiese din ştiinţa Naţiunii.

Pentru organizarea cunoaşterii Naţiunii facem apel la toate

forțele de entuziasm, capabile a se supune moralei muncii disciplinate monografice, din lumea învățătorilor și a preoților până la aceea a profesorilor secundari și universitari, a medicilor și agronomilor, de la membrii căminelor culturale, primari și pretori până la conducătorii superiori religioși și politici ai Neamului.

Este o datorie de conștiință de a invita la mobilizare, în vederea unei ordine noi, pe toți ostașii patriotismului adevărat și activ. *Renan* găsește că soldatul lui Napoleon știa că este un biet om, însă simțea că epopeea pentru care lupta și se sacrifica va fi eternă și deci va trăi în gloria Franței. Să aibă conștiința clară toți soldații cunoașterii realității românești prin monografia sociologică, oricât ar fi de modești, că lucrează pentru un viitor mai bun și mai vrednic al Națiunii.

D. GUSTI

ROSTUL MONOGRAFIILOR SOCIOLOGICE

Orice mişcare spirituală care urmăreşte scopuri anumite trebue să-şi amintească din când în când cele câteva principii cari o călăuzesc, ca să nu-şi trădeze semnificaţia. Pentru mişcarea monografică, o nouă revistă, închinată ei, este un prilej nimerit, dacă nu chiar o cerinţă firească, să-şi recapituleze ideile programatice mai de seamă şi să-şi cumpănească noile perspective de activitate.

Monografia sociologică strânge laolaltă oameni cu temperamente felurite, chiar de formaţii spirituale deosebite, dar a înfăptuit în ciuda acestora o netăgăduită comunitate de lucru, care ascultă de un mănunchiu de învăţături fundamentale şi se îndreaptă nu numai pe aceleaşi căi, dar şi spre aceleaşi scopuri ştiinţifice. Sâmburele acesta comun e ceea ce am vrea să scoatem mai întâi în lumină, ca să arătăm apoi foloasele cercetărilor monografice pentru desvoltarea ţării.

I.

Monografia de care ne ocupăm, socotită fiind ca preocupare *sociologică*, cele dintâi rosturi ale ei sunt de natură teoretică. Ea urmăreşte, cu alte cuvinte, o mai bună întemeiere a sociologiei ca ştiinţă. De unde purcede această străduinţă, ce anume o îndreptăţeşte, ce mijloace are la îndemână, ce deslegări făgădueşte — sunt întrebările la cari va trebui să răspundem.

Nevoia unei mai bune întemeieri a sociologiei ca ştiinţă purcede dintr'o situaţie de fapt, cunoscută în deajuns chiar şi nespecialiştilor. Sociologia este o ştiinţă constituită târziu şi desprinsă din discipline spirituale destul de felurite. Din pricina aceasta ea nu şi-a putut crea o tradiţie serioasă, întemeiată pe o încercare a metodelor şi o alegere treptată a problemelor şi nici n'a putut să înlăture toate urmele din vechile preocupări de gândire. Veacul de existenţă autonomă a sociologiei, într'un timp de desvoltare deosebită a celorlalte ştiinţe, nu i-a îngăduit statornicirea unui drum de lungă durată. Intârzierea şi rivalităţile i-au impus o uimitoare grabă în activitate, ca să câştige

timpul pierdut și să ajungă la nivelul științelor mai vechi, încât n'a putut proceda întotdeauna cu rânduială și chibzuință. S'au propus nenumărate concepții pentru a deslega fără întârziere orice problemă, ceea ce a dus la aproape tot atâtea sisteme de sociologie câți sociologi există. S'au încercat nenumărate metode de cercetare, făcând să se spună că „sociologia este știința cu cele mai multe metode și cele mai puține rezultate", fără răbdarea de a aștepta foloasele, înlocuind mereu metode abia puse la încercare, cu altele noi cari păreau mai promițătoare. In răstimp s'au stabilit anumite curente, s'au închegat anumite școli, după înrudirea sistemelor, dar nici până astăzi nu s'a statornicit o sociologie cu aceeași problematică și aceeași metodologie.

Originea sociologiei este o altă pricină a lipsei ei de unitate. Ea s'a desprins pe de o parte din preocupări filosofice, din filosofia socială și filosofia istoriei, pe de altă parte din doctrina economică și cea politică și păstrează fără să vrea urme din preocupările de obârșie. Mai ales filosofia și politica îi poartă nenoroc. Aceasta nu pentrucă sociologia s'ar putea desprinde vreodată cu desăvârșire de aceste două preocupări, dar pentrucă nu reușește să le dea întotdeauna întrebuințarea care li se cuvine. Filosofia (mai ales ontologia și teoria cunoștinței) îi va sluji poate mereu de temeiu, iar politica va purcede din ea, dar nici una nici alta nu pot face parte chiar din corpul ei de doctrină, fără nici o primejdie serioasă. Filosofia își are rostul ei în discuția temeiurilor unei științe și poate în întrebuințarea datelor ei ultime, dar cuprinsă chiar în construcția științei, tinde să coloreze subiectiv datele cercetării, ajungând să înlocuiască faptele prin păreri și teoria științifică, prin concepții metafizice. Dimpotrivă, sociologia este singura disciplină care poate întemeia o politică științifică, dar ea însăși nu poate avea preocupări politice, fără să-și piardă rostul ei ca știință. Sociologia este necesară politicei numai în măsura în care se menține pe terenul faptelor și nu se lasă înfluențată de nimic altceva. O falsă teorie a realității sociale determină o falsă concepție despre acțiunea politică. Ordinea este ireversibilă: sociologia deține întâietatea logică față de politică.

Așa dar, filosofia precede logic sociologia, iar politica o urmează — orice răsturnare de raporturi și mai ales amestecul unui moment în cuprinsul celuilalt, sunt dăunătoare. Rodnicia sociologiei este condiționată de depășirea filosofiei spre știință și de limitarea ei față de politică. Dar acestea nu sunt decât cerințe teoretice, în fapt lucrurile nu se petrec întotdeauna așa. Speculațiile filosofice și generalizările pripite sunt răspândite încă în sociologie, iar amestecul politicei, chiar al celei militante, n'a

putut fi încă înlăturat. De aceea se găsește prinsă puternic în faza discuțiilor, cu slabe nădejdii de a realiza curând condițiile unei științe obiective. Impasul acesta teoretic, nevoia de a ieși din controversă, de a trece dela filosofie la știință, dela aspirații politice, la realitatea obiectivă, dă naștere tuturor încercărilor de a schimba vechile temeiuri și a le înlocui cu altele mai potrivite cu noile cerințe. Școala românească de sociologie propune în această privință cercetările monografice. Dar ce anume le îndreptățește?

Monografia sociologică, adică studiul amănunțit și integral al unor unități restrânse de viață socială, rupe într'un anumit sens cu o întreagă tradiție științifică. Ea îndrăsnește să ia totul dela început, îndoindu-se în chip sistematic de tot ce s'a afirmat mai înainte. De sigur, nu poate nesocoti desvoltarea destul de întinsă și înaintată a sociologiei, teoriile, sistemele, metodele și ipotezele de lucru răspândite, dar nu le primește decât în măsura în care sunt verificate de fapte. Ea nu recunoaște decât o singură autoritate, realitatea. Inlătură astfel tot ce e subiectiv, credință sau concepție personală, construcție ideologică, prejudecată sau gândire pripită și păstrează un îndrumător mai sigur decât toate și unicul valabil, faptele înseși. Am arătat neajunsurile sociologiei contemporane, monografia încearcă să le înlăture pe cele mai multe. Intre filosofia propriu zisă (metafizica) și știință există o deosebire fundamentală. Prima trebue să deslege problema existenței omului în lume, să găsească un principiu de echilibru între ființa omenească și tot ce o înconjoară, păstrând deci un puternic coeficient personal sau mai exact, fiind întotdeauna o deslegare potrivită cu o anumită structură spirituală; câtă vreme știința se interesează exclusiv de obiect, căutând să dea răspunsuri mulțumitoare pentru rațiunea în genere, cât mai deslegate de persoana umană. Că în realitatea de toate zilele planurile se amestecă, n'are însemnătate pentru schema ideală a lucrurilor, singura chemată să ne călăuzească. Monografia sociologică asigură pasul acesta deosebit de însemnat al desprinderii de filosofie, adică de accentul personal, către legăturile cu realitatea însăși. De sigur nici știința nu se poate desprinde de om, din moment ce e îndeplinită de acesta, dar cumpăna se apleacă de astă dată hotărîtor în afară.

Monografia înlătură în același timp orice grabă dăunătoare. Ea cere nenumărate cercetări de amănunt, verificări îngrijite, muncă migăloasă și răbdătoare, pe o întindere mare de fapte, fără nădejdea unor deslegări imediate, dar cu siguranța unor rezultate temeinice pentru mai târziu. Drumul științei se desface și aici de cel al filosofiei, căci ea nu e menită să dea răspun-

suri imediate, necesare vieţii personale, încât poate duce la colaborarea mai multor generaţii.

Să nu scăpăm din vedere o precizare pe care o socotim foarte însemnată. Dacă monografia sociologică trimite pe cercetător la studiul realităţii, respingând cu hotărîre orice speculaţie filosofică, este datoare să respingă şi teoriile existente despre realitate, chiar dacă ele îmbracă în aparenţă haina ştiinţei. Ne gândim la concepţiile filosofice întemeiate pe datele incomplete şi provizorii ale ştiinţelor naturii (cum ar fi ştienţismul, pozitivismul etc.) cari ne opresc, printr'un concept dogmatic şi sărăcit al realităţii, să înregistrăm toată bogăţia fenomenelor existente. Pentru ştiinţa adevărată, ştiinţa aşa cum se cunoaşte, poate deveni o simplă prejudecată. Realitatea nu trebue confundată cu ideea pe care şi-o fac despre ea filosofia şi ştiinţa, abia la începuturile desvoltării lor.

Se înţelege că supunerea riguroasă faţă de realitate îndepărtează din ştiinţă şi influenţele politice, precum şi orice altă tendinţă sufletească a cercetătorului. Prin ce mijloace asigură însă monografia sociologică studiul realităţii sociale?

Afirmaţia de metodă care constitue temeiul acestei mişcări sociologice, consideră observaţia ca singurul mijloc care promovează cunoştinţa omenească, observaţia în înţelesul cel mai larg cu putinţă, de contact cu realitatea şi de înregistrare obiectivă a datelor ei. Cunoaşterea prin trăire sau participare, prin anumite forme ale intuiţiei, prin înţelegere, ca şi descrierea calitativă şi cantitativă, ancheta şi experimentul, sunt în acest înţeles forme ale observaţiei. Dintre toate acestea, monografia sociologică dă precădere observaţiei directe, la faţa locului. Adică cere cercetătorului să meargă la realitatea însăşi şi să o prindă direct în desfăşurarea ei firească de viaţă. De sigur nici o altă formă de observaţie nu este de dispreţuit. Sociologia trebue să ţină seama de toate observaţiile faptelor sociale cari înfăţişează suficente garanţii de obiectivitate. De aceea nu va nesocoti foloasele covârşitoare ale ştiinţelor istorice, întemeiate pe observaţii indirect, nici ale altor ştiinţe culegătoare de fapte, ca etnografia, antropoeografia etc. — dă însă precădere observaţiilor pe cari el poate face ea însăşi, încredinţată că obţine astfel cea mai mare sigurangă cu putinţă. Se înţelege că între o observaţie făcută chiar de cercetătorul de specialitate, prevenit despre greşelile cari se pot face în aceste împrejurări, înzestrat cu toate mijloacele ştiinţifice la îndemână — şi observaţiile fie chiar ale martorilor de cea mai netăgăduită bună credinţă, trebue să alegem pe cea dintâi. Aşa dar e vorba mai mult de o ierarhizare a formelor de observâţie, după gradul lor de siguranţă, decât de

excluderea unora în favoarea altora. Există împrejurări în cari trebue să ne mulţumim cu observaţiile altora, cum e în studiul realităţii sociale din trecut, dar ori de câte ori putem săvârşi noi înşine observaţia, e bine să o facem. Se înţelege că în cazul dintâi suntem nevoiţi să luăm mai multe măsuri de pază şi să ne îndoim la fiecare pas de temeinicia afirmaţiilor făcute, controlând mereu seriozitatea probelor şi a tehnicei de lucru.

Tot numai de o ierarhizare poate fi vorba şi în ce priveşte întinderea şi genul realităţii sociale supuse observaţiei. Monografia sociologică dă precădere observaţiilor de unităţi sociale mai restrânse şi observaţiilor sociologice integrale. In principiu monografia poate avea ca obiect de cercetare orice unitate socială, deci chiar unele de întinderea unui popor, a unei naţiuni sau a unui stat. In măsura în care lucrul este cu putinţă, se înţelege că nu poate fi vorba de nici o împotrivire. De regulă însă, observarea unor unităţi sociale prea întinse şi complexe scapă unei cercetări riguroase, încât e bine să se înceapă studiul cu unităţile mai restrânse. Astfel mişcarea monografică s'a oprit, ca îndeplinind condiţiile cele mai bune, la monografiile de sate, rămânând să se extindă pe calea aceasta la studiul regiunilor etnice, a oraşelor şi a provinciilor, până la sociologia ţării întregi. Pe de altă parte, cercetarea sociologică poate urmări un fenomen social mai restrâns decât o unitate socială bine închegată, de pildă, numai bugetele ţărăneşti, obiceiurile sau cetele de feciori dintr'un sat sau dintr'o regiune, dar monografia sociologică dă întâietate teoretică cercetărilor integrale, cum ar fi studiul satului ca totalitate, deci în toate manifestările şi condiţiile lui de viaţă. Faptul se datoreşte însuşi genului de ştiinţă al sociologiei, socotită ştiinţă a realităţii sociale ca totalitate, spre deosebire de ştiinţele sociale particulare (dreptul, economia politică etc.). Rostul ei de căpetenie e să urmărească tocmai felul în care se îmbină şi funcţionează laolaltă diferitele fenomene sociale, formând unităţi de viaţă în mare măsură independente. Totuşi nici primul gen de cercetare sociologică nu constitue o greşeală, nefiind decât un alt drum de a ajuta sociologia, cum o pot ajuta chiar cercetările directe ale celorlalte ştiinţe sociale, a căror date rămâne însă să le sintetizeze şi să le verifice cu propriile observaţii. Pentru cercetătorul răzleţ calea aceasta e mult mai uşoară, monografiile complete fiind de resortul unor echipe de lucru, cu membri numeroşi şi feluriţi ca specialitate. Consideraţiile acestea nu au nimic dogmatic. Suntem cei dintâi să recunoaştem că metoda neînsemnând decât mijloc, nu are o valoare decât în măsura în care ne ajută în realizarea scopurilor. Dar cari sunt scopurile monografiei sociologice şi ce deslegări făgădueşte ?

Oricum ar fi denumit obiectul sociologiei: societate, fapt sau fenomen social etc. — el nu se înfăţişează în forma aceasta generală, ci e răspândit pretutindeni pe glob, sub nenumărate forme concrete. Astfel întâlnim o mulţime felurită de societăţi, de fapte şi întâmplări sociale, despre cari nu putem şti nimic dacă nu luăm contact cu ele şi nu le studiem metodic. Obiectul sociologiei nu este conceptul sau ideea generală de societate, ci realitatea socială vie, aşa cum ne este dată în nenumăratele înfăţişări concrete. De aceea sociologia nu poate fi decât ştiinţa realităţii sociale. Cercetările la teren sunt cele mai bune mijloace pentru realizarea acestei cerinţe. Acesta şi este scopul monografiei sociologice: înfăptuirea sociologiei ca ştiinţă a realităţii sociale. Ca ştiinţă sociologia va căuta să tragă toate foloasele teoretice din contactul cu obiectul său. Nu se va mulţumi în nici un caz cu simpla culegere a faptelor şi cu descrierea lor obiectivă, ci va căuta să explice integral viaţa socială, să-i desvălue principiile de funcţionare şi să stabilească după putinţe legi generale sau tipuri ideale, cari să însumeze şi să ne deschidă înţelegerea unui cât mai mare număr de fapte. Generalizările cele mai abstracte nu au valoare însă decât în măsura în care sunt întemeiate pe fapte. Monografia sociologică făgădueşte în chipul acesta, se înţelege alături de celelalte forme de observaţie, deslegarea ştiinţifică a tuturor problemelor de cunoaştere privitoare la viaţa socială a oamenilor. Când vom avea un număr suficient de monografii din toate colţurile lumii, se va putea construi o sociologie temeinică prin care să înţelegem pe deplin societăţile omeneşti. Urmărirea acestui scop nu depinde însă numai de Români, de aceea de fapt ne mărginim la o activitate mai restrânsă, dar cu putinţă de înfăptuit: cunoaşterea sociologică a ţării noastre. Extinderea treptată a cercetărilor monografice şi organizarea lor serioasă vor duce la cunoaşterea realităţii sociale româneşti şi la toate foloasele ştiinţifice şi naţionale cari decurg din acest fapt. Se aşează în chipul acesta temeliile unei sociologii româneşti. Rosturile teoretice se împletesc din clipa aceasta cu cele practice.

II.

Cercetarea sociologică a ţării poate avea pe lângă rezultatele ştiinţifice schiţate şi urmări practice deosebit de însemnate. De astă dată ne putem mulţumi cu simpla enunţare a lor.

Am afirmat mai înainte că sociologia nu poate ţine seama în investigaţiile ei decât de realitate aşa cum este ea, dar în schimb este menită să dea o întemeiere ştiinţifică activităţii politice. Adevărul acesta priveşte întreg domeniul vieţii sociale,

Sociologia, când cercetează chiar societatea în care se desvoltă, adică o societate capabilă de conştiinţă ştiinţifică, înlesneşte acesteia cunoaşterea de sine şi deci îi poate sluji de îndreptar în străduinţele ei de viaţă. In chipul acesta, păstrându-şi pe deplin obiectivitatea şi neurmărind decât adevărul, sociologia se poate integra activ în viaţa unei societăţi şi poate deveni un factor hotărîtor al activităţii ei. E ceea ce ar trebui să devină monografia sociologică în cuprinsul ţării româneşti.

România se găseşte la o răscruce, poate cea mai însemnată din istoria ei. Politica de până acum a Românilor a fost îndreptată către Unire, nesocotind orice altă nevoie. Intregirea a fost proclamată pe drept cuvânt ca ideal naţional. Idealul acesta este împlinit. Incotro se va îndrepta ţara de după Unire, după cei câţiva ani meniţi să întărească definitiv actul acesta? Iată ce va trebui să hotărască generaţia de azi, numită fără nici o exagerare: „generaţie decisivă". Cu cât ne îndepărtăm de momentul întregirii, cu atât se simte mai mult nevoia unei noi orientări, nevoia unui nou ideal, care să regrupeze forţele naţionale şi să le asigure o manifestare de viaţă deplină. Vom alege un ideal strict social, socotind pe cel naţional cu desăvârşire înfăptuit, sau ne vom hotărî pentru un nou ideal naţional, menit să ducă mai departe, întregindu-l, pe cel realizat? Şi într'un caz şi în altul naţiunea românească se caută pe sine, pentru ca să-şi poată cumpăni puterile şi să-şi poată clădi prin ele viitorul. Tendinţele generaţiilor tinere nu ne lasă să greşim prea mult asupra hotărîrilor cari se vor lua. O naţiune nu poate renunţa la realizarea ei pe deplin şi nu-i nimic mai firesc decât reluarea, generaţie cu generaţie, a tot ce este cu adevărat aspiraţie naţională. Problemele sociale vor fi deslegate în sânul naţiunii şi în conformitate cu idealul ei de viaţă. Formula precisă va trebui însă căutată de acum încolo şi în privinţa aceasta nimic nu poate folosi mai mult decât cunoaşterea exactă a ceea ce suntem şi a ceea ce putem fi. Pentru a înlesni o viaţă socială românească, atât pe tărâmul realizărilor materiale cât şi pe tărâmul realizărilor spirituale, va trebui să ne cunoaştem amănunţit ţara. Altfel vom imita mai departe formulele de viaţă din străinătate, lipsite de orice legătură organică cu realitatea românească. Pentru acest stil naţional de existenţă, pentru această concepţie românească despre lume şi viaţă, cercetările monografice constituesc o însemnată cale, alături de cercetările istorice. De aceea ele se adresează tuturor celor legaţi într'un chip sau altul de naţiunea românească. Intelectualii de toate gradele, dela studentul începător într'ale ştiinţei şi învăţătorul dela ţară, până la savanţii de toate specialităţile, sunt chemaţi să întreprindă cam-

pania aceasta pentru cunoașterea țării. Iar realizatorii practici, dela educatori până la reformatorii politici, sunt datori să țină seama în activitatea lor de aceste date ale realității românești. Sociologia ar deveni atunci un factor activ al desvoltării naționale.

TRAIAN HERSENI

VECINĂTĂȚILE DIN DRĂGUȘ

Studiul organizației sociale, numite de către sași „Nachbarschaft" și de către români, „Vecinătate", poate da prilej unor încercări de stabilire a ariilor culturale proprii celor două popoare, precum și a mecanismului prin care anume influențe s'au putut exercita dela un popor la altul.

Intr'adevăr, principiul de organizare socială a satului românesc, uneori chiar și a orașului românesc, este întemeiat pe un anume sistem de rudenie de neam, care poate fi folosit atât la organizarea administrativă sătească, cât și la stăpânirea în obștie a averilor. Pe când orașele și satele săsești, născute fiind din colonizare, au la bază principiul pur spațial al așezării vecinilor unii alături de alții. Neamul cuprinde cete întregi de oameni, descinzând dintr'un acelaș bătrân, pe când vecinătatea cuprinde, mecanic, în sânul organizației ei, pe toți aceia care, aparținând grupului colonizator, stau pe un acelaș loc.

Tipologic, avem deci două morfologii sociale neted deosebite: de o parte un sat românesc „genealogic" împărțit pe un anume număr de neamuri, fiecare având sau nu locuri de așezare proprii; de altă parte un sat săsesc, tăiat în mai multe zone geografice, cuprinzând un grup de vecini, indiferent de faptul că aceștia ar fi sau nu rude între ei.

Desigur că această încercare de tipologizare a celor două feluri de sate, este foarte sumar expusă astfel. Realitatea contemporană ne înfățișează o învălmășeală de forme, trecând treptat de la un sistem morfologic la altul, precum și abateri spre alte tipuri de organizare, moderne, cu totul altele. De altă parte, vecinătatea sașilor din Ardeal, păstrează amintiri din forma de organizare, pe bază de neam, a țării de origină a sașilor, foarte vizibile în terminologia vecinătății (șeful ei fiind numit cu un termen familial, Nachbarvater) sau, după cum au afirmat istoricii noștri, urme de foarte străvechi influențe românești.

Fapt este că problema aceasta nu va putea fi lămurită decât dacă vom reuși în prealabil să strângem informații complete asupra spațiului geografic și social în care există aceste vecinătăți și asupra formelor lor diverse. Deocamdată nu există ni-

căeri un inventar al satelor cunoscând vecinătatea. La cunoştinţa mea nu s'a făcut decât o singură încercare în acest sens, aceia a d-lui *E. Herbay* asupra vecinătăţilor din jud. Alba, prezentată, la îndemnul meu, în Seminarul de Sociologie din Bucureşti. Sunt acolo o serie de lămuriri care merită să fie cunoscute.

Deocamdată înfăţişăm aci, pe scurt, materialul informativ cules într'un singur sat românesc, Drăguşul, din Jud. Făgăraş. Il vom expune, mai întâi, cât se poate de obiectiv, abea sistematizat, urmând ca într'alt articol să tragem concluzii cu privire la vechimea şi sensul apariţiei acestei „vecinătăţi" în sânul unui sat românesc de veche organizare socială pe bază familială, cum este fără îndoială Drăguşul, în ciuda actualei întrebuinţări a vecinătăţii.

A. Numărul şi numele vecinătăţilor drăguşene

Intre anii 1929 şi 1932, când au fost făcute anchetele noastre monografice, existau în Drăguş un număr de 12 vecinătăţi, împărţind întreg „intravilanul" satului şi cuprinzând întreaga populaţie drăguşană, pur românească, (cu excepţia însă a ţiganilor).

I. Vecinătatea Bisericii;
II. " Trâmbiţaşi;
III. " Husarii din sus;
IV. " Husarii din jos (Luncanii);
V. " Codrari;
VI. " Vâlcereni;
VII. " Lăscari;
VIII. " Grădinari;
IX. " Nicheşti;
X. " Rogozari;
XI. " Răceşti;
XII. " Uliţa Mare.

B. Organizarea vecinătăţilor

Fără să se ţie seama de deosebiri de neam, sau de obârşie socială, *vecinii* sunt adunaţi în vecinătatea lor, „după număruş"; mutarea în altă stradă atrage după sine şi mutarea într'o altă vecinătate. Asociaţia aceasta a vecinătăţii nu este deci benevolă şi nu poate fi schimbată după bunul plac. Tradiţional — deşi tradiţia nu e în Drăguş prea veche — satul se află împărţit în aceste 12 vecinătăţi şi toţi locuitorii fac, chiar fără să o vrea, parte din vecinătate. Atâta însă este limpede din acea-

stă viaţă a vecinătăţilor, căci, altfel, organizaţia lor este cât se poate de puţin închegată. Suntem, la Drăguş, departe de statutele scrise şi regulele rigide ale Nachbarschafturilor săseşti. In Drăguş administraţia vecinătăţii este constituită exclusiv de către conducătorul ei, sau conducătorii ei, în număr de doi, împărţindu-şi atribuţiile după buna lor înţelegere. Numirea lor se face prin alegeri, la date cari nu sunt fixate, pe un timp care nu e limitat şi pe baza unor criterii care nu sunt totdeauna aceleaş, ele putând varia de la alegerea pe bază de licitaţie, fiind ales tată de vecini acela care dă vecinilor mai mult rachiu la adunarea generală, până la alegerea pe baza unor anume calităţi personale ale unui om.

Aceşti taţi de vecini nu au nici-o răsplată pentru munca lor, afară numai de aceia, foarte puţin importantă, a scutirii de a merge la săpatul gropii, după cum vom vedea.

Ca să se poată lămuri mai bine viaţa acestor vecinătăţi, vom da fragmente din convorbirile avute sistematic cu Drăguşenii asupra acestei probleme [1]. După numele informatorilor, vom pune, dacă va fi necesar, indicaţia în cifre romane a vecinătăţii din care fac parte.

1. *Adunări generale şi alegeri de taţi de vecini.*

„Se adună în fiecare an odată; ia un tată de vecini şi dă şi ăla o litră de ţuică, acolo, şi ăla rămâne pe un an de zile. Se adună într'o casă oarecare, cum hotărăsc ei, la un vecin. Se adună numai bărbaţii. Dacă este văduvă şi vine şi văduva. Fiecare cap de familie". (Inf. Ion Stoia 84 ani, din vecinătatea III). „Ei sunt aleşi de mult. Se schimbă guvernul poate de trei ori şi pe ei nu-i mai schimbăm. Dacă ar face o supărare la oameni, apoi minteni se adună şi îl schimbă. Dacă nu, îl lasă cât de lung timp. Câte odată îi alege vara, dacă acum, vara, au răgaz. Se adună la umbră. Ori la caz de moare vre-unul dintre ei, apoi atuncea şi iarna. Se adună toţi într'o casă şi care are voie, dă o litră de rachiu. Ai noştri sunt de mulţi ani şi nu îi schimbă nimeni, că alţii nu vor să puie. Sunt oameni buni. Când prinzi un om bun, nu îl schimbi aşa lesne" (Spiridon Tăteru, Vecinătatea V).

„Eu sunt tată de vecini şi nu vrea să mai mă scoată din slujbă. A fost şi Sava Dobrotă cu mine, dar el a plecat în America în 32. Eu am vrut să dau abzicere şi nici nu le-am dat nimic (rachiu). Sunt de mult, de vre-o 13 ani. Pe ăi dinaintea mea îi

1) O parte din fişele folosite au fost strânse în 1929 de către d-l *Filip Paşcanu.*

mai schimba, dar pe mine știu că mă găsesc întotdeauna pe acasă (informatorul este mutilat de piciorul stâng și nu poate lucra la câmp).

Vecinătatea se adună la crâșmă, așa undeva. Atunci le-am dat vre-o câteva. Le-am mai dat. Dar acum, de vre-o trei ani, nu le-am mai dat nici rachiu, nici nimic. Se adună toți așa, se duce unu după ei și îi adună pe toți, dacă se face. In alte vecinătăți se fac în tot anul. Dar la noi nu s'a mai făcut. Vin numai bărbații de la 20 de ani la deal. Asta pe număruș. Care dă mai mult, ăla îl alege. Dacă începe dela o litră de rachiu sau de la două, și apoi care dă mai mult, ăla rămâne. Așa a fost legea" (Inf. Gheorghe Vasile Rogozea, X). Alegerea tatălui se face pe la Sân Petre (Inf. San Rogozea, X).

„Sunt tată de vecini dela 1927. Tată de vecini se alege cu aclamație. Toți o zis că să stau eu și atunci am luat tovarăș pe Luțian. Numai unul s'alege. Pe urmă își mai ia un tovarăș." (Inf. Neculae Fogoroș din Vec. Bisericii).

„Vecinătatea are rânduială la Sân Pietru. Tatăl de vecini nu are nici-un avantaj. De aceia când se adună vecinătatea, zice tatăl de vecini: să fii tu tată, că eu sunt de un an de zile. Și atunci îl schimbă. Stă un an, stă și doi" (Nic. Fogoroș, I).

„Alegerea se face la un an odată. Sunt 28 de capi de familie, fie bărbați, fie femei văduve, după gospodării, după gazde. Alegerea se face prin aclamație. Eu sunt tată de vecini numai dela Crăciun. Am mai fost încă de două ori" (Samuil Trâmbițaș, II).

„Tata de vecini s'alege la anul hăl nou. S'adună mai mulți și dau o țâr de rachiu și care dă mai mult, ăla rămâne. Se 'ntâmplă să rămână tot ăla. Acu îs amândoi aleși" (Damaschin Stoia, tată de vecini în Husarii din Sus).

„Is aleși tată de vecini de un an. Acum toamna s'au schimbat. Când au răgaz de beau. Vara nu s'a schimbat nici-odată. După ce gată cu îmblătitul, apoi atunci, Duminecă, îi schimbă. Aleg oamenii pe care vor. Care dă rachiu mai mult" (Maria Stoia, IV).

„Am fost ales eu și am mai luat ajutor pe Ion Rogozea". (Inf. tatăl de vecini Spiridon Codrea din Husarii de jos).

„Avem aleși pe trei ani de zile pe Gh. Bogdan și Zaharia Racu. De vre-o doi ani de zile. Cam primăvara alegem când au oamenii răgaz. La trei ani odată se face alegerea și noi îi schimbăm pe tații de vecini. Alegerea se face în stradă, primăvara când tăiem tufele la pășunat, sau când venim de la pădure, până nu am ieșit la munca câmpului, prin Martie. Dacă e vreme rea, ne adunăm și în casă, dar mai mult în stradă, că primăvara este vreme bună. Majoritatea decide alegerea tatălui de

vecini. Majoritatea poate chiar să revoace pe tătal de vecini, înainte de trei ani, dacă sunt 3/4 din voturi. Dar la noi nu s'a întâmplat să dăm jos pe un tată de vecini. Alegem pe oamenii care sunt mai vrednici şi dintre aceştia pe acela care dă mai mult. Dar pe cel slab nu-l lăsăm de ar da cu mult mai mult decât unul bun. Pe cel slab nici-odată nu-l lăsăm la licitaţie". (Inf. Ion Gh. Bogdan, VI).

„Suntem aleşi de trei ani. In fiecare an am fost lăsaţi tot noi. Suntem amândoi aleşi". (Inf. tatăl de vecini Matei Fogoroş, VII).

„Anul acesta nu s'a mai făcut alegere. S'au adunat oamenii şi au spus: să mai daţi o litră de spirt şi să rămâneţi tot voi. Adunarea s'a făcut la anul nou, la Sfântu Vasile. Că aşa e: cine nu îi place să muncească la groapă, dă o litră de rachiu şi rămâne tată de vecini. Dar anul ăsta nu s'a scimbat tatăl de vecini, că am spus: nu mai dăm nimic, că nu mai vrem să fim tată de vecini. Şi nu a vrut să dea nimeni nici-o litră şi atunci am rămas tot noi. Adunarea pentru alegerea tatălui s'a făcut la Cezar Iurcovan" (Ion Fogoroş, tată de vecini, VIII).

Ion Fogoroş e singurul tată de vecini ales. Şi-a luat ca ajutor pe Vasile Fogoroş.

S'alege totdeauna la anul nou. Se'ntâmplă câteodată că-l lasă tot pe ăla (Ion Z. Racu, IX).

„Vecinătatea Răceştilor şi-a păstrat aceiaşi taţi de vecini încă dinainte de răsboi. Alte vecinătăţi schimbă mereu pe taţii de vecini, ca să iasă ceva rachiu" (Gh. Potintei, XI).

„Sântem doi taţi de vecini. Ne adunăm mai mulţi oameni şi alegem un tată de vecini. Atunci dăm o ţâr de băutură şi s'alege care dă mai mult. S'alege pentru mai mulţi ani şi numai de ieşti om rău te scoate. Vecinii n'au adunări în cursul anului. Numai când alege pe tata de vecini. Când un tată de vecini nu-i bun, îl svârle afară. Dar un an tot stă, oricât de rău. In timpul anului nu facem adunări, că n'are omul timp. In timpul Duminical mai bine se duce la cârciumă" (Ion Sofonea, tată de vecini în Răceşti).

„Tatăl de vecini se alege în fiecare an prin licitaţie. Unul zice: dau un lităr de rachiu. Altul: dau două. Şi dacă nu dă cineva mai mult, ăla rămâne tată de vecini. Boresele nu se amestecă, nu au treabă la alegere" (G. Trâmbiţaş, tată de vecini în Uliţa Mare).

„Se aleg în ziua de Bobotează, după anul nou. Atunci au ai noştri, vecinătatea noastră şi ţâr de fond şi se adună şi beau ceva din fond şi care mai au poftă să bea, că sânt o ţâr mai chercheliţi, „hai să schimbăm tatăl de vecini", să le mai dea o

ţitră două. Şi cine le-o da, acela este tată de vecini" (Eva Gh. Sofonea, XII).

C. Rosturile vecinătăţilor

1) *Societate de înmormântare.*

Cel dintâi rost al vecinătăţilor, de care pomenesc drăguşenii, este acela al participării vecinătăţii la înmormântări. Făcutul gropii şi ducerea mortului până la progradie, au loc în Drăguş, cu schimbul, pe vecinătăţi.

„Când moare un om, noi trebue să-l mânăm la groapă şi să dăm ajutor să-l ducă" (Nicolae Iurcovan, I.). „Rostul lui este ca, la un interes mare, când nu trebue însă să se mâne tot satul, se mână numai o singură vecinătate, mai cu seamă la înmormântare. Tatăl de vecini cheamă atunci pe acel vecin căruia îi vine rândul să meargă la groapă" (Samuil Trâmbiţaş, II.). „S'adună aşa când moare un om şi îi mână la groapă tata de vecini". „Tata de vecini n'au altă treabă fără numai să facă groapa când moare un om. Patru i-o face şi şase îl duce" (Damaschin Stoia, III). „La noi este făcut, dacă moare cineva, are vecinătatea 33 de oameni, apoi îi mână la groapă, câte patru. Dacă este copil, mână doi" (Spiridon Codrea, IV). „Când moare cineva, este dator să mâne oamenii la rând, să-l ducă la groapă. El are audienţă şi cum moare cineva, se duce ruda de-l anunţă şi el mână la rând pe oameni să facă groapa. Toţi trebue să meargă, la rând. Numai tatăl de vecini este scutit. Dacă nu mergi la groapă, vii la ţigan şi plăteşti om în loc. Plăteşti vre-o 40-60 de lei. Ori te învoeşti cu celălalt vecin care merge la rând cu dumneata, căci sunt totdeauna doi vecini care fac groapa. Ţiganilor nu le dai totdeauna bani, că nu ai totdeauna bani la îndemână. Mai le dai şi o măsură de bucate. O măsură ajunge. Nu le dai niciodată mai mult. Ba iarna merge ţiganul şi pe jumătate de măsură de bucate" (Ion Bogdan, VI). „Altă treabă n'avem decât să ţinem rândul la groapă" (Matei Fogoroş, VII). „Când vine treaba să faci o groapă, când moare un om din vecini, te duci să mâni pe oamenii aceia de le vine rândul să meargă la groapă" (Ion Fogoroş, VIII). „Când moare un om din vecinătate mână tata de vecini patru oameni să facă groapa şi şase oameni să-l ducă. Că altfel, ceilalţi îs la câmp şi rămâne mortul pe laviţă" (Ion Sofonea, XI). „Tată de vecini nu-i mai nimic. N'are altă treabă decât să mâne la groapă" (Ion Sofonea, XII). „Dacă moare cineva trebue să mâne patru inşi la groapă şi patru să-l ducă la groapă. Este ordin să meargă patru oameni la groapă,

dacă este mortul mai mare. Dacă este copil, numai doi" (Spiridon Tătaru). „Nu ai nimic ca tată de vecini, fără numai nu mergi să faci groapă, nu mergi la făcut de groapă. Ii mâni și tu nu te duci la groapă. Poate-ți vine rândul de câte două ori pe an ori de trei ori, că mai mor copii și vin tot câte patru la groapă. Nu se reia cu fiecare an. Merge tot mai departe. Se începe dela San în jos. Când este frig merge și câte șase, când este iarnă" (Gheorghe Rogozea, X).

2) *Prestare de lucru comunal.*

Se mai întâmplă de are comuna treabă cu vecinătatea. Atunci tot la tata de vecini spune (Dionisie Fogoroș, II). „Când se curăță imașul, tot tata de vecini îi mână". „Mai face șanțuri pe ulițe. Acolo lucră și tata de vecini. Numai groapă nu face. Mai e o grădină de-i zice cimitir, unde se îngroapă mortăciunile, vitele moarte. Nu le jupoaie, le îngroapă așa. Și atunci tot tata de vecini îi mână" (Damaschin Stoia). „Ori se mai întâmplă că vine repede o ploaie mare, strică ceva și atunci îl mână cu vecinătatea. Nu ar fi lucru să meargă toată comuna, așa că mână numai o vecinătate, sau două-trei, după cât este lucru. Sau se strică la telefon ceva, la tot lucrul satului adică. Dacă se strică ceva și trebue numai doi-trei, mână din ăia care n'au fost" (Spiridon Codrea). „Cân' tata de vecini mână pe oameni la lucru și oamenii nu vin, le pune amendă: întâi 50 de lei, pe urmă 100 de lei. Când tata de vecini nu-și face datoria, îi pune și lui amendă cam de 100 de lei" (Ion Husea).

„Când vine un lucru comunal și nu trebue să iasă toată comuna, primarul zice: este rândul vecinătății cutare să iasă la lucru și vine tata de vecini din casă în casă și spune: vecinătatea noastră mere în cutare loc să lucre. Tatăl de vecini are numai servici să spună, să mâne, dar altfel lucrează și el în rând cu ceilalți și la drum, și la curățitul pășunii de tufe. Numai la groapă este scutit" (Ion Bogdan).

„Ținem rândul și la fânețe, la curățat. Mai ne spune de la cancelarie ceva pentru lucrul comunal și spunem și noi la oameni" (Matei N. Fogoroș).

„Când vine o poruncă să cureți șanțurile și să se aducă nisip pe drum, trebue să te interesezi. Tot așa când te duci la pădure sau la curățatul bucății de pășune, tatăl de vecini trebue să spună la oameni să meargă. Dar atuncea merge în rând cu ei. Dacă omul nu merge, îl duce și la Arpaș și-i dă și 100 de lei amendă. Dacă nu-și face datoria tatăl de vecini, nu știu ce

păţeşte. Până acuma nu ştiu că n'am păţit. La păşune trebue să tai crăcile de mesteacăn în două zile“ (Ioan Fogoroş).

„Tatăl se duce aşa pe la primărie pentru comună când vrea să cureţe strada, ca să cureţe şanţurile pe margini. Mână oamenii pe la primărie“. „Tatăl de vecini supraveghează drumurile şi mână pe rând pe fiecare vecin.“ (Alexandru Rogozea). „Treaba tatălui de vecini îi să mâne pe oameni la curăţat de păşune. Avem mai multă păşune în pădure şi mânăm de fiecare gazdă câte un om. Ii mai mână şi la lucrul comunal. Când e ceva de făcut, spune domnul primar la tata de vecini. Când vine curăţatul uliţelor, îmi spune mie să spun la vecinii mei“ (Ion Sofonea). „Când se duce oamenii la treabă pentru comună, tata de vecini îi rândue“ (Ion Sofonea).

3) *Răspândirea veştilor oficiale.*

Primăria când are de comunicat ceva sătenilor, se foloseşte de două mijloace. Dumineca, la eşirea dela slujbă, „publică“ veştile sau ordinele sale în faţa tuturor vecinătăţilor care se adună în stradă. Dacă sunt veşti urgente peste săptămână, primăria înştiinţează pe tatăl de vecini, care la rândul lui îşi înştiinţează vecinătatea. „Primarul dacă are ceva de spus, spune la tata de vecini. Nu scrie la lege să spuie, numai că aşa e obiceiul“ (Nicolae Iurcovan). „Nu este nimic important ca slujbă, afară numai că-l ştie primăria şi îl poartă în sat să mâne oamenii: du-te la vecinii tăi şi le spune să fie în cutare dimineaţă în cutare loc“. „Mai mă roagă primăria să mai spui câte ceva la oameni, dar numai dacă vreau“. „Dacă nu vreau, nu spui şi n'are ce-mi face, că nu scrie la lege, numai aşa e obiceiul“ (Spiridon Codrea). „Când are ceva de spus domnul primar spune la tata de vecini“ (Dionisie Racu). „Tatăl de vecini este acela care primeşte de la primărie, ordinele care nu se publică înaintea bisericii“ (San Rogozea).

4) *Ajutor mutual.*

Vecinii sunt îndatoraţi la un ajutor mutual. De pildă în caz de incendiu. Pe vremuri, tradiţia spune că existau chiar organizaţii de pompieri, cu instrumente speciale, în fiecare vecinătate. Astăzi nu a mai rămas decât îndatorirea de a sări la stingerea focului: „Dacă este foc în vecinătate atunci trebue de două-trei ori să-i mâni la foc, care-i găseşti acasă. Care nu merge şi-l găseşte jandarmul acasă, îl pedepseşte“. „Musai să meargă că se poate întâmpla să bată un vânt şi se aprinde tot

satul" (Gheorghe Rogozea). „Inainte fiecare vecinătate avea şi aparate contra focului, cârlige şi scări" (San Rogozea).

Dar, partea cea mai interesantă este aceea a unei organizări de societate de tovărăşie de ajutor mutual, înfiinţate în sânul vecinătăţilor cu statute scrise şi alegeri de preşedinţi şi dăjdieri, deosebiţi de taţii de vecini. Aceste aşa numite „*fonduri*" au fost pe vremuri mai multe. In urma războiului şi mai ales a crizei economice de după război, majoritatea fondurilor au pierit şi niciuna din ele nu funcţionează satisfăcător. Astăzi în fiinţă sunt: fondul vecinătăţii Uliţa Mare, fondul Grădinarilor, fondul Lăscarilor şi fondul Vâlcerenilor.

Studiul acestor „fonduri" trebue însă să fie făcut deosebit, dat fiind faptul că au o personalitate juridică şi o viaţă economică, paralelă, însă deosebită, de cea a vecinătăţilor. In aceeaşi situaţie sunt şi asociaţiile de treerat ale sătenilor drăguşeni.

5) *Cumpărarea gunoiului, sau a străzii.*

Un obiceiu foarte ciudat al drăguşenilor, dar în acelaş timp foarte cuminte, este acela de a cumpăra de la primărie dreptul de a ridica gunoiul depe străzile satului, spre a fi folosit ca îngrăşăminte naturală. Primăria nu vinde acest drept fiecărui cetăţean în parte, ci îl vinde pe porţiuni mari de stradă, determinate de întinderea vecinătăţilor, unui singur delegat al vecinătăţilor, care apoi îl revinde fiecărui om în parte. Iată cum se procedează. „Gunoiul anul ăsta l-a luat Iacob Bobeica (casa 117) cu vreo 20 de lei. Nu a dat-o până acum că n'a avut răgaz. Dar ea este împărţită de acum un an şi-i dăm şi lui câte ceva. Nu câştigă nimic. Cum a fost împărţită anul trecut, aşa rămâne şi acum. Acum un an toţi au avut uliţă şi acuma a spus că le lasă tot aşa cum au fost" (Gheorghe Rogozea). „Tata de vecini n'are treabă la vânzarea gunoiului". „Anul ăsta s'a vândut la Sf. Petru cu 5 lei 5 paşi. Care ia arenda, o ia de la canţelarie."

„Pentru gunoi, când se vinde bălegarul străzilor, îl cumpără unul şi apoi noi îl cumpărăm de la el cu cât vrea. Poate el vrea să mai câştige ceva şi cumpără cine are voe şi cui este el învoit să dea. Dacă nu, ţine el tot. Acum un an am ţinut-o eu cu 50 de lei. Anul acesta am auzit că a luat strada Ion Codrea. Am auzit că nu ştiu cât a dat: 15 lei. Eu după ce am cumpărat strada, am vorbit cu fiecare în parte. Se ţineau după mine ca cloşca când duce puii. Intrebam: cât ai avut acum un an? Cu cât ai plătit? Eu am rugat pe unul de a făcut socoteala ca să iasă cu cât am luat şi eu. Atâta să iasă. Ala ţine atâta, ăla atâta, pe cât este merita lui. „No hai, tu dă atâta",

La urmă când s'a adunat toată suma, am văzut cu cât a eșit. Acum numai de o săptămână s'a vândut în fața bisericii. S'a publicat în fața poporului, apoi s'au dus la primărie să plătească banii acolo, care au vrut să cumpere. Și au făcut ceva înscris. Eu nu am cumpărat nimic până acum. Nu a venit nimeni să-mi zică nimic până acum. Dacă o vrea să câștige, eu nu pot să știu. S'o face poate după cum a ținut și până acum: unul cu câte un leu, altul cu 50 de bani, altul cu doi lei. Ce știu eu cugetul omului, cum vrea să facă?" (Dumitru Fogoroș, mutat de curând din vecinătatea Lăscari în vecinătatea Vâlcereni, deși cu fondul a rămas în Lăscari). „De Vâlcereni mă țin, că altfel cu ce nas aşi fi cumpărat anul trecut strada? Pe ei îi am acum vecini".

Gunoiul a fost luat dela cancelarie cu 40 de lei. S'o vândut cu 2 lei 15 pași. De la cancelarie l-o luat Gheorghe Loghin Gușăilă.

Gunoiul se vinde de primărie prin licitație publică. Licitația se face pe ulițe după vecinătăți și vecinătatea deleagă un om care cumpără pentru întreaga vecinătate. In vecinătatea Grădinari ulița a fost cumpărată de Gheorghe Arsene Fogoroș cu 35 de lei. Gunoiul a fost împărțit pe case, fiecare cumpărând partea din fața casei lui. Măsurătoarea se face cu pasul. Prețul a fost cu 5 lei pasul. Gunoiul se vinde în cost. Când cineva nu vrea să cumpere partea din dreptul casei sale, se procedează la vânzare prin licitație, ținută numai între vecini. Se obțin prețuri destul de mari. In 1929, peste 100 de lei. Banii au servit la cumpărare de vin, vânzarea fiind urmată de o petrecere care a avut loc la Cezar Iurcovan în ziua de Sf. Petru (fișă Filip Pașcanu).

„S'a licitat la primărie bălegarul și a luat arenda cine a dat mai mult. Anul ăsta s'a dat 30 de lei. Apoi ne-am adunat cu toți vecinii și am dat fiecare câte 5 lei pentru 8 metri de strada și ni s'a dat și o țâr de vin" (Ion Fogoroș).

„Avem treabă așa când dăm străzile. Gunoiul se vinde la primărie și-l cumpără un om pentru vecinătate. L-a cumpărat Vasile Tătaru cu 25 de lei și s'a vândut la oameni cu 2.50 pasul. Se vinde toată lărgimea străzii".

Iată și un model de „foaie de licitație" încheiată la Primărie, cu privire la gunoi.

„Proces verbal de licitație

luatu în comuna Drăguș la 31 Iunie 1929 în cauza arendarii erbei de pe calile din ovese, holde, Cucuruze, Roghina lui Serban și Jariștea mică și gunoiul de pe ulițe din comună.

Prezenţii Subscrisii

In urma publicaţiunii premerse, întrunindu-se publicul înaintea Primăriei comunale cărora li se publică condiţiunile de licitaţie şi anume

Iarba de pre căi şi Jarişte, se vinde numai pentru cosit, nici de cum de a o păşuna cu vite şi numai pe anul curent. Gunoiul de pe străzi, numai băligele se arendéză, pe period de un an şi anume din 30/VI/1929 pînă la 30/VI/930 şi arandaşului nu este ertat să scobeasca cu sapa, numai cu mătura.

Amintitele bunuri comunale se vind pe lîngă bani gata : după aceia se începe licitaţia, cum decurge în modul următor.

1) se arendează călile din ovez, la care îmbie mai mult ca orişi cine suma de lei 380 scris trei suteoptzeci, de către Neculae Iurcovan.

2) călile din holde, la care îmbie mai mult ca oricine Ermolae Codrea cu suma de lei 365 adeca trei sute şaizeci şi cinci, care se declara de plus aferent.

3) calile din cucuruze şi topile, la care îmbie mai mult ca orişi cine Vasile Cristea cu suma de lei 315 adecă trei sute cincisprezece lei.

4) Jariştea mică, se arendează la care îmbie mai mult ca orişicine Ion C. Iurcovan cu suma de lei 1055 adeca una mie cincizeci şi cinci lei.

5) Roghina lui Serban, se arendează la care îmbie mai mult ca orişicine cu suma de lei 155, adecă una sută cincizeci şi cinci de cătră Neculae Biliboacă se declară de plus aferent.

6) Uliţa Rogozarilor, se declară de plus aferent Vasile V. Tătaru cu suma de lei 40, adecă patru zeci lei.

7) Uliţa Bisericii, se declară plus aferent George Iulian Fogoroş cu suma de lei 30.

8) Uliţa Nescăilor, se declară de plus aferent Ion Iosif Rogozea cu suma de lei 30.

9) Uliţa Husarilor din jos, se declară de plus aferent Dumitru Z. Scurtu cu suma de lei 30.

10) Uliţa Husarilor din sus, se declară de plus oferent, George V. Scurtu cu suma de lei 105.

11) Uliţa Vîlcerenilor, la care se declară de plus oferent Ion Simen cu suma de lei 25.

12) Uliţa Codrarilor, la care se declară de plus oferent Neculae N. Tătaru cu suma de lei 205.

13) Uliţa Lăscarilor, la care se declară de plus oferent George Loghin Guşăilă cu suma de lei 40.

14) Uliţa Grădinarilor, la care se declară de plus oferent George Arsenie Fogoroş cu suma de lei 35.

15) Ulița Nicheștilor, la care se declară de plus oferent Ermolae Codrea cu suma de lei 70.

16) Ulița Mare, la care se declară de plus oferent Vasile Bobeica cu suma de lei 15.

17) Ulița din sus din sat, la care se declară de plus oferent George V. Scurtu cu suma de lei 25.

18) Ulița din jos de sat, la care se declară de plus oferent Vasile V. Tătaru cu suma de lei 5 adică cinci.

19) Hudița Podului, la care se declară de plus oferent Dinisie N. Rogozea cu suma de lei 35.

Alte bunuri comunale ne mai fiind de a se arenda, procesul verbal se încheie și se subscrie.

(Urmează iscăliturile primarului, notarului, a casierului și altora).

6) *Loc de adunare și de sfat.*

In ceasurile libere vecinii se adună laolaltă în casa unuia dintre ei ca să citească și să comenteze veștile din țară și din sat. Uneori aceste adunări sunt adevărate cluburi a căror importanță pentru întreaga viață spirituală a satului a mai fost arătată pe larg de către d. *Traian Herseni* în studiul său „Clubul Husarilor" publicat în Arhiva. Dar și în alte vecinătăți asemenea adunări au loc.

„Se adună așa seara. Se adună pe la oameni, cu jurnalele astea, iarna, în câte o casă, la câte unul. La Ion Rogozea mai în toate serile ne-am adunat ăștia mai tineri. Mai citește unul jurnalul, care are. Mai citește cu glas tare. Dumitru Dobrotă, a lui Savu Dobrotă, ăla ne mai explică. El are gazeta abonată de bătrânu. Că bătrânu a fost ca pădurar aici și apoi s'a dus la America. Apoi povestim așa de câte ceva. Din alte vecinătăți nu vin. Chiar așa când se nimerește, de este pe la ăla și dăm peste el, apoi vine. Vecinii se adună dar nu chiar toți". (Informator Gheorghe Rogozea din Rogozari). „Și în vecinătatea Nicheștilor se mai adună oamenii câte doi-trei când e noaptea mare". (Informator Ion Racu).

7) *Orânduirea vigililor de hotar.*

Dacă primăria nu are mijloace financiare suficiente pentru plata unor păzitori de câmp, atuncea vecinătățile preiau sarcina de a fi, cu rândul, vigili de hotar. „Și păzitorii de hotar, vigilii de hotar, tot pe vecinătăți sunt. In anul ăsta sunt Nișcăii

vigili. Incep cu numărușul de la școală. Inainte aveam vigilii pe bani. Acum mână oamenii pe număruși". (Informator Spiridon Codrea).

8) *Privegherea sănătății.*

Tatăl de vecini are îndatorirea de a da seama de toate faptele ce se petrec în vecinătatea lui. De aceea în caz de epidemie, el este dator să semnaleze primăriei pe bolnavi.

„Când vine câte ceva în sat tatăl de vecini trebue să aibe grijă. Și vin multe peste tatăl de vecini. Numai vine o boală de bubat in sat, peste oameni; și trebue să mergem în fiecare dimineață pe la gazde, să vedem: betegi îs copiii? ș'apoi mergem la cancelarie să spunem" (Informator Ion Fogoroș).

9) *Loc de propagandă politică.*

O folosire mai nouă a vecinătăților este și aceea prilejuită de propaganda politică. Un propagandist electoral sosit în Drăguș în vara anului 1932 a mers rând pe rând pe la vecinătăți, a căutat să convingă pe fruntașii fiecărei vecinătăți în parte și tot pe vecinătăți a plătit și băutura pe care o folosea ca mijloc de propagandă.

10) *Exprimare a opiniei publice sătești.*

De câteori este prilejul ca opinia publică a satului să prindă chip mărturisit, vecinătățile își au rolul lor. Astfel la adunarea generală a Căminului Cultural din Drăguș, ținută în ziua de 6 Ianuarie 1936, s'a propus și s'a admis ca în sfatul Căminului satul să fie reprezentat prin 12 delegați a celor 12 vecinătăți din sat.

D) Concluzii.

După cum se poate vedea, deși organizarea vecinătății este cât se poate de sumară și de variabilă după împrejurări, legăturile pe care le are cu viața satului sunt totuși destul de mari. In primul rând această organizație a vecinătăților servește unor interese particulare ale gospodarilor. Dar ea este în acelaș timp folosită, neoficial, dar sistematic, de către administrația comunală. Este o întrebare la care nu suntem datori să răspundem acuma,

dacă această instituţie a vecinătăţilor merită sau nu merită să fie priveghiată ceva mai îndeaproape de către autorităţile de stat şi cu alt prilej vom arăta şi care sunt concluziile analizei sociologice ce se poate face asupra acestui material informativ din Drăguş.

HENRI H. STAHL

CRONICI, DOCUMENTE ȘI RECENZII

INSTITUTELE SOCIALE REGIONALE

Lucrările de monografie sociologică, precum şi toată activitatea ştiinţifică pornită prin catedra de Sociologie, Etică şi Politică a Universităţii din Bucureşti, n'au fost concepute ca o restrânsă manifestare academică ori ca o simplă experienţă seminarială, prin care să se verifice teorii şi să se rezolve discuţii ştiinţifice. Sistemul de ştiinţe sociale ca şi metoda de cercetari sociologice, concepute de d-l Profesor Gusti, trădează prezenţa continuă a unei preocupări de ordin practic, privind cunoaşterea şi îndrumarea vieţii sociale româneşti, precum şi organizarea ei în formele cele mai potrivite, juridice, politice şi administrative. In prelegerile universitare ca şi în activitatea de cercetare ştiinţifică, d. Prof. Gusti a făcut mereu cunoscut scopul mai îndepărtat, dar care nu trebuia pierdut nici o clipă din vedere, al cursului de Sociologie, Etică şi Politică şi al cercetărilor monografice: „Noi, Românii, am putea zice cu Nietzsche (care, vorbind de Germanii din jumătatea întâia a secolului al XIX-lea, a spus: Wir haben kein Heute, kein Gestern, sondern nur Morgen) n'avem din punctul de vedere cultural nici Eri, nici Azi, noi avem numai un Mâine.

Desfăşurarea acestui mâine cultural, realizarea viitorului nostru cultural atârnă în bună parte de atitudinea D-voastră, de munca şi ştiinţa D-voastră.

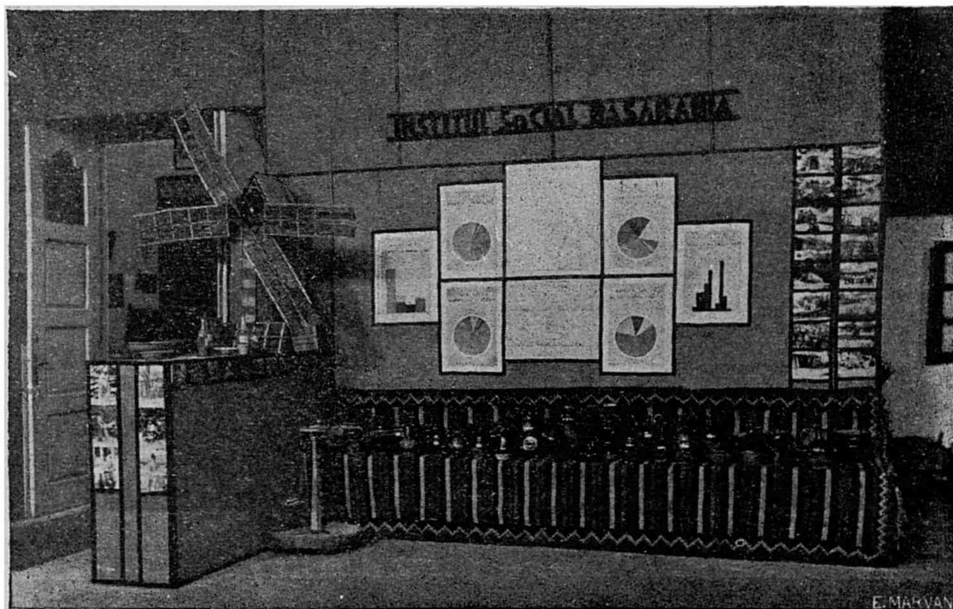
Căci în lupta pentru afirmarea noastră naţională, atitudinea, munca, ştiinţa D-voastră va fi o înaltă confirmare." (Iaşi 1910, Universitate).

Catedra universitară şi seminarul ei de cercetări sociale, erau astfel într'o neîncetată legătură cu viaţa socială, atente la toate frământările ei, străduind să pătrundă pricinile sbuciumărilor şi să desprindă direcţiunea năzuinţelor şi aspiraţiilor ei. Cu asemenea rosturi lucrările de sociologie nu puteau rămâne numai la înfăţişarea lor universitară, ci ele se desvoltară, tot mai mult, îmbrăţişând cercuri de oameni şi preocupări tot mai largi, pe aceiaşi linie de străduinţe ştiinţifice şi practice de cunoaştere şi organizare cuminte a vieţii româneşti. Institutului Social Român din Februarie 1921, crescut din „Asociaţia pentru studiul şi reforma socială" întemeiată la Iaşi în Martie 1918, strânse laolaltă, pentru desbateri de înaltă valoare ştiinţifică şi cu deosebit de însemnate urmări în viaţa noastră de stat, pe cei mai de seamă conducători ai vieţii noastre ştiinţifice, culturale, economice şi politice. Născut din nevoi de neocolit ale vieţii sociale româneşti, I. S. R., cu aceiaşi preocupare de ştiinţă dar şi de reformă socială, luă în desbatere problema parlamentarismului, a legalităţii şi autorităţii, politica externă, politica culturii, ca tot atâtea întrebări cardinale ale tânărului nostru stat. Deodată cu amploarea pe care o luau lucrările publice ale I. S. R., creştea şi munca Seminarului de sociologie ai cărui asistenţi şi studenţi coborau la sate, ca, sub îndrumarea profesorului lor, să desăvârşească, tăcuţi şi răbdători, metoda monografiei sociologice. Ani la rând, vară de vară, din 1925 până în 1935, la Ruşeţu, la Fundul Moldovei, Runcu, Drăguş, Cornova, monografiştii au lucrat fără încetare, să găsească cele mai bune metode ştiinţifice, pentru cercetarea vieţii satului românesc. Şi nu

Oct. Neamţu: Institutele Sociale Regionale

I. S. Banat-Crişana la Expoziţia echipelor regale studenţeşti

I. S. Basarabia la Expoziţia echipelor regale studenţeşti

Standul Institutului Social Român

s'au putut ţine departe de cercurile intelectuale din afara universităţii nici cercetările monografice. Invăţători din sate depărtate, preoţi dornici să scrie „monografia" satului lor, profesori şi studenţi cereau prin scrisori, desluşiri şi cărţi de îndrumare asupra lucrărilor Seminarului. Munca Profesorului Gusti creştea în prestigiu ştiinţific, an de an, discutată în congrese internaţionale şi la catredele universitare din străinătate, şi se făcea tot mai cunoscută în ţară, unde straturile largi ale intelectualilor înţelegeau importanţa culturală şi naţională a lucrărilor cari începuseră.

Sistemul de ştiinţe sociale ca şi metoda de cercetare se dovediau folositoare, vii, trebuincioase în frământările noastre spirituale şi pentru viaţa noastră socială. Tendinţa de a generaliza preocupările monografice şi acţiunea practică întemeiată pe rezultatele cercetărilor răspundea unei nevoi reale a elitei păturilor noastre intelectuale, şi nu era doar o încercare neîntemeiată a I. S. R., însufleţit de dragostea ce purta lucrărilor proprii. Chemările mereu altele, ne'ncetat sporite, cari veneau din oraşe şi sate, erau dovada că sistemul de gândire sociologică, ideologia Seminarului de Sociologie, era croit potrivit trebuinţelor noastre naţionale şi formula idealuri culturale şi sociale crescute în sufletele celor cari purtau grija vieţii de mâine a poporului. Datoria Profesorului Gusti era mai mult de a organiza şi îndruma iniţiative luate, decât de a trezi interesul pentru o muncă despre a cărei rosturi se ştia prea puţin. Vestea despre lucrările I. S. R. ca şi aceea despre principiile cari le diriguiau străbătuse. Şi fără sa aştepte să fie prea mult îndemnaţi, intelectualii se organizau, în slujba ideii despre o ştiinţă luptătoare, în slujba nevoilor colectivităţii, aşa cum o propăvăduiau Seminarul de Sociologie şi I. S. R. din Bucureşti. Astfel, năzuinţele cercurilor de intelectuali din ţară aproape întreceau şi putinţele şi dorinţele I. S. R. de a organiza energiile locale, pentru munca de cunoaştere şi de ridicare a vieţii româneşti, cu iniţiative cari îl puneau în faţa unor fapte împlinite, cărora nu mai rămânea să li se adauge decât recunoaşterea oficială din partea centralei şi priveghérea activităţii, sprijinită cu îndrumări ştiinţifice, cu ajutoare materiale şi prin păstrarea legăturilor cu oamenii.

Aşa s'au întemeiat primele Institute Sociale Regionale. Cel dintâi la Timişoara, oraş de veche tradiţie culturală, înfloritor ca viaţă economică, cu extrem de numeroşi intelectuali, din toate ramurile de activitate, cu licee, conservator şi şcoală politechnică, cu literaţi şi gazetari şi cu un minunat muzeu, Timişoara, activă, întreprinzătoare, constantă pe drumul de afirmare al tânărului stat român. Timişoara este azi desigur unul dintre centrele puternice de viaţă şi activitate creatoare din ţară, iar pentru Banat, metropolă şi culturală şi economică, iubită şi necontestată. Insufleţiţi de o puternică dragoste pentru pământul bănăţean şi de o neînduplecată dorinţă de muncă pentru ridicarea provinciei şi pentru colectivitatea naţională, intelectualii din Timişoara discută prin 1932, ideia mai de mult gândită, a organizării muncii culturale pentru cunoaşterea Banatului şi pentru arătarea măsurilor de luat pentru ridicarea lui, pe temeiul metodelor de lucru şi în spiritul I. S. R. din Bucureşti. Gândul acesta ia fiinţă în Mai 1932, prin întemeierea Institutului Social Banat-Crişana, care înmănunchia pe intelectualii bănăţeni şi cei arădeni, pentru o muncă ştiinţifică şi culturală. Adunarea generală de constituire a avut loc sub preşidenţia d-lui Prof. D. Gusti, care a desvoltat şi o conferinţă, arătând rostul institutelor de cercetări sociologice în viaţa naţională. La câteva luni după înfiinţare, la 27 Noembrie 1932, I. S. Banat-Crişana îşi inaugurează localul, în palatul Automobil Clubului R. R., ceeace-i îngădue o mai lesnicioasă desfaşurare a programului de activitate.

Aproape la fel s'au petrecut lucrurile şi cu cel de al doilea institut social regional, anume I. S. Basarabia, constituit în 1934 la Chişinău, de intelectualii basarabeni, sub preşidenţia d-lui Pan. Halippa, pentru a cunoaşte viaţa provinciei lor. Şi aci I. S. R., a ţinut ca dela început să dea tot sprijinul iniţiativelor locale, organizându-le într'o instituţie ştiinţifică închegată, care să poată desvolta o activitate de cercetări şi acţiune practică.

Instituţii tinere, numărând abia doi ori trei ani de viaţă, Institutele sociale regionale se pot mândri totuşi cu realizări de seamă.

„Revista Institutului Social Banat-Crişana", o impunătoare publicaţie, care apare în foarte frumoase condiţiuni technice, sub direcţia d-lui Dr. Cornel Grofşoreanu, prin a cărui neostenită străduinţă s'a întemeiat Institutul dela

Timişoara, aduce cu fiecare număr, mărturii preţioase, despre serioasa activitate ştiinţifică desvoltata în secţiunile Institutului Social Banat Crişana. Iată, spre pildă, din anii dintâi ai I. S. B. Cr., acest număr compact pentru Martie-Octombrie, cu bogata dare de seamă despre activitatea secţiunilor, unde se arată că, la Secţia de politică socială şi sociologie s'a vorbit despre: Ce poate fi sociologia, Concepţia sociologiei moderne, Politica socială, Boalele populare şi activitatea noastră politică-socială; la secţia medico-socială s'au discutat problemele: Ce putem face pentru copiii surdo-muţi, Problema copiilor din Banat, Colaborarea dintre preot şi medic, Concluziuni medico-sociale şi şcolare, Muncitorul industrial şi ocrotirea lui, Problema certificatului medical la casatorie, Tuberculoza în mediul rural, Igiena urbană, Examenul medical din p. d. v. ocular al 150 elevi; secţia culturală artistică a avut urmatoarele comunicări: Cercetări istorico-artistice pe valea Begheiului, Bisericile noastre la oraşe, Activitatea lui Eftimie Murgu la 1848, Situaţia socială a culturii româneşti, Spiru Haret, Problema învăţământului superior în Timişoara, Persecutarea elementului românesc în timpul stăpânirii austriace, Debilitatea fizică şi mintală în şcolile primare, Damaschin Bojinca, Şcoala integrală; tot aşa de bogată este şi activitatea secţiei minoritare, care a discutat problemele: Descreşterea populaţiei în Banat, Funcţionarii particulari, meseriaşii şi lucrătorii din Banat în lumina datelor statistice, Românii din Ungaria. Lămurirea activitaţii acesteia bogate şi statornice o vom afla cunoscând înţelesul pe care I. S. B. Cr. îl dă lucrărilor de cercetarea vieţii româneşti: „Peste valoarea ei metodologică, monografia este o faptă naţională. Ea studiază împrejurările de viaţă dela noi, tinde, cum spune d-l Prof. Gusti, să devină o ştiinţă a naţiunii. Se integrează astfel ca un curent ştiinţific în doctrina naţionalismului românesc, doctrină ce nu mai poate fi rodnică nici în discursuri, nici în poezie, ci numai în cunoaşterea precisă a forţelor de cari dispunem". (Octavian Lupaş, Revista I. S. B. Cr., pag. 85, 1933).

Concepută astfel, cercetarea monografică deveni şi pentru I. S. Banat-Crişana, preocuparea fundamentală şi activitatea cea mai însemnată, concentrând toate energiile, în campaniile organizate de cei din Timişoara ori Arad: Belinţ (1934), Sâmbăteni (1934—1935), Sârbova (1935). Dările de seamă publicate în voluminoasa (216 pagini) fascicolă IV, din anul III, No. 13, 1935, a „Revistei Institutului Social Banat-Crişana", aduc o serie de informaţiuni despre aceste lucrări, de deosebită importanţă culturală şi socială. Pentru I. S. R. ca şi pentru Seminarul de Sociologie, campaniile organizate de Institutele din Timişoara şi Arad, la cari s'au adăugat în acest an, lucrările I. S. Basarabia, care a cercetat comuna Iurceni din j. Lăpuşna, au adus adeverirea aşteptată că metoda Prof. Gusti este vie, fecundă, dând rezultate şi atunci când e folosită de cei cari iau cunoştinţă de ea pe altă cale decât aceia a participării la campaniile în cari metoda s'a formulat. A fost pentru Seminarul de sociologie o bucurie deosebită să ştie că la Belinţ, întâia campanie monografică întreprinsă de cercetători cari nu s'au format în cadrul Seminarului, se alcătuesc fişe, se folosesc formulare şi se strânge materialul aşa cum se arată în cursurile Profesorului Gusti, în lucrarea de teorie a monografiei sociologice a d-lui Tr. Herseni ori în cartea de technică monografică a lui H. H. Stahl, cărţi cari se aflau în mâna tuturor cercetătorilor timişoreni. Rezultatele lucrărilor din 1934 vor apare într'un volum în cursul anului. Tot aşa de temeinice au fost şi cercetările dela Sâmbăteni şi Sârbova, arătate şi în expoziţiile dela Timişoara şi Bucureşti (în cadrul Expoziţiei Echipelor Regale Studenţeşti), cercetări în cari problema cea mai atent urmărită, ca şi la Belinţ în 1934, a fost aceea a depopulării satelor bănăţene.

Prelucrarea materialului cercetărilor a început şi la Chişinău. La 10 Ianuarie au început acolo comunicările în legătură cu lucrările dela Iurceni, cu subiectele următoare: O aşezare străveche răzăşească: Iurcenii, Literatura populară a Iurcenilor, Viaţa economică a satului Iurceni, Cadrul geografic la Iurceni, Date statistice dela Iurceni, Agricultura la Iurceni, Starea Sanitară a olarilor din Iurceni. Comunicările acestea pregătesc lucrarea de monografie sociologică a satului Iurceni şi fac cunoscute intelectualilor din Chişinău rezultatele cercetărilor întreprinse de I. S. Basarabia, răspândind ideia cercetărilor monografice şi trezind încrederea în ele.

Cele două institute sociale regionale înfiinţate până acum sunt un început. Dar un început mai mult decât îmbucurător. Lucrările

cari se fac de către ele poartă pecetia unei nedesminţite pregatiri şi dovedesc un statornic devotament. Aci nu poate fi vorba de o muncă superficială, care caută un drum şi experimentează metode, improvizând cercetări ştiinţifice. Cercetările Institutelor Sociale Regionale sunt lucrări temeinice, făcute de oameni pregătiţi şi cu experienţă bogată în domeniul pe care-l studiază.

Din activitatea acestor institute şi prin pilduitoarea lor muncă, se va desvolta organizarea generală a intelectualilor noştri, pe judeţe, în cadrul Institutelor Regionale, pentru cunoaşterea ţării româneşti. Căci în afară de rezultatele ştiinţifice ale lucrărilor lor, Institutele Sociale Regionale sunt însemnate şi prin fapta de nebănuite urmări a propovăduirii unei noui credinţe, de ştiinţă şi muncă pentru naţie. Drept mult grăitoare dovadă, iată câteva rânduri din legământul cu care-şi încheie munca la Sâmbăteni, ucenicii tineri, recrutaţi dintre studenţi şi normalişti, ai I, S. Banat-Crişana: „Astăzi, când am ajuns la bun sfârşit cu prima cercetare monografică a fruntaşei comuni depe malul drept al Mureşului, Sâmbăteni, afirmăm cu cea mai mare convingere, că planul întregului calvar făurit de mintea noastră neîncercată în această direcţie, înainte de începerea muncii, s'a transformat într'o atmosferă senină, de adevărată recreare sufletească şi totodată de înălţare spirituală... Noi, monografiştii din Sâmbăteni, ne luăm obligaţiunea faţă de I. S. B. Cr., ca planurile de lucru precum şi cunoştinţele însuşite cu această ocaziune, să le punem şi pe mai departe în serviciul cercetărilor monografice, convinşi fiind că servim interesul scumpei noastre Românii"...

Octavian Neamţu

EXPOZIŢIA DE LUCRU A ECHIPELOR REGALE STUDENŢEŞTI

Uu gând domnesc, înfăptuit de priceperea unui savant şi tragerea de inimă a colaboratorilor săi, a pus la cale o experienţă însemnată pe tărâmul satului românesc. Din vara anului 1934, Fundaţia Regală Principele Carol, de sub direcţia Profesorului *D. Gusti*, trimite în diferite părţi ale ţării echipe de lucru compuse din studenţi şi tehnicieni, îndrumate de inspectori culturali, ca să descopere metoda cea mai potrivită împrejurărilor dela noi „pentru ridicarea obştei pe trepte de mai înaltă cultura în toate domeniile vieţii" şi ca să formeze tehnicieni ai culturii săteşti şi „mai ales un crez de muncă şi de jertfă pentru binele obştesc în mijlocul celor tineri". Campaniile acestea de înălţare a satului sunt urmate de o dare de seamă vie şi instructivă, sub forma unor expoziţii de lucru. Primul an expoziţia s'a făcut într'un cadru mai restrâns, anul acesta însă a întrecut cu mult aşteptările obişnuite. S'a întocmit în Parcul Carol o adevărată icoană a satului românesc, căreia nu-i lipseşte decât permanenţa, ca să fie un adevărat muzeu ţărănesc, îndeplinind cu prisosinţă condiţiile ştiinţifice şi tehnice ale unei asemenea înfaptuiri. Omul de ştiinţă *D. Gusti* n'a putut să uite în fruntea Fundaţiei că este iniţiatorul şi conducătorul cercetărilor monografice din ţara noastră. De aceea a îmbinat cercetarea cu acţiunea, înfăptuind un vechi program al d-sale: ***sociologia militans.*** S'a înconjurat în acelaşi timp cu o seamă de monografişti, printre cari şi dl. *H. H. Stahl*, unul dintre cei mai vechi şi mai pricepuţi în materie, împreună cu tehnicienii încercaţi ai culturii poporului din slujba Fundaţiei, d-nii *Em. Bucuţa, Ap. Culea, Lascarov-Moldovanu* etc. — şi o seamă de colaboratori de diferite specialităţi, cum sunt de pildă d-nii *Victor Ion Popa*, talentul artistic atât de bogat şi felurit, *Dr. Sabin Manuilă* pentru demografie, antropologie şi eugenie, *Al. Bădăuţă* pentru fotografia documentară şi a. m. d. In chipul acesta satele alese pentru experimentare au fost în acelaşi timp cercetate în fiinţa şi manifestările lor de viaţă şi supuse unei acţiuni metodice de îndreptare. Imbinarea aceasta se vede lămurit şi în Expoziţia echipelor. Au participat la această muncă 355 de persoane, din care 213 studenţi, 114 tehnicieni şi 28 inspectori. S'a lucrat în următoarele sate, alese din toate părţile ţării şi din toate regiunile şi tipurile caracteristice: 1. Sadova (Jud. Câmpulung, Bucovina), 2. Nereju (Putna), 3. Năpădeni (Bălţi), 4. Stăneşti (Muscel), 5. Goicea-Mare (Dolj), 6. Leşu (Năsăud), 7. Fibiş (Timiş-Torontal), 8. Miron Costin (Roman), 9. Ferdinand I. (Constanţa), 10. Pecineaga (Tulcea), 11. Largu (Buzău), 12. Clopotiva (Hunedoara), 13. Olăneşti (Cetatea Alba), 14. Şanţ (Năsăud), 15. Rudăria (Caraş), 16. Ţebea (Hunedoara), 17. Cuhea (Maramureş), 18. Dodeşti (Fălciu), 19. Regina-Maria (Caliacra), 20. Borduşani (Ialomiţa), 21. Sâmbăteni (Arad), 22. Moişeni (Sa-

tu-Mare), 23. Ghimpaţi (Vlaşca), 24. Macedonia (Timiş-Torontal). In afară de acestea, la Rebrişoara în Năsăud şi la Filiaşi în Dolj, au mai funcţionat două echipe, lucrând după metoda Fundaţiei, în cadrul Căminelor Culturale de acolo; în satul Sârbova a lucrat o echipă a Institutului Social Banat-Crişana şi în satul Iurceni (Lăpuşna) Institutul Social din Basarabia. Au fost, deci, în total 28 de sate în cari s'a lucrat în 1935, în spiritul aceluiaşi program. In ceea ce priveşte înfăptuirile s'a ajuns la următoarele rezultate totalizate:

Sănătate. Medical: 55.571 consultaţii medicale, 6.216 consultaţii la domiciliu, 804 intervenţii chirurgicale, 9.731 injecţii antisifilitice, 7.439 injecţii diferite, 1.175 analize Wassermann, 5.606 consultaţii la copii, 208 consultaţii la lehuze, 320 analize diferite, 4 bai populare, 4 dispensare. Educaţie fizică: 1.754 premilitari instruiţi, 372 şedinţe cu premilitarii, 828 străjeri, 186 şedinţe cu străjerii, 240 postmilitari, 30 şedinţe cu postmilitarii, 61.696 metri pătraţi teren sport.

Muncă. Agronomie: 641 ha. arături model, 6.245 pomi stropiţi, 380 lecţii practice, 11.259 altoiri, 86 gropi pentru nutreţ murat, 125 platforme de gunoi, 119 conferinţe agricole, 8 şcoli de pomicultură, 115 lecţii de albinărit, 6.240 consultaţii agricole. Veterinar: 8.072 consultaţii veterinare, 25.171 vaccinări, 11.750 injecţii veterinare, 1.591 operaţii, 3 grajduri comunale, 141 conferinţe, 214 demonstraţii practice. Edilitar: 116.693 metri şanţ, 60.529 metri şosea, 289 poduri noui, 404 poduri refăcute, 79 construcţii, 126 fântâni, 12.060 metri gard, 5.000 metri bară de şanţ, 43 case clădite, 34 clădiri reparate. Asociaţii: 38 asociaţii şi cooperative. Gospodărie: 1.383 lecţii practice de gospodărie, 224 lecţii de ţesătorie, 43 conferinţe, 748 lecţii la domiciliu, 3.215 vizite la domiciliu.

Minte: 233 şezători, 87 serbări, 5 şcoli ţărăneşti, 710 conferinţe, 75 reprezentaţii de teatru, 4.091 cărţi împărţite, 195 cântări în public, 42 Cămine înfiinţate, 2 Cămine clădite.

Suflet: 222 predici, 2.064 icoane împărţite, 8 troiţe ridicate, 10 troiţe reparate, 6 biserici clădite şi reparate.

Restrângându-ne acum la cercetările întreprinse, se înţelege că expoziţia n'a putut să cuprindă decât o neînsemnată parte. S'a strâns pretutindeni un material bogat privitor la starea economică, la viaţa spirituală, la întâmplările juridice şi politice, dar nu se potrivesc toate pentru o înfăţişare grafică. Din pricina aceasta expoziţia nu cuprinde decât cercetările statistice, potrivite pentru tablouri, diagrame şi cartograme. Mai interesante ni s'au părut dintre acestea datele privitoare la mişcarea populaţiei, la sănătate şi ştiinţa de carte. Vom reproduce câteva pentru cunoaşterea mai bună a stărilor dela noi. Ne călăuzim, în afară de datele amănunţite culese dela fiecare stand în parte, de „Catalogul" expoziţiei, care însemnează prin el însuşi o lucrare preţioasă şi cu reale însuşiri ştiinţifice, despre satul românesc.

Satul *Moişeni* din Ţara Oaşului are 220 gospodării, 911 suflete, 448 bărbaţi, 463 femei; Români 869, Maghiari 6, Evrei 6, Slovaci 15, Ţigani 5. Neştiutori de carte: 209 bărbaţi şi 286 femei, adică 73,22%. Lectura redusă la Biblie şi câteva cărţi de rugăciuni. „Cercetările medicale indică un mare procent de afecţiuni pulmonare şi sifilis, gastrite alcoolice. Alimentaţia insuficientă, igiena primitivă, alcoolismul accentuat înlesnesc întinderea tuberculozei... Starea economică slabă. Foarte puţine gospodării mai înstărite. Regiune potrivită pentru pomicultură şi creşterea vitelor, nevalorificată sistematic în acest sens. Moravuri aspre. Cuţitul nu lipseşte din „straiţă"... Lumea misterioasă a reprezentărilor colective, omul nopţii, fata pădurii, milostive, borţocăi, foarte vie. Toţi le-au văzut, povestesc tremurând de emoţie: „noaptea este a duhurilor". Viaţa religioasă vie, sprijinită pe un fundament de trăire emoţională puternică" (Catalog, p. 27). Reprezentările colective au fost de aproape urmărite, inspectorul echipei, d-l *Gh. Focşa*, monografist, fiind un cercetător vechi şi încercat în materie (cf. şi cronica d-sale din nr. de faţă al rev.).

La *Leşu* lucrările au fost îndreptate mai mult spre acţiunea culturală, dar s'a realizat în privinţa aceasta o experienţă vrednică să fie răspândită. S'a organizat o şcoală de îndrumări sociale, de care s'au ocupat de aproape d-l *Oct. Neamţu*, inspectorul Fundaţiei şi d-l *Anton Coşbuc*, şeful echipei cu menirea de a face cunoscut: „1. Chipul cum ia fiinţă un Cămin Cultural, 2. toată rânduiala gospodărească a lui, 3. programul de lucru, precum şi mijloacele de înfăptuire ale unui asemenea aşezământ" (Cat. p. 32). Şcoala a durat două

săptămâni, cu 6 profesori şi 17 cursişti, 4 din Leşu, ceilalti din satele din jur. După profesiune, cea mai mare parte a participanţilor au fost învăţători, anume 13. Ceilalţi: 2 preoţi, 1 meseriaş şi 1 plugar. S'au făcut 10 lucrări practice şi 20 conferinţe: 5 privitoare la cultura minţii şi a sufletului, 4 despre organizarea muncii la sate, 4 despre cultura sănătăţii, 3 despre monografie, 2 despre căminul cultural, 2 despre cultura muncii. Prin metoda aceasta echipele îşi pot întinde influenţa şi asupra regiunii, formând pretutindeni oameni cari să le continue şi să le generalizeze activitatea. Se expun şi lucrări de ale cursiştilor, din cari se poate constata eficacitatea îndrumărilor.

La *Şanţ*, au colaborat echipa trimisă de Fundaţie, care a executat cu râvnă programul de acţiune culturală, ajutată fiind şi de cercetaşii cohortei Fântânele din Cluj, cu echipa monografică a Institutului Social Român, ajutată la rândul ei de ale instituţii de cercetare. S'a întocmit monografia sociologică a satului, sub conducerea personală a d-lui Prof. *D. Gusti*, secundat în această muncă mai ales de dl. *H. H. Stahl*. A participat şi un bursier al Fundaţiei Rockefeller, d-l *Ph. Mosely*, un om cu frumoase însuşiri de cercetător. Datele culese cu acest prilej n'au putut fi expuse decât cu totul incomplet, ele sunt însă în curs de redactare şi vor fi de sigur publicate. Reproducem totuşi câteva rezultate privitoare la problemele biologice. S'a cercetat starea de nutriţie la copii până la 14 ani: alimentaţie normală 42,7%, subalimentaţie 20,9%, subalimentaţie accentuată 3,1%, supra-alimentaţie moderată 30,3%. Institutul de Higienă din Cluj a făcut 527 de analize Wassermann, găsind 24,29% cazuri pozitive. Cauzele deceselor din 1920—1935 au fost: debilitate 18%, b. infecţioase 17,5%, senilitate 17%, ap. resp. 12,5%, ap. digestiv 7,5%, T. B. C. 7,5%, război 4,5%, ap. circul. 4%, accidente 3,5%.

Dela *Cuhea*, reţinem, afară de activitatea echipei, care a fost şi aici ca în toate celelalte sate, vrednică de laudă, numărul ridicat al neştiutorilor de carte, ca o indicaţie şi pentru munca viitoare a echipelor: bărbaţi ştiutori de carte 360, neştiutori 798; femei ştiutoare de carte 159, neştiutoare 962. Total; 1760 analfabeţi din 2279 de locuitori, — un procent deci foarte ridicat.

Ţebea ne aduce imaginea altui sat decât cele pur ţărăneşti, întâlnim mai mult o aşezare de muncitori mineri, cari îşi părasesc treptat îndeletnicirea străveche de căutători de aur în nisipul apelor locale, ca să se angajeze, 90%, în minele de cărbuni ale regiunii. Din pricina aceasta, satul este în plină prefacere, spre alte forme de viaţă. Deocamdată se constată o simţitoare descreştere a populaţiei.

La *Clopotiva* s'a încercat, sub conducerea d-lui *Ion Conea* , monografia satului, material expus în parte în formă de dosare şi care urmează să vadă lumina tiparului. S'a obţinut şi preţioase colaborări din afară. Satul are 86 de case, încât a putut fi cercetat în condiţii normale de lucru. Reţinem aici numai informaţiile sanitare. Iată grupele de boli din sat stabilite prin consultaţii medicale: pelagră 4, malformaţii congenitale 6, legate de graviditate 7, tumori 7, cancer 9, alcoolism 14, paludism 18, scabie 34, guşă 56, T. B. C. 63, accidente şi violenţe 64, sifilis 79, boli de piele 101, ap. circulator şi sânge 108, parazitare 134, ap. uro-genital 139, ap. resp. 179, ap. digestiv 296, infecto-contagioase 301, sist. nervos şi sensorial 317 cazuri. Procentul mare al bolilor nervoase în satele în cari nu e răspândit sifilisul, nu ni se pare tocmai lămurit. Probabil s'au socotit aici şi cazurile lipsite de orice gravitate.

In satul *Macedonia* a lucrat o echipă voluntară, care a cerut numai creditul moral al Fundaţiei şi îndrumările tehnice necesare. Se dovedeşte şi în chipul acesta existenţa unei nevoi adânci pentru ridicarea satului, pornită nu numai din rândul sătenilor, dar şi din a intelectualilor cu dragoste pentru realitatea românească. Sat din Banatul cunoscut pentru grava problemă a depopulării, e interesant să se urmărească evoluţia demografică pe o perioadă mai lungă. Intr'adevăr, populaţia Macedoniei e mai scăzută în 1935 decât în 1800, trecând prin diferite schimbări. In 1800 satul avea 1386 de suflete, în 1810 : 1231, 1820 : 1221, 1830 : 1184, 1840 : 1278, 1850 : 1217, 1860 : 1146, 1870 : 1034, 1880 : 851, 1890 : 879, 1900 : 886, 1910 : 972, 1920 : 94?, 1930 : 962, 1935 : 956.

Aceeaşi problemă s'a pus în deosebi echipei dela *Fibiş*, condusă, împreună cu cea din Macedonia, de d-l *Dr. S. Manuilă*. „S'au făcut studii pentru a se afla adevărata cauză a depopulării, privind toate laturile acestei

probleme: cauzele reducerii natalitaţii, creşterii mortalitaţii infantile, a casatoriilor premature şi divorţurilor, felul muncii şi alimentaţiei, concepţia sătenilor despre viaţă şi avere" (Cat. p. 52—53). Fibişul are 2191 locuitori dintre cari: 1534 Români, 335 Germani, 311 Unguri şi 11 alte neamuri. Mortalitatea infantilă între 20 — 40 la suta de nou născuţi. Dezastroasă e însă limitarea naşterilor. In 1875 — 79 au fost 614 nou născuţi (în cinci ani), în 1930 — 34 abia 169 pentru o egală perioadă, scăzând în răstimp.

„Satul *Sâmbăteni*, aşezat în câmpia Mureşului care dă în stepele Ungariei şi cunoscut încă de multă vreme, a fost pentru echipă un bogat izvor de material sociologic şi istoric" (Cat. p. 55). Din aceeaşi pricină Institutul Social Banat-Crişana a făcut în vara anului 1934 cercetari monografice cu intelectualii din Arad şi elevii Şcolii Normale. Satul are 1729 locuitori, 96,7% Români, 0,3% Maghiari, 0,5% Germani, 0,9% Evrei, 1,6% Ţigani. Ştiutori de carte 60,8%. Problema populaţiei gravă şi aici. Reproducem compunerea familiei: 1 persoană: 7,6%; 2 pers. 23,2%; 3 pers. 26,3%; 4 pers. 21,8%; 5 pers. 12,5%; 6 pers. 5,1%; 7 pers. 2,4%; 8 pers. 0,5%; 9 pers. 0%; 10 — 15 pers. 0,4%. Excedentul natural în 1925 — 34, minus.

La *Rudăria*, comună istorică, s'au făcut de asemenea cercetări interesante. Din lucrările cerute de Fundaţie, iată consultaţiile pe grupe de boli: senilitate 1 femee, paludism 1 f., pelagră 1 barbat, intoxicaţii 1 b., graviditate 4 f., parazitare 1 f. + 3 b., cancer 4 + 1, puerperale 6 f., scabie 5+2, sânge 6+2, tumori 10 f., generale 5+8, alcoolism 7+24, accidente 10+22, ap. uro-genit. 21+15, ap. circ. 29+13 piele 24+25, T. B. C. 27+25, ap. digestiv 35+31, ap. resp. 45+35, guşă 77+11, sifilis 64+31, contagioase 59+39, sist. nervos 94+54. S'au mai întocmit şi următoarele lucrări monografice, depuse în manuscris: 1. Istoricul comunei Rudăria, de Alex. Dinu, 2. Istoricul şcoalei Rudăria de V. Nemeş, 3. Istoricul bisericei din Rudăria de H. C. Buracu, 4. Portul ţaranilor din Rudăria de Elena Dinu, 5. Păstoritul în Rudăria de Dr. J. Dejica, 6. Morile din Rudăria de Sergiu Cârlan, 7. Din trecutul şcoalelor grănicereşti, 8. Viaţa în comunioane, 9. Genealogia familiei „Banilor Gârleşteni", „Vaida Bonaventura", „nobil Almăjanu", „preoească Sârbu", „Murgu" şi altele, 10. Din trecutul bisericilor din Almăj de Pr. Maior C. Buracu (Cat. p. 67).

La *Sârbova* a lucrat Institutul Social Banat-Crişana, care, în afară de acţiunea practică pentru ridicarea culturală, a întreprins cu o puternică echipă de intelectuali, buni cunoscatori ai problemelor bănăţene, şi cercetarea monografică a satului, sub conducerea d-lui *dr. Cornel Grofşoreanu*. S'a studiat, ca în mai toate satele din Banat, în deosebi problema depopulării. Meritul deosebit al Institutului dela Timişoara este că n'a cruţat nici un mijloc tehnic ca să-şi înfaţişeze. în cadrul Expoziţiei, cât mai complet lucrările, încât cel puţin pentru ceea ce putem vedea aici, mai ales în ce priveşte cercetările, trebue să-i recunoaştem locul de frunte. Stăruim mai mult asupra lucrărilor dela Sârbova, socotindu-le ca o instructivă îndrumare în problema depopulării Banatului, caracterizat nu odată ca „cimitirul neamului românesc". In 1934 au fost 32,4% naşteri în România, 18,6% în Banat, 17,5% în Timiş-Torontal şi numai 9,3% în Sârbova. Decese: 20,7% România, 18,0% Banat, 17,1% Timiş-Torontal, 23,8% Sârbova. Excedent natural: 11,7% România, 0,6% Banat; 0,4% Timiş-Torontal; —14,5% Sârbova (minus). Populaţia Sârbovei e azi în descreştere. In 1869 a avut 677 locuitori, în 1880: 654; 1890:765; 1909:866; 1910:907; 1930:773; 1935:750. Populaţia din Sârbova în 1935, după starea civilă dela 15 ani împliniţi: necăsătoriţi: 31 bărbaţi şi 14 femei, căsătoriţi: 178+178, concubinaj: 45+45, văduvi 33+63, divorţaţi 2 bărbaţi. Cele mai multe căsătorii se contractează între 17 — 25 ani pentru bărbaţi şi 17—19 ani pentru femei. Fertilitatea, cu 1 copil: 30,8%; cu 2 copii: 62,8%; cu 3 copii: 16,8%; mai mulţi: 27,6% Din 1259 sarcini, 29,7% copii vii, 23,35% copii morţi după naştere, 43,2% avorturi (535 cazuri provocate, 29 spontane), 1,35% născuţi morţi. Aşa dar 70,10% din totalul sarcinilor nu ajung la naşteri vii.

Institutul Social Banat-Crişana a urmărit de aproape şi mijloacele cu cari îşi provoacă avorturi femeile din Sârbova. I. Provocare traumatică: andrelă 2,02 %, ac de croşetat 2,02 %, fus 1,01 %, pană de gâscă 5,05 % dilatator de metal („modă") 2,10 %, cateter de gumă 6,46 %, cateter de metal („magnet") 6,06 %, dilatator de gumă 6,46 %, sondă butonată („maşina") 5,72 %. II. Provocare termică: afumări cu pucioasă 1,01 %, băi reci

în Timiş în timpul Menses 2,36 %, ţuică caldă intern şi extern 6,93 %, praf de muştar 2,70 %, sare de bucătărie 2,70 %, praf de pucioasă („băi ţimporoase") 2,70 %. III. Provocare mecanică: masaj intern cu mâna 4,04 %, masaj bimanual extern şi intern 3,96 %, masaj extern 10,14 %, rădăcină de nalbă 6,75 %, ventuză (oală, pâine caldă şi lumânare) 3,70 %. IV. Provocare medicamentoasă: apă camforată 0,34 %, pilule cu apă lină („Apiolină") 0,34 %, sulfat de chinină 1,68 %, spirt camforat 1,01 %, spirt mentolat 1,01 %, floare de nalbă 2,36 %, floare de mac 2,70 %, alumen („piatră acră") 2,70 %, sulfat de cupru („piatră vânătă") 4,04 %. Precum se vede, o adevărată „ştiinţă" a avorturilor, cu urmări grave atât pentru populaţie, cât şi pentru nenorocitele cari se supun acestor practici.

Nu-i lipsit de interes nici tabloul statistic privitor la viaţa sexuală a locuitorilor din Sârbova, după etate, număr absolut şi procent: 12-13 ani 8 persoane (3,20 %); 14 ani 7 (2,80 %); 15:30 (12,00 %; 16:28 (11,20 %); 17:42 (16,80 %); 18:62 (24,80 %). Deci 177 adică 70,80 % încep viaţa sexuală sub 19 ani. Să mai amintim şi mortalitatea infantilă, ca să avem tabloul exact al mizeriei biologice în care se sbate Sârbova: 1905-1914: 48 % (la 100 decese); 1915-1924: 22 %; 1925-1934: 25 %. In ce priveşte ştiinţa de carte, Sârbova are: 91 neştiutori (din 331) şi 132 neştiutoare (din 350) dela 7 ani în sus.

La *Goicea-Mare* s'a dat mai puţină importanţă cercetărilor decât acţiunii culturale, menirea cea mai de seamă a echipelor. Notam totuşi datele privitoare la ştiinţa de carte: din 968 bărbaţi, 351 sunt neştiutori, iar din 1053 femei, 705.

Intr'o situaţie asemănătoare se găseşte comuna *Filiaşi* unde a lucrat o echipă voluntară compusă din intelectuali localnici, cu deosebirea că la expoziţie se înfăţişează cu totul incomplet. Se găsesc informaţii preţioase în Catalog. Comuna are 4328 suflete: 500 familii agricultori, 300 familii muncitori, 300 familii negustori, 40 familii de Ţigani muncitori şi 35 familii de Ţigani rudari.

Satul *Stăneşti* a avut parte de o echipă de lucru îndrumată de dl. *Em. Bucuţa*, scriitorul de frunte şi cunoscătorul de aproape al problemelor legate de cultura poporului. Reproducem câteva din datele statistice. Consultaţii pe grupe de boli: paludism 1, tumori 10, ap. uro-genit. 13, T. B. C. 18, scabie 28, infecto-cont. 29, guşă 31, pelagră 42, ap. resp. 78, piele şi anexe 98, accid. şi violenţe 116, ap. circ. 124, intoxicaţii 138, parazitare 159, ap. digestiv 217, sifilis 228, sist. nervos şi sens. 281. Boli sociale, la numărul total, de 1678 suflete, al populaţiei: sifilis 13 % femei, 20 % bărbaţi; pelagră 3 % şi 14 %; guşă 11 % şi 11 %; T. B. C. 4 % şi 8 %. Analfabetismul: 254 femei neştiutoare de carte din 570 şi 80 bărbaţi din 576.

In comuna *Largu* sunt 567 ştiutori de carte şi 109 neştiutori, 517 femei ştiutoare şi 291 neştiutoare, totalul locuitorilor fiind 1586 suflete. Iată şi consultaţiile medicale pe grupe de boli: cancer 10, tumori 11, malformaţii 16, ap. uro-genit. 40. pelagră 41, accidente şi violenţe 44, sifilis 68, piele 78, af. obstreticale 100, sist. nervos 104, guşă 108, ap. resp. 117, T. B. C. 161, paludism 170, ap. circ. şi sânge 172, infecto-contagioase 220, scabie 260, ap. digestiv 418. Procesivitatea: contravenţii în 1932: 100 cazuri; 1933 : 60; 1934 : 40; 1935 22; — delicte: 1932 : 2; 1933 : 7; 1934 : 9; 1935 : 39; — crime: 1 în 1934.

Satul *Borduşani* a avut şi el parte de o echipă supravegheată de un fruntaş al scrisului şi al acţiunii culturale, dl. *Lascarov-Moldovanu*. „S'a putut constata marea sete de carte religioasă a sătenilor. Cu acest prilej au fost date de o parte, ca neadevărate, ideile ca ţăranul nostru nu ar simţi nevoia credinţei şi a cărţii. Erezii ale superficialei cunoaşteri a ţăranului nostru". (Cat. p. 83). Să reproducem şi aici datele privitoare la sanatate, pentru putinţa comparării. Consultaţii pe grupe de boli: accidente 5, ap. circ. 12, ap. uro-genit. 21, sist. de locomoţie 35, ap. resp. 48, sânge 48, piele 59, sist. nervos 67, prima copilarie 79, ap. digest. 107, genitale 380, infecţioase 700.

Satul *Regina-Maria* este format din colonişti. Cele 250 familii cari alcătuesc satul sunt venite în majoritatea lor de peste hotare: 150 familii de Români macedoneni din Bulgaria, 65 fam. de bănăţeni venite din Jugoslavia şi numai 25 fam. din diferite provincii ale ţarii: Dobrogea, Moldova, Transilvania. Satul înfaţişează interesante fenomene pentru cercetarea sociologică, de cari s'a folosit de sigur dl. *Constantinescu-Mirceşti*, un vechiu monografist. Consultaţii pe grupe de boli: alcoolism 1, tumori 3, intoxicaţii 3, guşă 4, graviditate 4,

ap. circ. 5, prima copilarie 6, pelagră 6, T. B. C. 10, paludism 11, parazitare 13, sifilis 17, sânge 22, ap. resp. 36, scabie 42, ap. uro-genit. 42, accidente 45, piele 64, infecţioase 73, ap. digestiv 124, sist. nerv. 148.

In comuna *Ferdinand I.* Fundaţia a trimis o echipă în urma propunerii făcută de Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, care experimentează acolo de mai mulţi ani organizarea unui sat model şi tinde acum să-şi întregească programul economic cu un program cultural. Satul are 639 familii cu 2779 suflete, de mai multe naţionalităţi: Români 290 fam. 1184 suflete; Nemţi 261 fam. 1210 sufl.; Tătari 85. fam. 370 sufl.; Polonezi 3. fam. 13 sufl. Consultaţii pe grupe de boli: alcoolism 1, cancer 1, obstreticale 3, parazitare 5. ap. uro-genit. 22, ap. circ. 31, sifilis 34, T. B. C. 40, ap. resp. 51, piele 63, scabie 69, infecto-contagioase 75, accid. şi violenţe 82, ap. digestiv 130, sist. nervos şi sensoriale 131, paludism 182.

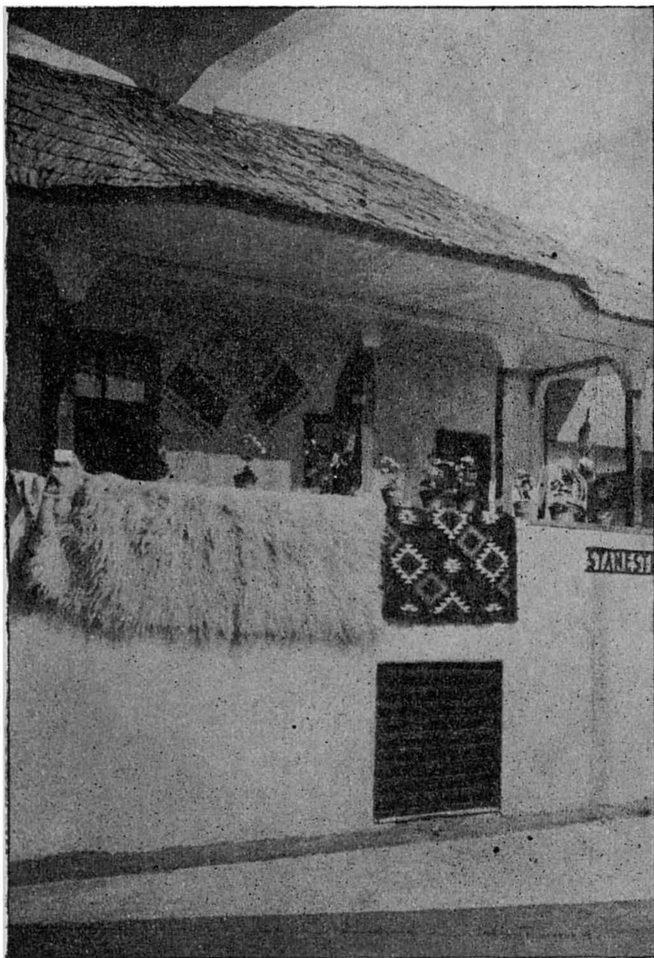
La *Pecineaga* a lucrat o echipă pusă sub supravegherea d-lui *Apostol Culea*, vechi şi neobosit tehnician al culturii poporului. Satul s'a păstrat în forme de odinioară şi echipa a avut mult de lucru ca să-i impună un ritm mai viu şi mai nou de viaţă. De pildă, „plugăria n'a ieşit din faza etnografică. In afară de plugul de fier, nici o altă maşină modernă nu se află aici. Se seamănă cu mâna, se seceră cu secera şi cu coasa, se treeră cu tăvălugul de piatră, cu căruţa şi cu *preuca* de cai ca acum 100 de ani, se vântură cu lopata şi cu plasa (primeteaua), se bate porumbul cu beţele în leasă şi unii ţin încă grăunţele în gropi, ca pe vremea Turcilor". Satul are 2501 de suflete: 1282 bărbaţi, 1219 femei. Ştiutori de carte: 2124 (79,20%), neştiutori 324 (17,93%), analfabeţi post-şcolari 53 (2,87%). Consultaţii medicale pe grupe de boli: alcoolism 2, guşă 2, pelagră 3, T. B. C. 9, cancer 9, obstreticale 11, contagioase 17, sifilis 18, paludism 24, violenţă 35, generale 44, ap. resp. 46, ap. circ. 48, scabie 53, ap. uro-genit, 68, piele 106, sist. nervos 210, ap. digest. 212.

Echipa din *Ghimpaţi* a fost cerută de C. A. M., care a depus acolo o activitate culturală mai veche şi dorea să şi-o întregească. E vrednică de laudă această grijă a unei instituţii economice pentru problemele culturale. „Locuitorii din Ghimpaţi sunt plugari împroprietăriţi la 1895, 1906 şi 1921. Datorită creşterii vertiginoase a populaţiei satului, precum şi din pricina sistemului de împroprietărire de după războiu, suprafaţa de teren arabil a satului este îmbucătăţită în vreo 3000 de parcele mici, cultivate de 460 de familii, ceea ce înseamnă că fiecare familie îşi are proprietatea împărţită în vreo 6 bucăţi împrăştiate pe întreg cuprinsul moşiei satului, ceea ce împiedică o bună cultivare a pământului" (Cat. p. 97). Echipa a depus serioase străduinţe pentru studiul comasării acestor proprietăţi. Consultaţii pe grupe de boli: puerperalitate 1, alcoolism 2, cancer 3, generale 4, tumori 5, intoxicaţii 5, ap. circ. 14, sifilis 15, parazitare 16, pelagră 18, scabie 31, ap. uro-genit. 41, T. B. C. 71, accidente 95, ap. resp. 97, piele 115, paludism 145, sânge 166, sist. nervos 199, contagioase 245, ap. digest. 352.

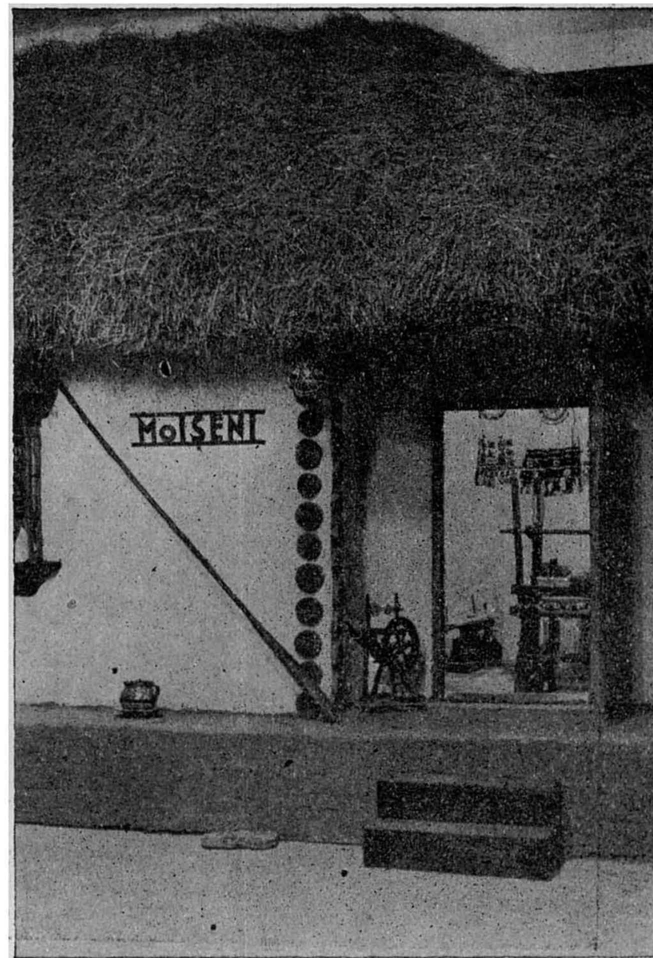
Satul *Nereju* a fost cercetat monografic de Institutul Social Român cu câţiva ani în urmă, iar în 1934 şi 1935 a lucrat aici câte o echipă a Fundaţiei Regale. Are 1884 suflete, sat de răzeşi, cu 12 cătune risipite pe o suprafaţă de aprox. 70 km. p. Indeletnicirea principală a locuitorilor: tăiatul lemnelor din pădure. Mortalitatea infantilă până la 1 an între 1926-1935: b. 228 (19,28%), f. 165 (15,03%). Consultaţii pe grupe de boli: cancer 2, tumori 2, graviditate 2, malformaţii 3, generale 4, paludism 4, puerperalitate 4, sânge 6, guşă 8, pelagră 28, piele 36, T. B. C. 39, ap. circ. 39, parazitare 48, accidente 49, scabie 49, ap. uro-genit. 55, ap. resp. 55, contagioase 77, ap. digest. 93, sist. nervos 147, sifilis 263.

In satul *Miron-Costin* există 520 neştiutoare de carte din 842 femei şi 1149 neştiutori din 1640 bărbaţi. Consultaţiile pe grupe de boli: cancer 2, scabie 19, T. B. C. 19, ap. circ. 21, ap. uro-genit. 30, ap. resp. 37, piele 38, accid. 40, pelagră 40, contagioase 45, palud. 52, parazit. 70, sist. nervos 77, ap. digest. 93, sifilis 205.

La *Dodeşti* a lucrat o echipă supravegheată de d-l *Victor Ion Popa*, căruia i se datoreşte şi realizarea artistică a expoziţiei. Satul este unul din cele mai vechi ale Moldovei, dar este astazi sărăcit şi în paragină. „Marele număr al ştiutorilor de carte limpezeşte o îndelungată îndemânare spre învăţătură şi arată uşor de ce au luptat răzăşii să aibă şcoală în sat încă dela 1870" (Cat. 111). Dodeştii are 1321 suflete: 670 bărbaţi, 651 femei, 310 familii. Consultaţii pe grupe de boli:

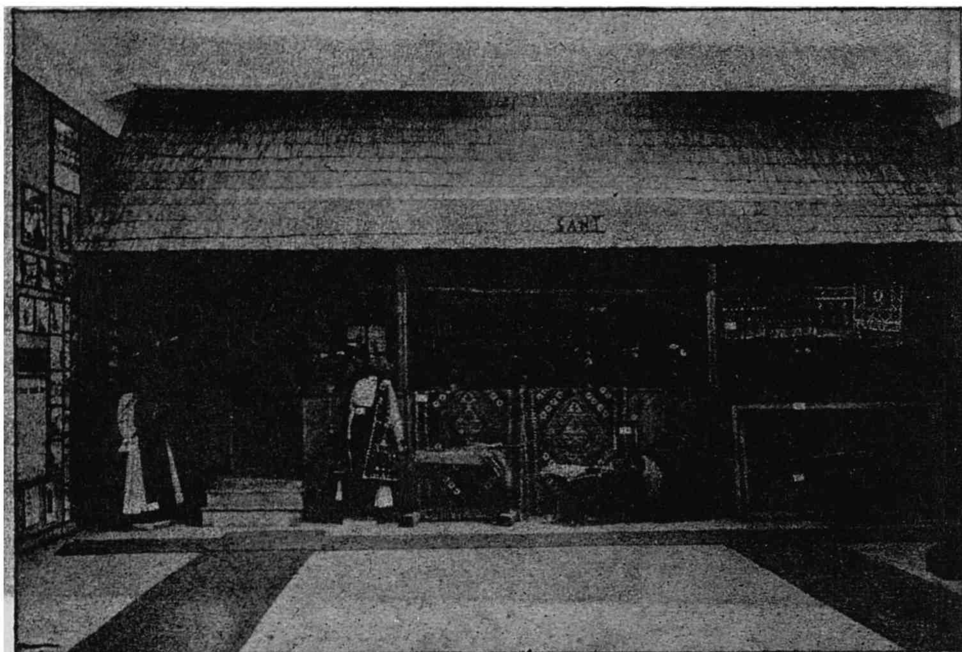

Prispa unei case din Stănești (Muscel)

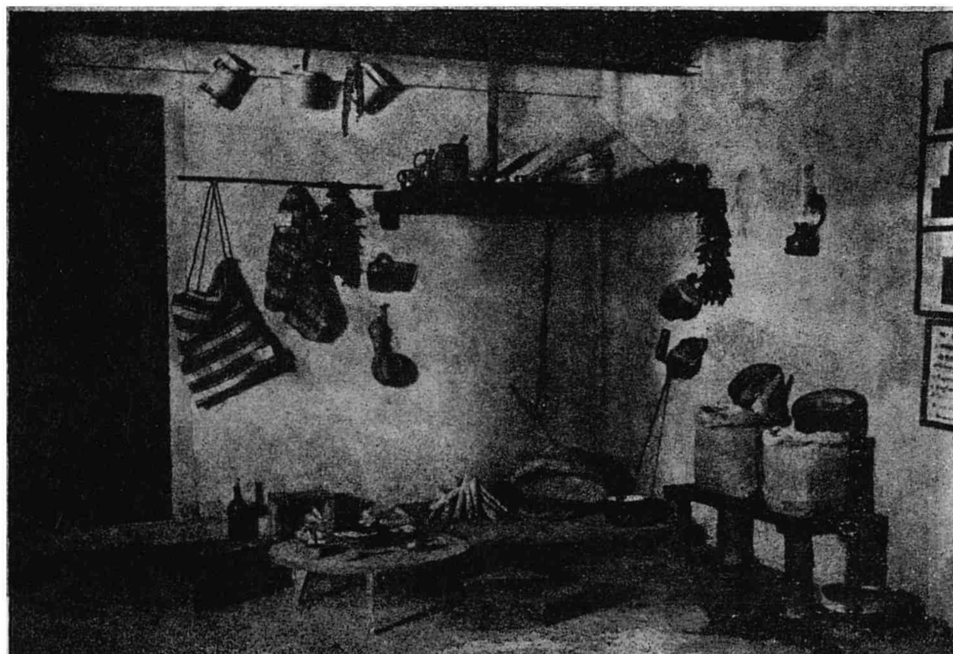

Casă de tip vechi din Moișeni (Satu-Mare)

Traian Herseni: Expoziția de lucru a echipelor regale studențești

Casă cu cerdac din Şanţ (Năsăud)

Vatra unei case din Goicea-Mare (Dolj)

tumori 16, accid. şi violenţe 26, ap. genito-urin. 35, alcoolism 45, ap. circ. 55, ap. resp. 56, scabie 57, piele şi anexe 67, infecto-contagioase 89, T. B. C. 90, parazitare 91, pelagră 104, sist. nerv. şi sens. 137, sifilis 141, ap. digest. 350.

Satul *Năpădeni* are 2765 de suflete: bărbaţi 1422, femei 1343, din cari 1817 mazili, 154 ţărani, 274 misceni (străini veniţi din oraşe), 29 Ţigani, 24 Evrei. Consultaţii pe grupe de boli: malformaţii congenitale 2, alcoolism 2, obstreticale 11, tumori 11, cancer 24, pelagră 32, ap. circ. 48, sifilis 71, T. B. C. 107, ap. uro-genit. 142, scabie 202, parazit. 221, accid. şi violenţă 234, ap. resp. 268, boli de piele 270, infecto-contagioase 360, sist. nervos şi sens. 571, cauze necunoscute 650, paludism 1034, ap. digest. 1060.

Satul *Olăneşti*, aşezat pe malul Nistrului numără 3623 suflete. Străini: 156 Evrei, 96 Germani, 71 Ruşi. Echipa a fost ajutată din plin de Prefectura judeţului Cetatea Albă, spre meritul d-lui prefect *Gr. Berescu* şi a d-lui inspector *C. N. Ifrim*, care a ştiut să-i câştige încrederea. Consultaţii pe grupe de boli: alcoolism 14, boli generale 21, puerperalitate 21, scabie 27, pelagră 28, tumori 36, parazitare 72, sifilis 97, cancer 103, infecto-contagioase 112, T. B. C. 139, ap. resp. 166, guşă 176, ap circ. 221, accid. şi violenţe 240, prima copilărie 251, ap. uro-genit. 348, piele 466, sist. nerv. şi sens. 504, ap. digest. 757.

In afară de echipele trimise de Fundaţie, dar încadrat în programul acesteia, a mai lucrat în Basarabia Institutul Social din Chişinău. S'a întreprins cercetarea monografică a satului *Iurceni*, interesant mai ales pentru industria ţărănească a olăritului. Cele trimise la expoziţie nu arată nici pe departe realizările acestei instituţii, de aceea va trebui să aşteptăm până ce se va publica materialul cules.

Sadova este un sat de munte din Bucovina cu frumoase însuşiri gospodăreşti şi păstrător în multe a vremurilor de falǎ de altă dată. Reproducem şi aici din cele expuse, datele privitoare la consultaţii, pe grupe de boli: senilitate 3, cancer 3, intoxicaţii 3, puerperale 5, sist. locomotor 8, T. B. C. 9, prima copilărie 21, ap. circ. 26, generale 27, ap. uro-genit. 28, parazit. 28, sânge 33, accid. 33, scabie 36, piele şi anexe 41, ap. resp. 47, sist. nerv. 78, ap. digestiv 82, sifilis 83, contagioase 89, guşă 104.

Să amintim şi ajutorul atât de folositor pentru echipe, cât şi pentru ei, al cercetaşilor. D-nii col. *Sâmboteanu* şi prof. *Aurel S. Goia* trebuesc felicitaţi pentru ideea acestei colaborări. Cele scrise în fruntea standului cercetăşesc: „Cercetaşii României pe adevaratul drum, în colaborare cu echipele regale studenţeşti—Şanţ—Nereju—Rudăria—Clopotiva", sunt destul de grăitoare.

Fundaţia expune şi un Cămin Cultural model, a cărui însemnătate se înţelege dela sine. Când vom avea în fiecare sat românesc asemenea Cămine înzestrate cu cele trebuincioase şi cuprinzând sufletul întreg al satului, soarta îndrumării poporului va fi definitiv asigurată.

S'ar cuveni de încheere câteva cuvinte de interpretare a celor înfăţişate. Locuinţele reconstituite, uneltele, portul, graficele de activitate şi atâtea lucruri din Expoziţie, ar trebui discutate amănunţit, atât pentru folosul teoretic, cât şi pentru învăţămintele practice pe cari le-am dobândi. Din păcate, în numarul de faţă al revistei nu mai putem stărui, fără să lungim prea mult darea de seamă pe care ne-am propus-o. Expoziţia ar merita un studiu complet şi amănunţit şi ar putea fi, după un gând care nu ne aparţine, chiar subiectul unei teze de doctorat în sociologie. In ce ne priveşte, vom reveni asupra acestor date cu alt prilej. Observăm totuşi că problemele cele mai de seamă ale poporului nostru (cifrele amintite sunt destul de elocvente), se leagă în primul rând de sănătate şi de starea economică. De sigur viaţa sprituală nu ne este indiferentă, dar satul românesc are în privinţa aceasta o cultură a lui, străveche şi originala, pe care nu avem de ce să o schimbăm, falsificând-o. Ştiinţa şi dragostea de carte vor trebui răspândite, dar nu împotriva culturii tradiţionale ţărăneşti, ci în sensul ei şi pentru largirea ei organică. Bolile şi sărăcia rod însă în chip primejdios fiinţa satelor noastre. Cele mai multe din bolile înşirate se datoresc sărăciei, lipsei de igienă, de cultură sanitară, de asistenţă medicală dată la timp şi chiar pasivităţii organelor administrative. In privinţa aceasta se cere o intervenţie neîntârziata, energică şi generalizată pe întreg cuprinsul ţării, a tuturor celor cu raspundere: dela stat până la societaţile şi oamenii de acţiune socială mai restrânsă. „Fundaţia Principele Carol" deţine nu numai un bogat material informativ

dar şi metode incercate de îndreptare. Ne-a lipsit până acum numai o organizaţie guvernamentală, care sa-şi facă din problema aceasta o misiune de căpatâiu şi să înalţe acţiunea de ridicare biologică şi economică a satelor la principiu de stat. Regele ţarii este o chezăşie că nici în privinţa aceasta nu vom întârzia prea mult.

Traian Herseni

AL XII-LEA CONGRES INTERNAŢIONAL DE SOCIOLOGIE

Aşezamântul de cercetari sociologice şi de cooperare ştiinţifică, întemeiat de René Worms în 1893 şi recunoscut de utilitate publică în Franţa, în 1909, sub denumirea de „Institutul internaţional de Sociologie", şi-a reluat activitatea după războiu datorită preşedintelui sau, cunoscutul şi veneratul sociolog francez *Gaston Richard*, şi'n deosebi activului sau secretar general, profesorul *G. L. Duprat* de la Universitatea din Geneva. In dorinţa de a i se da un nou suflu de viaţă pentru continuarea rodnicei sale activitaţi, care pentru trecut este bogat ilustrată de cele XVI volume de *Annales de l'Institut international de Sociologie*, precum şi de cele vre-o 60 de volume ale cunoscutei *Bibliothèque Sociologique Internationale*, s'a constituit în cadrele Institutului şi o *Federaţie internatională a societăţilor şi institutelor de Sociologie* în 1930, spre a se înlesni astfel o colaborare mai strânsă şi mai sistematică a tuturor gruparilor serioase de cercetări sociologice.

Astăzi, Institutul internaţional de Sociologie numară 100 de membri şi 150 de asociaţi, iar Federaţia reuneşte 23 asociaţii dintre cele mai importante din lume. Numele membrilor, precum şi câteva indicaţii generale asupra constituirei şi funcţionării acestor două organe au fost publicate în *Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială*, N-le 3—4, An. XII-lea, pag. 590—594.

Institutul Social Român este unul dintre membrii fondatori ai acestei Federaţii, după ce preşedintele său, profesorul Gusti, fusese proclamat membru al Institutului internaţional de Soci logie cu prilejul Congresului internaţional de sociologie din 1930. De la această dată, colaborarea noastră cu aceste instituţii este dintre cele mai cordiale, ceiace ne-a atras şi favoarea de a face din revista *Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială* organul Federaţiei.

La Congresul internaţional de sociologie, ţinut la Geneva în 1933, Institutul Social a fost reprezentat prin semnatarul acestor rânduri şi d. H. H. Stahl. Comunicările făcute cu această ocazie despre *Previziunea Sociologică* şi *Locuinţa omenească*, care constituiau tema generală a congresului, au fost: *„Quelques considerations sur la prévision sociologique"* de G. Vlădescu-Răcoasa şi *l'Habitat humain et les formes de la vie sociale* de H. H. Stahl, comunicări ce se găsesc reproduse în revista *Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială*, N.-le 1—2, An. XII-lea, pag. 193—200.

Ultimul Congres internaţional de sociologie, al XII-lea, s'a ţinut la Bruxelles, între 25 şi 29 August 1935, discutându-se în principal subiectul: *Formele elementare ale vieţii sociale*, iar în subsidiar chestiunea *metabolismului social şi elitelor.* Au participat peste o sută de membri. Organizarea congresului a fost asumată de Institutul de Sociologie Solvay, al cărui director, d. *E. Mahaim*, profesor universitar şi fost ministru, era şi preşedintele comitetului de recepţie. Preşedinte al Congresului a fost renumitul sociolog american d. *Ch. Ellwood*, profesor la Duke University, ajutat fiind pentru diferitele şedinţe de d-nii: *von Wiese, Sorokin, Gini, Dupréel*, vice-preşedinţi.

Prima şedinţă fu consacrată cuvântărilor inaugurale ale d-lor *Mahaim, Ellwood* şi *Duprat.* Cu a doua şedinţă au început lucrările congresului, făcându-se comunicările relative la formele elementare ale vieţii sociale, dar care se ocupau mai ales de metodologie şi aspectele generale ale problemei, cum au fost comunicările d-lor Duprat, Sorokin, von Wiese, Angell, Gusti, de Maday, von Schmidt, de Luca, Ouy. S'a căutat în deosebi să se facă distincţia între *elementar* sau *fundamental* şi *primitiv* or *simplu.* In şedinţele următoare s'au ascultat şi discutat expunerile privitoare la formele elementare în raport cu civilizaţia şi cultura — Ellwood, Spiller, Chalupny, Karnecki, Kochanovsky, Rugarli, Elboursky-Serebriakov, Znaniecki, Vallaux, Revelli, Feytaud, Leyder, Golovine, Sorokin, Lasbax, Maunier, von Wiese, Auriac, Gurvitch, — şi comunicările despre unităţile sociale elementare ale d-lor: Tomasic, G,

Vlădescu-Racoasa, Stahl, Herseni, d-ra Costa Foru, Georgescu, Sicard, Sanderson, Mazzarella, Descamps, Kovalevski, d-ra Duprat, G. Richard, Bernard, Mukerjee, Derobert, etc.

O şedinţă specială a fost închinată comemorării lui *Quételet*, dela apariţia *Fizicei sociale* a căruia s'au împlinit o sută de ani. Cu acest prilej au vorbit: ministrul de Instrucţie al Belgiei, d. *Bovesse* care prezida sărbătorirea; d. d. Mahaim, Julin, E. Dupréel, Frank Henkins şi Duprat. Toate aceste cuvântări, la care s'a mai adăugat una a d. Niko Gunzburg, au apărut în *Revue de l'Institut de Sociologie Solvay*, No. 3, XX-e année, Juillet—Septembre 1935.

O altă şedinţă a fost ocupată de comunicările relative la metabolismul social şi importanţa elitelor, contribuţia cea mai importantă asupra acestei chestiuni fiind a delegaţiei italiene, compusă din d-nii Gini, R. Michels Castrilli, Boldrini, Camavitto, de Meo, d-ra Spaventa de Novellis, d-ra Levi della Vida, Sonnabend, la care s'au adăugat contribuţiile d-lor Blaha, Joussain, Reymond, Kumar Sarkar, Honigsheim, Gunther, Mann, Salomon, Lameere, Dekany, etc.

Câteva rapoarte s'au ocupat de chestiuni mai depărtate de cele două subiecte anunţate la început şi anume: al d. *Peritch*, care a vorbit despre *idei şi realizarea lor;* al d. *Eubank* despre *contrastele din desvoltarea sociologiei americane şi cea europeană;* al d. *Venturino* despre *influenţa climei şi caracterului etnic asupra formelor de solidaritate socială*; al d. *W. Malgaud* despre *importanţa organizării defensive la începuturile vieţii sociale*; al d. *Theodoroff* despre *rolul popoarelor mici şi al marilor puteri;* al d. *Mitkovitch* despre *factorii psiho-sociologici ai terorismului;* al d. *de Luca* despre *drept şi forţă;* în fine al d. *Warnotte* despre *însemnătatea istoriei în viaţa socială.*

Participarea românească la acest congres a fost remarcabilă. Institutul Social Român a prezentat opt comunicări, înfăţişând rezultatele cercetărilor monografice de Sociologie rurală, întreprinse de zece ani încoace în satele diferitelor regiuni ale ţării. Comunicarea d. prof. *D. Gusti*, tratând despre *Sociologia unităţilor sociale*, a trezit în asistenţă un interes deosebit. Deoarece d-sa schiţează, într'o expunere condensată şi luminoasă, temeiurile teoretice ale necesităţii, posibilităţii şi utilitaţii cercetărilor sociologice pe teren a formelor sociale elementare şi caracteristice, cum sunt în primul rând satele.

Celelalte comunicări au prezentat mai ales materialul ce ilustrează aceste consideraţii generale, şi ele au fost următoarele:

1. *Considérations sur l'organisation collective du village roumain* de H. H. Stahl; 2. *Les débuts d'industrialisation d'un village roumain* de G. Vlădescu-Răcoasa; *L'organisation pastorale en Roumanie* de Tr. Herseni; *Le budget paysan* de N. Cornăţianu; *Quelques aspects de la vie familiale paysanne* de d-ra Xenia Costa-Foru; *L'alimentation de la population paysanne en Roumanie* de D. Georgescu; *Agents magiques dans le village de Cornova* de d-ra St. Cristescu.

Ca urmare a acestei participări importante au fost proclamaţi noi membri asociaţi ai Institutului internaţional de Sociologie d. Herseni şi d-ra Costa-Foru.

In general însă, lucrările celui de al XII-lea Congres internaţional de sociologie marchează o nouă şi puternică afirmare a cooperării luminate dintre sociologii diferitelor ţări, ca şi între asociaţiile ce sprijină cercetările de acest gen, în deosebi a investigaţiilor monografice, privitor la care Institutul Social Român a putut servi ca un exemplu instructiv.

G. Vlădescu-Răcoasa

CONFERINŢELE PROFESORULUI D. GUSTI ÎN STRĂINĂTATE

S'a anunţat la timp călătoria de studii a d-lui Prof. *D. Gusti* în strainatate (Franţa şi Germania), în decursul lunilor Ianuarie şi Februarie 1935 şi s'au făcut dări de seama amănunţite despre activitatea ştiinţifică depusa cu acest prilej, menită mai ales, să înfaţişeze peste hotare străduinţele sociologice şi acţiunea culturală din România. Nu revenim decât pentru a prezenta câteva publicaţii aparute în răstimp, după întoarcerea d-sale în ţara.

Succesul conferinţelor şi comunicărilor d-lui Prof. *Gusti* în străinătate a fost de aşa natură încât instituţiile în sânul cărora au fost ţinute, s'au simţit datoare să le publice, pentru a le da, în semn de cinste, o durata şi o răspândire mai mare. Astfel Institutul de Drept Comparat, care publică sub direcţia d-lui *René Maunier*, profesor la Facultatea

de Drept din Paris, colecția atât de folositoare: „Études de Sociologie et d'Ethnologie juridiques", publică sub nr. XXIII (Salle de travail d'Ethnologie juridique) conferințele despre monografie ale d-lui Prof. *Gusti:* La Monographie et L'Action Monographique en Roumanie (Paris, Les Éditions Domat-Monchrestien, 1935); iar Academia de Științe morale și politice, una dintre cele mai de seamă instituții științifice ale Franței, publică în „Séances et Travaux de l'Académie des Sciences morales et politiques" (Sept.-Oct. 1935) comunicarea ținută în sânul ei: Les Fondations Culturelles Royales de Roumanie. La rândul ei Universitatea din Lipsca, la care și-a dat cu treizeci de ani în urmă d-l Prof. *Gusti* doctoratul în filosofie și care l-a numit de curând doctor honoris causa, i-a publicat comunicarea ținută cu prilejul sărbătoririi, sub titlul lung, dar conform cu obiceiul german: „Aus Anlass seiner Ernennung zum Ehrendoktor der Staatswissenschaften der Philosophischen Fakultät der Universität Leipzig hielt der ehemalige rumänische Unterrichtsminister Professor Dr. Phil. Dr. Rer. Pol. H. C. *Demetrius Gusti* am. 2. Februar 1935 vor den Mitgliedern der Philosophischen Fakultät den nachvolgenden Vortrag über das Thema *Die Königlichen Stiftungen Rumäniens*" (Leipzig, 1935).

Cele două conferințe despre monografie cuprind: I. Expunerea principiilor teoretice pe cari se întemeiază monografia sociologică, adică sistemul personal de sociologie, regulele metodologice ale cercetărilor monografice și consecințele acestora din urmă pentru știința și politica națiunii. II. Prezentarea amănunțita a tehnicei de lucru așa cum a fost urmată în cercetările monografice românești, începând cu pregătirea prealabilă, continuând cu partea cea mai importantă: munca la teren și sfârșind cu utilizarea științifică a datelor culese. Nu numai pentru cititorii din străinătate, dar și pentru Români cele două conferințe constituesc una din cele mai bune prezentari ale sistemului de știință socială a d-lui Prof. *Gusti*, fiind rezumatul precis al activitații d-sale pe acest târâm. Se înțelege că pentru Români lucrarea d-sale capitală, Sociologia militans, este un izvor mult mai bogat de informație, totuși conferințele de cari ne ocupam cuprind și idei pe cari, dacă d-sa le-a susținut și răspândit oral, nu le-a publicat în altă parte. Încât cei cari vor să urmărească direct și cât mai complet gândirea științifică a d-lui Prof. *Gusti*, vor trebui să recurgă și la aceste noi izvoare de informație.

Celelalte două comunicări, despre Fundațiile Culturale Regale, înfățișează amănunțit istoricul, organizația, realizările, metodele de lucru și scopurile acestor așezăminte domnești, făcând să se cunoască exact rolul lor în desvoltarea culturii românești. Infațișarea privitoare la cunoașterea țării se întregește fericit prin cea privitoare la ridicarea culturală a ei. Se schițează astfel o activitate legată strâns de străduințele contemporane ale țării.

Traian Herseni

CONTRIBUȚII LA CERCETAREA MENTALITĂȚII SATULUI MOIȘENI

O bună parte din viața satului e învăluită într'o atmosferă mistică, unde ființe mitice — bune și rele, supranaturale — se amestecă mereu în împrejurările concrete din viața individuală, mărturisindu-și existența la fiecare pas, prin emoțiile pe cari aparițiile lor neașteptate le deslănțuie în sufletele oamenilor, prin împrejurările fantastice în cari aceste ființe sunt văzute și prin practicele utilizate pentru concilierea sau îndepărtarea lor.

Atenția satului este concentrată asupra prezenței, acțiunii și faptelor acestor puteri supranaturale.

Uneori ele apar fluide, confuze, fără contururi precise, alteori aceste existențe spirituale, imaginare pentru noi, sunt pentru sat realități vii, concrete, percepute adeseori ca forțe materiale, cari provoacă efecte fizice, cu trăsături de temperament, caracter și fizionomie distinctive, cu calități fizice și morale identice pentru conștiința fiecăruia. Ele nu mai păstrează însă fluxul perpetuu al reprezentărilor sensibile individuale. Printr'un îndelungat proces psiho-social, ele au părăsit particularitățile percepțiunilor și reprezentările din conștiința individuală, păstrând și adâncind câteva trăsături cari conturează ființe distincte. Aceste însușiri revin identice în actualizările din experiențele concrete ale fiecărui individ. Obiectivându-se, ele sunt echivalente noțiunilor și conceptelor de pe alt plan de mentalitate, sunt ceeace se cheamă reprezentări colective,

Fiind forțe spirituale active și actuale, cari determină continuu o bună parte din sentimentele, ideile și faptele oamenilor în satul cercetat, au un interes obiectiv-științific. Fără cercetarea acestor „duhuri", multe dintre manifestările psiho-sociale actuale, ne rămân neînțelese. Omul crede în existența acestor ființe, a căror experiență concretă, directă, o are la fiecare pas, ca în propriile lui sensații. Iși orientează viața și adesori faptele morale, după ele.

In studiul lor vom găsi răspunsul la o întreagă serie de probleme în legătură cu viața spirituală a satului. Pe lângă alte manifestări spontane, surprinse direct, urmărim acest studiu prin chestionar și convorbire. Pe baza experienței particulare și a unor împrejurări concrete, convorbirea. — pe care o dăm mai jos —, a urmărit să degajeze elementele generale, trăsăturile cari definesc fizionomia și însușirile morale ale unei părți dintre „duhurile necurate" cari mișcă viața psihică și socială a satului Moișeni (jud. Satu-mare [1]).

— Am auzit că Belteanca [2]) ar fi inviat de trei ori până să-și dea sufletul. Adevărat este?

Mic Nicoară: — „Apoi, bag samă, o mărs orice fată (fiica) și s'o cântat... S'o scuturat de cap, ș'o înghiet...

Mic Ion a lui Grigor. — „S'o plinit amu să se ducă la hârzobesca, la pământ, la temeteu...

— Am văzut la înmormântarea celui împușcat pe graniță, răsturnând în groapă un sac cu pământ. Ce era acolo?

M. I.: — „De unde l-a pușcat... ca să nu umble după sânge, o adus lutu' de-acolo..."

M. N.: — *„Dacă-l pușcă, apoi zice că umblă după sânge acolo unde l-o omorit...* Trupu omului îi muritor în pământ și spiritu se înălțează la cer... Sângele și carnea, așa spune Scriptura, nu-i iertat să margă la cer. Numai spiritu' înălțază la cer. Trupu' îi păcătoasă, pemintească parte. Acolo la cer se 'nălțează spiritu'. Eu așa am aflat din Scriptură scris, apoi Scriptura este adevărată..."

„O samă de oameni acolo unde au murit, și-au vărsat sângele, și acolo îl poartă noaptea duhurile necurate... Că noaptea este a duhurilor necurate. Ele au putere în timpu' nopții. Nu-i nice iertat să umble omu' noaptea. Acolo unde'l ajunge sara, să stee pe loc *și să-și facă foc* ori și unde ar hi și dimimineața să pornească încotro are de mars.., Se 'ntâmplă cu el oriceva... Vede oriceva".

— Ce vede?

M. N.: — „Apoi unu' de-o murit, o văzut Omu' nopții".

— Unde l-a văzut pe Omul nopții?

M, N.: — „Nu știu unde!"

M. I.: — „Aici l-o văzut la Gica lui Cobuț, cum treci balta!"

— La ce oră?

M. N.: — „D'apăi cine știe la câtu ora? Noaptea!..."

— Cum era?

M. I.: — „C'apoi nu putem ști...".

M. N.: „Făptura aceea... nu putem ști. Cum scrie la Scriptură că săgetă grozav".

— Dumneata spuneai că n'a putut să-i vadă capul?

M. I.: — „Da! Așa o fost de'nalt".

M. N.: — „Așa o spus că era de făpura unui om, dar..."

— Unde l-a întâlnit?

M. N.: — „D-Voastră nu cunoașteți, spre Mare Gheorghe Hodoghii *la piatra morii,* lângă cărarea aceia, pe-acolo l-o întâlnit".

— Ce făcea Omul nopții?

M. N.: — „Omul o stat acolo lângă piatră".

— De ce?

M. N.: — *„Acolo poate o avut mai mare putere".*

M. I.: — *„Acolo nu-i nice curat"*

— Cum, nu-i nici curat?

M. N.: — *„O fost ceva giurământ strâmb".* „Unul zice pe-aici, altu' zice mai p'aici. Domnul, judecător spune: „Faceți giurământ!" — „Păi da' nu-i drept?" — „Da, dar e drept pe unde zici dumneata?" Celălalt gândește că e cum spune el și așa se strică treaba".

— Ei, acolo vine Omul nopții?

M. N.: — „No, acolo umblă necuratu' șohan!"

— Păi omul nopții e necurat?

---

1) Provocată și întreținută de noi, convorbirea cu *Mic Nicoară* de 31 ani, având 6 clase primare, soția acestuia, *Bârtă Măricuță a lui Mihai,* de 24 ani, analfabetă și *Mic Ion a lui Grigor* de 55 ani, analfabet, a fost stenografiată de studentul în filosofie, Neacșu Dumitru, membru în echipa trimisă de Fundația Culturală Regală „Principele Carol" să activeze pentru ridicarea culturală a satului Moișeni din Țara Oașului.

2) Moiș Tâțâie a Petrii Irincăi — soția lui Baltă Grigor.

M. N. : — „Se'nţelege !"

— Unde se ducea omul acela ?

M. N. : — „La moară".

— Şi ce-au vorbit ?

M. N. : — „*El nu vorbeşte nimic !* „*Poate că-l omoară dacă vorbeşte !*"

M. I. : — „*Ii lua graiu' !*"

M. N. : — *Ala-i împuternicit cu duhurile în timpul nopţii*, o zâs cătă omu' acela care o mărs, că altădată când o mai umbla noaptea să ia bota în mână... Era aşa ca de-aici pâna'n malai (circa 20 m.) Omu' venea din sat, venea spre cas'. *Când o sosit acasă, omu' cela sta.*!"

— Ce făcea ?

M. N. : — „Sta'naintea casii !"

— Cum, venise înaintea lui ?

M. N. : — „Până'n odor (curte)."

— A strigat cumva după el ?

M. N. : — „Nu, n'o zâs nimic".

— Dar altcineva nu l-a mai văzut ?

M. N. : — „D'apoi altu' nu decât ăla care o murit".

B. M. : — „Păi nu se spune, nu se ia aşa la besăzi. *Dac'ai văzut aşa, nu spui la nimeni*".

M. N. : — „Eu am văzut, veneam de-aici dela crâşmă. Era cam pe la 12 noaptea. *Apoi niciodată n'am văzut spaimă ca atunci*, de-atunci n'am avut aşa spaimă. Cum am venit de acolo sunt două bălţi. (Se aşează în mijlocul drumului şi deseneazâ cu febrilitate şi emoţie situaţia locurilor). Am trecut balta'ntâia. Asta e balta întâia şi aci e alta, a doua baltă. Aici când am sosit, aici era un pom, un par, aici între bălţi. Când am agiuns aici la baltă era o cărare. Cum am venit eu, cum am agiuns aici la baltă, lângă pomul acesta, era încă un pom, un nuc. Nu era aşa prea departe, ca până în gard (4 m.). Acolo erau doi feciori de oameni, ca doi feciori tineri, ca aeştia cum a fost al Văsiii a Ţîlichii şi Ion a Petrichii. Da' eu am venit pe carare spre ei. Ce să fac ? Eu vândusem casa Tomii (?) Gândesc că vrea să mă lozească pe mine, da' n'am avut nici-o frică. De bună seamă că vor sa mă lozască, ori să mă taie ! Şi am mers aşa... Când am fost pornit eu de-am trecut din dreptu' pomilor, pomii au rămas cum e aici. Eu am cotat (observat cu atenţie) şi mi-am adus aminte că astea *e duhuri necurate*, şi îmi iau clopu' din cap, da, cu ochii spre ei, şi mi-am făcut cruce de trei ori. *Când am gătat de făcut a treia oară, o şi pchierit din ochi* şi nu i-am văzut mai mult. Apoi am venit spre casă pe cărare. N'aveam nicio greaţă (teamă), numai aci m'am gândit că să nu mă lozească dacă o hi *oameni curaţi*. Dupăce-am făcut semnu' crucii, că crucea are pasatănii, sabia satanii, dupăce-am plecat de-acolo câţiva paşi, mi-o zinit greaţă, aşa că n'am ştiut că viu pe cărare, aşa m'am îngreţoşat (îngrozit). Aşa spaimă cum numai Dumnezeu ştie ! Acasă n'am putut face nimica până ce nu s'o dus greaţa aceia"...

— Mult e de-atunci ?

M. N. : — „Sunt vreo şapte-opt ani. O fost p'in anu, 26-27".

— Ai zis ceva când ţi-ai făcut cruce ?

M. N. : — „Nu, n'am zis!"

— Către M. I. : Dar dumneata ce spuneai de cruce ?

M. I : — „Eu zic că, crucea drept aceia e cruce, că crucea îi sabia satanii şi taie pe satan acarcind, ori ziua ori noaptea, când oi fa' cruce nu te temi. Crucea s'o'ntorci oricum, tot dreaptă este. Cum o'ntorci, ori aşa ori aşa, tot dreaptă este".

— Cum vine asta ?

M. I. : — „Pentrucă este adevărat. Crucea lui Dumnazău, a lui Cristos. Şi eu am văzut !..."

— Ce-ai văzut ?

M. I. : — „Am văzut în copilărie aşa ca un cal alb... adică necuratu' o fost ! Am fost aşa la lucru, că noi am fost doi cotingani (flăcăiandri). Noi nu ne-am ştiut teme. Eram ca de 17 ani. Eram pe Corneasca noaptea şi am văzut aşa ca un cal alb. Da' n'am ştiut noi de spaimă, da' s'o arătat aşa înaintea noastră. Noi tăţi am fugit pe dealuri până am stat aşa noaptea cine ştie când"...

— Aţi spus ceva ?

M. I. : — „Noi n'am zis nimic !"

— Unde-aţi fugit ?

M. I. : — „Am fugit la colibă... Noi am vrut să prindem raci. Prins-am mulţi da' ne muşca, că era bătrâni. Noaptea ies racii afar' la păscut. Era noaptea. *Amù n'aşi mai mer'e cât îi lumea!*"

— De ce ?

M. I. : — „Amù mă dor chicerele [1]). Apoi am văzut aşa ceva cum n'am mai văzut şi n'am mai auzit. Am auzit apoi, o venit din

1). Nu s'ar mai duce de groază.

vârfu' copacului, gândeai că-s zece chietre de moară. O zinit de-acolo din copaci.

— Unde erai dumneata?

M. I.: — La lucru noaptea. Am tăiat mètere — clofter!

— Şi?

M. I.: — „Şi ne-am spăriet şi ne-am dus de-acolo. Am fost mai mulţi. El o fost cu coconu lui şi eu cu alt cocon (copil). Era noaptea. Ne-am fost lăsat de lucru, ne făceam de mâncare... Apoi o pchicat aşa oriceva de sus... N'o pchicat nimică, numai ne-o părut nouă, c'o făcut zugăt mare, o făcut zgomot, cutrămur... *Am fugit care'ncotro şi am făcut foc.* Mai mult n'am mai auzit."

— De Fata pădurii ce ştii?

M. I.: — „Tăt duh necurat!"

M. N.: — „Cel mai tare duh necurat".

M. I.: — „Cel mai tare duh necurat!"

M. N.: — „Aceia dacă'ntâlneşte pe om pe hotară, il duce hăt..."

— Cum aşa?

M. N.: — „Horeşte (cântă) fără'nţeles..."

— Cum spune?

M. N.: — „Aşa, lung, de gândeşti că glasul nu-i de om: „Iuuăăă!..." ca o maşină (locomotivă)... Se duce pe hotaru' domnesc pe cercuar. Adică judeţu' ăsta, judeţu' Sătmar cu judeţu' Maramurăş-Sighet. Hotaru' aşa mer'e cum mer'e drumu' aici, cu holmuri dese..."

— Ce face Fata pădurii acolo?

M. N.: — Acolo doarme!... Fata pădurii te-ar omorî dacă te-ar prinde. Te-ar omorî!..."

— E îmbrăcată?

M. N.: — *Păi numai am auzît, dar de văzut n'am văzut-o!"*

— N'a văzut-o nimeni de-aici?

M. N.: — *„Numai bătrânii au văzut-o*. Dacă vă adunaţi cu cei de 70-80 ani... *Am auzit şi eu mai an pe hotar, da'am fugit...* Am văzut Fata pădurii venind de la Bixad, cum fugea noaptea pe hotar, da' *am fugit că mă temeam că m'o duce!"*

— Unde să te ducă?

M. N.: — „Are casă! Ori te duce, ori te afli slut cumva".

— N'a dus pe nimeni?

M. N.: — „De-aici nu!"

— Dar în alte părţi?

M. N.: — „Am auzit c'o luat pe unu'... *O adormit, s'o stins focu' şi-o venit duhu'. L-o omorît, l-o ucis".*

— Cu ce l-a ucis?

M. N.: — *„Păi are aşa putere, când cu gându' acela omoară, are oriceva vântos...* Dacă dă un vânt peste om, ii gata...

— Dar cum este casa Fetii pădurii?

M. N.: — „Păi stâncă de piatră. Piatra, unde cocoşii nu cântă şi nice oamenii nu prea umblă... In chietre seci. Aşa e duhu' că dacă dormi, te trezeşti numai cu o greutate, te amorţeşte. Da' D-Voastră poate n'aţi văzut aşa ceva. D'apoi se'ntâmplă că dac'ar hi acolo ori om ori dobitoc, apoi acela se bagă'n el, ori în mână ori în picere, ori ii omoară difel. E ca un vânt rău".

— Păi vântul rău, e tot una cu Fata pădurii?

M. N.: — „Tăt aceia-i!"

— Dar Omul nopţii?

B. M.: — „Şi ăla tăt necuratu', că cel ce-i curat nu umblă noaptea. Duhurile celea nu ştim că cum Dumnezău' lui este. Cum este necuratu' care iese din mormânt! Cine ştie că cum!?"

— Care anume duh necurat?

B. M.: — „Acelea sîmt multe!"...

M. N.: — „Acelea se numesc borsocăi, acelea care umblă cu lumină."

— Este careva om care a văzut borsocai?

M. N.: — „D'apoi după ce moare, anume iese din temeteu, din cimitir, lumina ceia albă. Aşa o umblat la podu' acesta al căii ferate! De acasă îl vedem. *Aici ar hi fost moarte grozavă.* O vinit cociea (tren mic) şi l-o aruncat sub pod, i-o rupt mânurile, şi picerile. Era un copil... *Apoi de-atunci umblă borsocăi acolo.* Aceia este aşa, că tăt se aprinde şi se stinge, aşa vedere slăbanoagă. Când coţi (priveşti atent), apoi se stinge".

— De unde iese?

M. N.: — „Păi zic că numai de-acolo, din mormânt".

— Care om este borsocău?

M. N.: — „Aceia nu se ştie, numai femeia poate şti. *Noaptea se bagă duhu' în el".*

B. M.: — *„Ala face din el siece se pot fa'".*

M. N.: —„Vine aşa cum ai aprinde şpirit (spirt), ca un fel de benzină, aşa formă. Are puterea diavolului, da' are putere mai mare".

B. M.: — *„In tăt felu' se poate fa': cal, om.* Duhurile sîmt de multe feluri, că duh necurat este vântu' rău, care poate să rumpă orişice în lume. Acela când e noaptea în-

ourată, când plouă, atunci umblă. *Atunci e noaptea grea"*.

— Ce fac atunci?

B. M.: — „Umblă. eu nu ştiu ce cotă"...

— Bine, dar ce fac?

B. M.: „Dacă D-Voastră dormiţi de greu, ori eu, păi *suge sânge din om*. Se pune ori pe mână, ori pe picere, numai dimineaţa afli că ce ţi-o făcut. Da' nu suge aşa să moară omu'."

— Altăceva nu mai face?

M. N.: — „*Te rătăce' tătă noaptea*. Aşa o fost cu a lui Oboroc, da' acela n'o avut mintea'ntreagă. Nu cunoşti locu' că cum este. Nu te poţi orienta.„

— Cine s'a făcut borsocău de-aici?

M. N.: — „Numai care este adică lunatic."

— Păi sunt oameni lunatici?

M. N.: — La noi nu simt. O fost unu' Gica a Griguţii, ăla a fost borsocău, cu ăla n'o stat nici femeia. Că n'o ştiut nici femeia decât dupăce s'o căsatorit, atunci s'o despărţit c'o văzut că e borsocău".

— Cum a văzut?

M. N.: — „O văzut că n'are"...

— Trăeşte femeia?

M. N.: — „Apoi e Măricuţa, sora lu' Şomle Ion".

— Dar am auzit că sunt în alte sate oameni cari, după moarte se fac borsocăi de foc (Draguş-Făgăraş)?

M. N.: — „Aici nu, n'am auzit".

— N'o luat foc aici nici o casă?

M. N.: — „Aia, nu!"...

* * *

Este evident că textul poate prezenta lacune şi obscurităţi cari ar necesita explicaţii şi completări. Deoarece n'am urmărit decât să dăm un exemplu concret referitor la acest aspect al mentalităţii satului şi la existenţa acestei lumi spirituale — învăluită într'o atmosferă mistică, fluidă, cu infinite putinţe de transformare, cari depăşesc şi contrazic legile logice şi raţionale ale fenomenelor naturale, cari provoacă şi întreţin o intensă trăire emoţională (spaimă, groază) — ne-am mărginit să subliniem doar elementele pe cari această convorbire le pune în evidenţă.

Pe baza acestor elemente, cercetarea noastră s'a întins la alte împrejurări şi experienţe concrete personale, de unde noi trăsături au venit să adâncească însuşirile fizice şi morale ale acestor fiinţe, ca şi rolul lor activ în viaţa socială a satului. Vom încerca, într'un articol viitor, o conturare mai precisă a acestor reprezentări colective, urmărind problemele pe cari acest plan de mentalitate — cu rădăcini adânci în spiritualitatea celor mai indepărtate timpuri din trecutul existenţei noastre umane — le ridică. Vom face atunci o analiză mai susţinută printr'o documentare mai întinsă, referitoare la: atmosfera emoţională pe care apariţia acestor fiinţe o deslănţuie [1]); dualitatea de natură şi existenţele mixte: animal-om, animal-spirit, om-spirit; fluiditatea acestei lumi şi putinţele infinite de transformare în două sensuri ale acestor fiinţe supranaturale; fenomenele naturale explicate prin intervenţia lor, ca şi amestecul lor în domeniul faptelor morale; formulele, practicele magice şi barierele (apă, foc), utilizate pentru îndepărtarea lor, pentru neutralizarea efectelor faptelor săvârşite de ele, sau pentru aservirea acestor forţe intenţiunilor, scopurilor şi faptelor omeneşti. Adică elemente cari ne pun în legătură cu forme de viaţă primitivă, constituind totuşi fundamentul pe care s'a ridicat mentalitatea noastră civilizată.

Gh. Focşa

O VIZIONARĂ BUCOVINEANĂ

Oameni care au avut prilejul să stea de vorbă cu Dumnezeu, cu sfinţii şi cu îngerii, nu sunt atât de puţini, cât s'ar crede, prin satele româneşti. Şi dacă n'au avut toţi parte de „fenomenul Maglavitului", cât de duioşi nu sunt unii dintre ei! Iată de pildă, Catrina Ursu din satul Fundul Moldovei, care a avut trei „vedenii", trei „leşinuri" şi a văzut Iadul şi Raiul! De atunci nu mai are decât o singură dorinţă: să ajungă sfântă şi mucenică şi să nu-i putrezească oasele după moarte, ca să o cunoască şi cei ce astăzi nu cred în adevărul spuselor ei. Rugăciunile şi le începe în fiecare zi la ora 6 dimineaţa şi le spune, în gura mare, bătând mătănii şi plângând în hohote, până la ora 10. Din gura ei, curg fără

1) Ceace Lévy-Bruhl numeşte „categoria afectivă a supranaturalului".

Catrina Ursu, în fața chiliei ei de rugăciune

Catrina Ursu în rugăciune

încetare versuri de o fermecătoare factură populară. Blânda ei manie religioasă, o face depozitara nesecată a întregii vieţi religioase populare, aşa cum este ea în fiinţă în această parte a ţării, pe temeiul „cărţilor" „epistoliilor" şi a tezaurului de legende hagiografice, cu sau fără influenţe mai vechi bogomilice.

Catrina Ursu se roagă pentru ea, pentru ai ei, pentru împăraţi şi conducători de oaste, pentru oamenii prea fericiţi ca să se gândească singuri la Dumnezeu, pentru cei aflaţi în nenorocire, bolnavi şi săraci, pentru vitele omului şi vieţuitoarele câmpului, pentru păduri, pentru ape, pentru grâul care se trudeşte să crească în holde, pentru tot ce vieţuieşte şi deci suferă pe acest pământ. Uneori, frăgezimea şi sfinţenia simţămintelor ei, par a întrece chiar şi pe aceia a „Florilor" Sfântului din Asisi:

Iată un scurt fragment dintr'o rugăciune a ei, pe care am stenografiat-o cândva, în August 1928. Am numai părerea de rău că stenografierea unui text ţărănesc, nu poate reda credincios dialectal, vorbele spuse, ci numai vorbele ele însile, în înşiruirea lor sintaxică. Piere astfel din textul acesta al Catrinei Ursu, ceva din farmecul „dulcilor ei cuvinte" spuse în grai bucovinean.

Am auzit rugăciunea de trei ori de pe olaltă. Au venit doi sfinţi, îmbrăcaţi în vestminte, ca preoţii şi cu sfintele cărţi, cum este psaltirea. cu semnul sfintei cruci pe partea pe din afară şi o cărticică, cum este asta de mare: ca cum ai pune două degete: atât de lată a fost. Şi cărticica aceia, o deschidea îngerul şi mi-a dat-o. Dar în vis. Mi-a dat-o în mână. Până ce vorbea cu mine, o ţinea în mână şi acele cuvinte îi ieşeau din inimă. Din inimă vorbeşte şi eu spun din gură, ce vorbeşte din inimă *).

Auziţi-mi Doamne glasul gurii mele
Rugându-mă şi ieu cu jele,
Dimineaţa sculându-mă,
Şi ziua umblând.
Şi sara culcându-mă,
La cină cinând.
Nici-odată Doamne nu voi uita /:
Până când capul în sus mi-o sta
Şi viaţă mi-eţi mai da (&).
Că am cunoscut Doamne mila ta
Şi cunosc Doamne mila ta
Să cunoaşte mila ta
Că a fost şi este mare şi nemărginită şi nemăsurată. Indură-te şi ne iartă şi nu ne scrie la pedeapsă pentru mulţimea păcatelor ce le-am greşit în viaţa noastră, pe pământ, din tinereţele noastre şi până la bătrâneţe şi cu cngetul şi cu gândul şi cu cuvântul şi cu lucrul şi cu fapta şi cu ştiinţă şi fără de ştiinţă (&).
Sculaţi-vă Doamne din somn şi nu durmiţi
Glasu mieu de rugăciune ca să mi-l auziţi
Şi în cer ca să mi-l primiţi (&)
Şi în cer ca să mi-l bogosloviţi
Şi în cer ca să mi-l sfinţiţi (&)
Cu aista har şi cu aista dar sfânt, ca să-mi petrec viaţa mea şi zilele mele câte le voi avea pe pământ
Rugăciune dzicând şi dzi şi noapte (&)
Şi până la moarte pentru a tutulora viaţă şi sănătate (&)
Şi iertare de păcate
Şi dzile delungate (&)
Intoarceţi-vă Doamne urechile cele sfinte
Şi vă plecaţi-vă urechile cele sfinte
Sub ale mele dulci cuvinte (&)
Care le-am dzis şi le dzic şi astăzi şi de astăzi înainte (&)
Orişi pentru cine
Ca şi pentru mine.
Intindeţi-vă Doamne braţele cele nalte şi curate (&)
Şi luminaţi, să mă cuprindeţi, de bună (&)
Şi de mucenică ca să m'aveţi
De bună şi de mucenică ca să mă primiţi
Puterea sfântă ca sa mi-o daruiţi (&)
Gurile noroadelor ca să le potoliţi
Cum veţi şti şi cum veţi îndura
Că eu nu mai am Doamne a vă învăţa
Trimiteţi-ne Doamne multă milă pe pământ
Pentru al mieu dulce cuvânt
Şi pentru a mea rugaciune care am învăţat-o şi o dzic
Trimiteţi-ne Doamne spiritul cel sfânt
Şi îngerii (&) pe pământ
Ca să ne poarte de gând
In viaţa noastră cât avem de trait
Care să n'aibă putere ca să ne sminteasca din credinţă duhurile cele rele (&) că de n'ar fi umblat, Doamne, de-amult cei răi pe pământ,

*) Insemnăm prin semnul (&) mătăniile şi prin // hohotele de plâns. Repetările întocmai prin /:).

Norodul în credinţă nu s'ar fi smintit (&)
Şi ar fi ţinut legea şi credinţa până'n ceasul
de sfârşit.
Demonii cei răi pe pământ de n'ar umbla,
Norodul nu s'ar înşela
Şi ar face fiecare voia ta
Şi fiecare ar face faptele cele bune (&)
Şi iată rău nu ar mai fi nime.
Iată, mă rog, Domnul, ca să-l pustiiţi
Şi împăraţia cerului ca s'o lărgiţi
Şi cu sfântul bine, ca să îndesiţi (&)
Trimiteţi-mi Doamne pe Sfântul Inger Arhanghel Mihailă şi pe Sfântul înger Gavrilă (&) ca să vie la mine până ce trăesc pe lume
Să-mi dăruiască 'nţelepciune (&)
Să mă înveţe 'nvăţaturi bune
Până ce sunt în viaţă pe lume (&)
Invaţaţi-mă Doamne cât sunt deşteptată
Şi is cu mintea uşurată
Ca să ţin minte ce mi-ţi spune
Şi ce mă'ţi învăţa pe mine
Ca să învaţ norodu de pe lume
Ca să facă fapte bune
Să nu-i gasească sfârşitul în păcate
Şi într'acele rele fapte.
Să-i gasească în faptele cele bune
Pe fiecare după nume.
Că pe ceia lume Doamne,
Nu se poate mântui nime de greşele
Că acolo, Doamne, nu este vorbire,
Nice mântuire.
Aice cu toţii şi cu toatele am greşit
Şi aice se cuvine de mântuit.
Şi aice Doamne greşim
Şi aice se cuvine să ne mântuim,
Şi aice Doamne dacă om greşi,
Ca să ne putem mântui
In viaţă cât om trăi.

Doamne iertaţi
Cum a-ţi primit Doamne rugăciunea tutulora cete de îngeri
Primiţi-mi Doamne rugăciunea şi dela mine
Până ce sunt în viaţă pe lume
Şi veţi îndura şi-mi veti dărui zile,
Cum a-ţi primit Doamne rugăciunea tutulora cete de sfinţi (&)
Primiti-mi Doamne rugăciunile puţintele şi dela mine
In viaţă până se trăietc pe lume (&)
Cum ai primit Doamne rugăciunea tutulora cete de mucenici (&)
Primiţi-mi Doamne în toată viaţa mea rugăciunile şi de la mine
Până ce trăiesc pe lume (&)
Tot de sfinte şi de bune
Cnm aţi primit Doâmne rugăciunea tutulora prooroci pe pământ
Şi noroade în credinţ'ai dăruit (&)
Cum aţi primit Doamne rugăciunea tutulora oşti de-a tale
Care i-ai îndreptat pe bună cale (&)
Primiţi-mi Doamne rugăciunile şi de la mine
Până ce trăiesc pe lume (&)
Cum aţi primit Doamne rugăciunea tutulora cete de martiri
Care bine aţi voit a ni-i da prieteni
I-aţi primit în viaţă cât a trăit (&)
Cum aţi primit Doamne rugăciunea tutulora mironosiţelor
Primiţi-mi Doamne şi rugăciunile puţintele dela mine (&)
Până ce trăiesc pe lume
Tot de sfinte şi de bune
Cum aţi primit Doamne rugăciuuea tutulora cete de fecioare
Care fecioria lor şi-au ţinut
Până în ceasu de sfârşit (&)
Şi voia vi-a făcut în vremile de dimineaţă
Primiţi-mi Doamne rugăciunea puţintică şi dela mine (&)
In viaţă cât trăiesc pe lume
Tot de sfinte şi de bune (&)
Cum aţi primit Doamne rugăciunea tutulora cete de mucenice (&)
Primiţi-mi Doamne rugăciunile şi dela mine
In viaţă (&) până ce trăiesc pe lume (&)
Tot de sfinte şi de bune
Cum aţi primit Doamne rugăciunile tutulora cete de sfinte,
Primiţi-mi Doamne şi ale mele dulci cuvinte
Care le-am dzis şi le dzic
Şi astăzi şi de astăzi înainte
Şi dzi şi noapte
Până la moarte
Intr'a tutulora viaţă şi sănătate
Şi iertare de păcate
Şi dzile îndelungate.
Cum aţi primit Doamne 'rugăciunea Sfintei Duminici
Şi a sfintelor slujbe care s'o facut şi se fac pe la biserici şi pe la sfinte mânăstiri (&)
Din lumea-aiasta şi legea aiasta creştinească,
Cum aţi primit Doamne rugăciunea Sfintei

luni, început a săptămânii (&) și a tutulor sfintelor dzile câte sunt săptămâna și a sfinților și sfintelor (&) și mucenici și mucenice
Primiți-mi Doamne rugăciunile și dela mine
In viață până ce trăiesc pe lume
Tot de sfinte și de bune.
Cum ați prlmit Doamne rugăciunea mironosițelor
Și a fecioarelor și a celor ce trăiau în văduvie
Și aceleia tinere (&) care au băgat-o în cuptoriu cel de foc (&) ca să ardă.
Și a celor 44 de sfinți (&)
Primiți-mi Doamne puțintica rugăciune și de la mine
In viață până ce trăesc pe lume (&)
Tot de sfinte și de bune.
Cum ați primit Doamne rugăciunile curvarilor și a tâlharilor
Și acei doi bani ai văduvei
Primiți-mi Doamne rugăciunile puțintele și de la mine
Tot de sfinte și de bune (&)
Cum ați primit Doamne rugăciunile vădanei
Și a celora doi feciori a vădanii
Și a luat trimisu lor punga cu banii de cheltuială (&)
Și le-a hrănit pe dânsele și le-a îmbrăcat
Și de gând le-ați purtat
Ce s'a cerut de la cer
Aceia le-ați dat
Că în cer Doamne sunt toate averile (&)
Și puterile și toate câte o trebuit pe pământ
Și câte trebuiesc pe pământ
Și câte or trebui pe lume
Iți dărui și norodul iară iți dărui.
Scoate Doamne robii de la robie
Și scăpați-ne Doamne pe noi creștinii și creștinele de la datorii
Aicia cât trăiesc pe pământ (&)
Maica Domnului ca să miluiască
Și să ajute să ne sporească
In toată viața noastră (&)
Dăruiți-mi Doamne și mie
Rugându-mă Maica Domnului ție
Pungă cu bani ca să am să ia oamenii de de cheltuială, cât trăiesc pe lume
Și să am de unde face bine
La cei năcăjăți și năcăjăte de pe lnme.
La vădane, la șchiopchi, la orbii care strigă în urma noastră ca să-i miluim. La copii fără de părinți care a rămas în lume scârbiți și se așteaptă miluiți (&)
Dă-mi Doame și mie și Maica Domnului să-mi dea de unde le da.
Bucură-mă și pe mine ca să am cu ce bucura (&)
Și cu acele bucurii, ca să pot Doamne ca să fac și eu voia ta. (plânge: &&)
Și faptele cele bune ca să fie primite și a mele rugăciune (&)
Tot de sfinte și de bune.
Cum v'ați îndurat Doamne și Maica Domnului și ați trimis la cele două fecioare a vădanii (&) cunună de flori și le-ați pus pe capu lor (&&)
Și le-ați scos pe dânsele de la gară și de la ocară și de la rușine (&)
Scoteți-mă Doamne și pe mine
Dela gară
Și de la ocară și de la rușine
In viață până ce trăiesc pe lume (&)
Vino, măicuță à lui Isus Hristos și a noastră, cum a voit ca să mă miluiască
Și mie dar ca să mă dăruiască (&)
Vino te rog la mine până ce trăesc pe lume
Și îmi dăruește multă'nțelepciune (&)
Și mă învață rugăciunile ale sfinte ca să fie bnne
Și-mi dă Maică a Domnului și mie, o țidulică mititică, scrisă cu slove de aur (hohot de plâns)
Și mi-o dăruește mie ca să îndețesc cartea ca să învăț (&)
Cu gura mea să pot ceti și cu mâna mea să pot scrie
Și trimite în toate părțile din lume bucurie (&)
La tot norodul de pe pământ
Și la toate nățiile lui Dumnezeu cel sfânt
Ca să se minuneze și să se înfioradze și'n legea lui Isus Hristos (hohot)
Fiu lui Dumnezeu ca să se boteze
Ca să trăim toți și toate
Până în ceasul cel de moarte
Aiastă lege, laolaltă să putem petrece
Biserica ca s'o păzim
Pe Isus Hristos ca să-l cinstim
Pe sfânta Duminecă ca s'o omenim (&)
Fericiți și fericite ca să trăim
Și pe sfintele Miercuri și pe sfintele Vineri ca să le cinstim și să le omenim,
In viața noastră până ce trăim
Cu post și cu rugaciune
Și cu cuvintele noastre cele bune
In viața noastră cât om trăi pe lume,

Nu vă luaţi Doamne darurile de la mine
In viaţă cât trăesc pe lume
Nici vedeniile
Nici străluceniile
Nice cununa credinţei (&)
Nice poclonul
Nice crucea
De la mine în viaţa cât traiesc pe lume (&)
Că aieste daruri curate şi luminate
M'o adus şi mă aduc şi m'or aduce la fapte bune,
De n'aşi vedea Doamne darurile tale n'aşi umbla pe asta bună cale (&)
Pe astă cărare sfântă
Care pentru mucenici şi mucenice a fost dăruită
Darurile tale Doamne, de nu l-aşi vedea
Uimeşte tare credinţa mea
Că bine Doamne aţi voit. (&)
La rugăciunile din tinereţile mele m'am silit (informatoarea plânge cu hohote fără oprire)
Şi cu dragoste în inima mea le-am primit (&)
Şi în toată ziua v'am cinstit după cum vi s'a cuvenit
Şi în toata ziua v'oiu cinsti
In viaţa mea cât voi trăi
După cum vi s'a cuveni
Ca vedeţi Doamne şi credeţi Doamne:
Ca un stâlp neclintit am stat
Şi din tinereţele mele m'am rugat (&)
Ca să scoatem norodu de la păcate şi de la munci şi de la iad (nu se aude din cauza plânsului)

Stau dziua şi noaptea şi mă rog
Cu faţa Doamne ca să vă întorc (&)
Ca un stâlp neclătit oi sta
Şi în tot una vreme m'oi ruga (&)
Pentru toată zidirea ta
Şi pentru cei buni, Doamne şi pentru cei răi
Că suntem Doamne fii tăi (&)
Şi pentru cele rele şi pentru cele bune
Că suntem zidite de tine
Nu ne trimiteţi Doamne pedeapsă pe lume
Pentru a mele rugăciune
Nu ne trimiteţi Doamne scumpete pe pământ
Pentru al meu dulce cuvânt
Şi pentru a mea rugăciune (&)
Care am învăţat-o Doamne şi care o dzâc
Nu ne trimite Doamne oşti pe pământ
Pentru al meu dulce cuvânt
Nu ne trimite Doamne holeră pe pamânt
Nice ciumă pe pământ
Pentru al mieu dulce cuvânt (&)
Şi pentru a mea rugăciune care am învăţat-o şi care o dzâc
Că vedeţi Doamne şi credeţi
Eu la şcoală n'am umblat
Şi carte n'am învăţat
Cu dragostea m'am rugat
De multe ori m'aţi ascultat (&)
Şi cu dragoste Doamne mă rog
Cu faţa ca să vă 'ntorc
Şi cu toată dragostea în toată una vreme mă închin (&)
Ca să vă fac voia deplin (&)
Şi dzâ şi noapte
Ca să vă fac voia până la moarte.
Că m'aţi scos de la beteşugurile toate
Şi m'aţi bucurat cu aiastă viaţă fericită şi cu sănătate

Isus Hristos fiu lui Dumnezeu la tine îmi este nădejdea
Şi la tine nădăjduesc
In viaţă până ce trăesc
Şi la tine nădăjduesc viaţa mea cât om trăi
Şi te rog ca să vii în toată una vreme
Cu crucea în inimă la mine (&)
Până ce trăesc pe lume
Ca să mă înveţi şi pe mine rugăciune
Ca crucea ta zi şi noapte în inima să fie
Zi şi noapte să mă mângâe.
Duhul tău să fie în toată viaţa mea
La inimă la mine şi între noroade de pe lume
Ca să mă înveţi pe mine, ca să ştiu răspunde.
Cum să fac fapte bune (&)
Mă rog Doamne ca să mă încongiuraţi
Şi cuvinte sfinte ca să mă învăţaţi
Ca să vestesc învăţăturile cele bune
La norodul de pe lume
Ca să fac voia lui Isus Hristos şi fapte bune
Cât oi avea viaţă şi dzile (&)
Trimiteţi-mi Doamne ista dar sfânt
Ca să cunoască tot norodul de pe pământ
Puterea ce mi-aţi dăruit (Hohot de plâns)
Sa cunoască norodul de pe lume că dintre păcătoşi şi dintre păcătoase m'aţi ales pe mine şi m'aţi trimăs ca să umblu prin lume (&) ca să îndemn norodul la fapte bune
De n'ai fi iubit Doamne [hohot) norodul de pe pământ
Pe mine de acasă nu m'aţi fi pornit (&)

Şi în lume nu aşi fi calatorit
Şi norodul din lume şi de pe lume de nu
L'aţi iubi
Pe mine de-acasă nu m'aţi porni (&)
De copii mci nu m'aţi despărţi (plânge)
Nici de soţu mieu care mi l'o dăruit Dumnezeu
Nici de fraţi, nici de surori
Nici de cumnaţi, nici de cumnate
Nici de neamurile mele toate
Nici de prieteni, nici de prietene (&) de pe
pământ
Care cu toţii şi cu toatele bine am trăit
De toţi şi de toate m'aţi despărţit
Şi pe bună cale m'aţi pornit
Ca să umblu pe pământ
Ca să 'nvăţ noroadele care sânt
Ca să fac voia lui Isus Hristos până în ceasul
din sfârşit (&)
Ca să fie-a tutulora călătorie pe iastă lume
cât or avea viaţă şi dzile (&)
Şi pe ceia lume să le primeşti sufletele fiecăruia, dupa numele fiecăruia, la bine.
A fiecăruia la binele împărăţiei de acolo ca
să hodinească şi să yeselească, totdeauna şi acum şi pururea şi în vecii vecilor,
amin (&)

H. H. Stahl

CHESTIONAR PRIVITOR LA GRUPĂRILE DE COPII

Fiind însărcinat în campaniile monografice ale Institutului Social Român cu cercetarea unităţilor sociale săteşti, a trebuit să mă ocup şi cu grupările de copii. După informaţiile teoretice necesare şi câteva experienţe la teren, am întocmit un chestionar, pe care l-am aplicat la Drăguş, cu rezultatele pe cari le-am înfăţişat în Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială din 1933 sub titul: Observaţii sociologice privitoare la grupările de copii. Redactarea acestui studiu m'a făcut să întrevăd noi probleme şi să simt nevoia unor cercetări mai largi. Astfel am ajuns la hotărîrea să împrăştiez chestionarul amintit ca să obţin informaţii cât mai bogate şi din cât mai multe părţi ale ţării. M'am adresat în acest scop Seminarului de sociologie (anul I.) din Bucureşti, de sub conducerea mea şi am obţinut până în prezent (1934 şi 1935) 335 de răspunsuri, contând în 1936 aproximativ pe acelaşi număr. Publicăm acum acest chestionar ca să-l punem şi la îndemâna altora cari ar dori sa cerceteze asemenea probleme sau cel puţin să dea răspunsuri.

Instrucţiuni: Anchetatorul să nu raspunda din amintire sau din observaţii anterioare, sa cerceteze problema ca şi cum n'ar şti nimic mai dinainte şi să-şi noteze cele observate cât mai amănunţit cu putinţă. Se preferă răspunsurile cuvânt cu cuvânt ale copiilor. Răspunsurile printr'o simplă afirmare sau negare n'au nici o valoare. Prin urmare anchetatorul, ajutat de chestionar, să observe copiii direct, să-i chestioneze câte unul, apoi mai mulţi deodată, despre aceleaşi chestiuni, notându-şi pe cât se poate cu ei de faţă răspunsurile. Să nu se dea decât fapte precise şi întâmplate, nu generalitaţi sau impresii.

In chestionarul de mai jos este vorba numai despre grupările de copii şi jocurile străine de influenţa adulţilor. Prin urmare se lasă la o parte toate grupările constituite sub influenţa învăţătorului sau a preotului, toate jocurile învăţate dela cei mari. Recreaţiile şi timpul liber al copiilor dau destule prilejuri pentru observaţiile pe cari le cerem. Când e vorba de chestiuni pe cari copiii nu le pot spune anchetatorului, să se recurgă la un mijlocitor. Răspunsurile se notează fiecare pe o foaie aparte. Ele vor fi prelucrate de noi, încât culegătorul să nu selecţioneze nimic din material şi să nu aibă nici grija stilului. Ne mulţumim cu câteva raspunsuri bune (un fapt sau două bine studiate), decât cu răspunsuri vagi la întreg cheştionarul. Fiecare relatare trebue să cuprindă numele, pronumele, vârsta şi clasa copilului care a dat informaţia, Să se noteze apoi satul şi judeţul în cari s'a făcut ancheta.

Chestionar

I. In ce fel şi cu ce prilejuri se adună copiii mai mulţi laolaltă? (Cete de joc, cete pentru paza vitelor, cete pentru scaldă, cete pentru furt din gradini, cete pentru colindat etc.)

II. Pentru fiecare din cetele aflate să se cerceteze şi să se noteze mai ales ce spun copiii în următoarele chestiuni:

1. Dela ce vârstă şi până la ce vârstă iau parte la grupări? (De când se joacă copiii împreună şi când se socotesc prea mari ca să se mai joace?)

2. Unde se aduna (unde se joacă, unde se întâlnesc, unde se duc?)

3. Timpul în care se aduna (sarbatorile, zilele în cari nu sunt întrebuinţaţi în gospodarie etc.)

4. După ce criterii se strâng ? De ce unii intră în grup, alţii nu ? Cum sunt influenţate gruparile de copii de către rudenie, vecinătate, vârstă, clasă şcolară, sex, simpatie (duşmănie şi prietenie), temperament (copiii cari plâng uşor şi certăreţii sunt primiţi în grupare ?), capacitatea personală (jucauşii. cântareţii), frumuseţe etc, Cazuri de copii preferaţi şi de copii ocoliţi de grupări. Să se arate motivele. (Pentru fiecare din chestiunile de mai sus să se dea exemple precise şi nominale. De exemplu: în satul cutare, pe uliţa cutare, copilul cutare — numele, pronumele. vârsta, clasa — se adună cu cutare şi cutare — numele, pronumele, vârsta, clasa, vecin, rudă, ce fel de rudă etc.)

III. Pentru fiecare din cete să se noteze dacă are vreo organizaţie, dacă are conducători. (Să se dea exemple — cutare grupă, cutare conducatori). Cum ajung conducători, prin ce însuşiri ? Cum se comportă ? Dacă sunt respectaţi, ascultaţi, temuţi etc.

IV. Alte raporturi între copii. Prietenii (cine cu cine, în ce fel se arată, motive? etc.) duşmănii (cine cu cine, în ce fel se arată, motive? etc.), bătăi (la fel), batjocură (porecle, nume de ocară, huidueli), relaţii între sexe (iubite, iubiţi, cum se manifestă, întâlniri, daruri etc.). Să se arate pentru fiecare din chestiunile de mai sus fapte întâmplate numai între fete (prietenii etc.), numai între băeţi. apoi între băeţi şi fete.

V. Jocuri de copii cari cer un număr mai mare de părtaşi, sau mai multe echipe. Să se descrie exact jocul cules. (Să se alature eventual desene). Să se arate pentru fiecare joc: unde se joacă şi când se joacă — dacă e preferat faţă de alte jocuri şi de ce, dacă e preferat după sex şi de ce? Cum se aleg pentru joc ? Formule de eliminare (cum e: ala-bala-portocala etc. cât mai mai multe). Sancţiuni pentru cei cari strică jocul (bătăi, ocari, formule de blestem, boicot etc.)

(In sfârşit să se noteze orice fenomen asemănător celor din chestionar, chiar dacă nu e amintit de loc, întrucât nu l-am putut prevedea).

Traian Herseni

CHESTIONAR PENTRU STUDIUL VECINĂTĂŢILOR

Dam chestionarul pentru studiul „vecinătaţilor" pe baza căruia a fost lucrat studiul publicat în Revistă, în nădejdea că îl vor folosi şi alţii,

1. Există în sat vecinătatea (Nachbarschaft-ul)?

2. Câte vecinătăţi sunt? Ce nume au, din câte gospodării sunt alcătuite fiecare din ele?

3. In caz că satul are o populaţie mixtă (români, saşi, unguri, etc.) cum sunt alcătuite vecinătăţile: adică sunt ele pe neamuri, saşii având vecinătăţi deosebite de ale românilor sau ungurilor, sau sunt vecinătăţi care cuprind şi saşi şi români?

Locuinţele saşilor şi ale ungurilor sunt deosebite de ale românilor? Ce legături sunt între vecinătăţi, locuinţe şi neamuri.

(Notă: să se alcătuiască o schemă sumară a satului în care să se arate locul de aşezare a neamurilor şi vecinătăţile. Se procedează astfel: pe schema satului se indică aşezarea caselor prin pătrate. Se trag limitele vecinătăţilor, ca să se vază câte case cuprinde fiecare vecinătate şi apoi se colorează casele locuite de români cu roşu, cele ale saşilor cu albastru, ale ungurilor cu negru etc.).

4. Ce se întâmpla când un localnic se mută pe teritoriul altei vecinătăţi? Işi părăseşte vecinătatea sa de origină în favoarea vecinătaţii de domiciliu? Chiar când de pildă un român se mută într'o vecinătate de saşi etc.

5. Noii sosiţi în sat sunt integraţi în vecinătate? In ce mod?

6. Care este organizarea internă a vecinătăţilor? Ce conducători au? (tată de vecini, casier, pasnic etc.) Când sunt aleşi, de către cine, cum, pe cât timp şi se atribuţii au?

Membrii vecinătăţii au drepturi şi datorii? Care anume şi cum variază: după sex, vârstă, meserie, avere, neam, religie etc.?

7, Care e rostul de azi al vecinătăţilor? Ajutor mutual la îngropare, la incendii, la munci comune, la impozite, la Biserică, la bresle etc,

Descrierea completă a modului de funcţionare a vecinătăţilor,

Are vecinătatea un buget sau un fond comun? Cum se strânge şi cum se administrează? Are vecinătatea adunări, sfaturi, case de cetire sau de petrecere? Unde, când, cum?

8. Relaţiile vecinătaţilor între ele, cu instituţiile satului şi administraţia comunală. Se vor arata care sunt prilejurile în care vecinatatea se amestecă sau este folosită în viaţa Şcolii, Bisericii, Primăriei etc.

9. Descrierea istorică a vecinătăţilor. De când există şi cum erau organizate înainte. Ce schimbări au intervenit în vremea de azi?

10. Să se adaoge în anexă o enumerare a documentelor, dosarelor, condicilor, insignelor, emblemelor, steagurilor etc. care există la vecinătăţi. Dacă se poate să se adaoge cópii după cele mai importante acte ale vecinătăţii, precum şi fotografii din viaţa ei.

H. H. Stahl

ANCHETE SOCIALE CU STRĂJERII

La şcoala de conducători străjeri care a avut loc în Bucureşti în Noembrie-Decembrie 1935, s'a pus problema străjeriei astfel: educarea într'un spirit nou a copiilor străjeri, este numai o parte din întregul program de muncă educativă, care are drept ţintă finală schimbarea în bine a întregii societăţi. Ca atare este locul să ne întrebăm de la început dacă putem, sau nu putem, folosi pe copiii străjeri la această acţiune: cu alte cuvinte dacă un comandant străjer este sau nu dator să priveghieze, nu numai pe copilul străjer, ci şi familia întreagă a străjerului său. La iniţiativa Directorului superior al Centrului, d-l inspector tehnic Colonel V. Panaitescu, toţi elevii acestui curs de comandanţi, în număr de peste 60, învăţători şi învăţătoare din Bucureşti, au avut deci a-şi pune această problemă, ca temă de primă importanţă. Şi pentru că o acţiune asupra societăţii şi asupra familiilor nu se poate face cu folos decât dacă acţiunea este precedată de o cunoaştere sistematică a societăţii, d-l Comandant al Şcolii, Colonelul Panaitescu, a luat iniţiativa ca să se facă asemenea anchete demonstrative cu străjerii. Apelând la d-l Profesor D. Gusti, un număr de 10 studenţi ai Seminarului de Sociologie, foşti şefi de echipă şi echipieri în echipele studenţeşti ale Fundaţiei Principele Carol, sub conducerea celui care semnează aceste rânduri, cum şi 6 Domnişoare de la şcoala de Asistenţă Socială şi 6 Domnişoare de la Asociaţia Creştină a Femeilor Române, au făcut în ziua de 7 Decembrie cercetări în mahalalele Bucureştilor şi anume în Tei, Dudeşti, Rahova şi Căramidari.

Planul de lucru a fost următorul:

Indicaţiuni pentru ancheta de cartier.

1. *Vizită amănunţită a cartierului.*

Nu este vorba de o simplă plimbare pe străzi, ci de un exerciţiu de observare sistematică. Viaţa unui întreg cartier se poate deduce şi din înfăţişarea lui exterioară.

Fiecare străjer are obligaţia sa cerceteze şi să observe cât mai atent cartierul din punct de vedere cultural, biologic, istoric, economic etc., urmărindu-i problemele sociale de: sănătate (higienă), muncă, minte, suflet, religioase etc., în legătură cu posibilităţile de influenţare a vieţii de cartier printr'o bună organizare străjerească.

Lucrare scrisă.

a) Complectarea unei fişe cu cele observate.

b) Expunerea în concluzii a unui plan de lucru potrivit cu realităţile observate.

2. *Luarea contactului cu instituţiunile care ar putea ajuta în colaborare munca străjeriei.*

Străjeria lucrând în legătură cu alte instituţii şi aşezăminte care au drept scop privegherea familiei şi a copilului, vom căuta să stabilim pentru fiecare cartier, lista tuturor instituţiilor mai sus pomenite, cari există în cartier, precum şi a oamenilor de bine cari ar putea fi folosiţi în acest sens,

Vizitele pe cari străjerii le vor face la aceste instituţii şi oameni de bine, sa aibe un caracter de lămurire reciprocă a muncii care urmează să fie făcută şi în acelaş timp o propagandă pentru ideea străjerească.

Lucrare scrisă.

a) Complectarea unei fişe cu lista instituţiilor existente şi a celor vizitate.

b) Expunerea unui plan de colaborare cu ele.

Indicaţii pentru ancheta de familie.

Cea mai bună unealtă de influenţare în bine a unei familii este vizita la domiciliu. Un comandant de străjeri este dator sa ţie legătura cu părinţii străjerilor lui. Fară să

facem anchete în sens de descindere poliţienească, ci dimpotriva vizite de câştigare sufletească. Comandantul de străjeri va fi totuş atent la viaţa de familie a celor pe cari îi viziteaza şi va cauta să înţeleagă critic părţile ei bune şi rele. Pentru aceasta, vom merge în cuiburi de câte 6, în familiile pe cari ni le vor indica însoţitorii cuiburilor.

Aici vom asista la alcătuirea unui model de fişa familiară, precum şi la convorbirile pe cari însoţitorii cuibului, le vor avea cu membrii familiei vizitate.

Fiecare strajer, în parte, va fi însa atent la cele ce se petrec în jurul lui şi'şi va însemna toate observaţiile lui cu privire la urmatoarele probleme:

Locuinţa familiei: cum se înfăţişează? (construcţii, vecinatăţi, higienă etc.).

Membrii familiei: câţi sunt, de ce vârstă, sex, ce sanatate au, cât şi cum muncesc, se alimenteaza şi se odihnesc?

Viaţa sufletească a familiei: ce rost are pentru ei religia, morala, arta?

Istoricul familiei: de unde sunt veniţi aceşti oameni şi ce influenţă are asupra lor trecutul familiei lor.

Starea economică: cine şi cât câştigă în familie? tatal, mama, copii? care este bugetul familiei?

Relaţii între membrii familiei: ce legături sunt între soţi, între parinţi şi copii, şi între copii.

Ce situaţie au copiii în familie? Cum sunt vazuţi, cum sunt trataţi, la ce muncă sunt puşi, ce educaţie li se dă? Higiena lor, educaţia lor morală, intelectuală şi profesională?

Relaţii între membrii familiei şi alte instituţii din cartier.

Cum văd parinţii străjeria? sunt bucuroşi să fie ajutaţi în creşterea copiilor de alte instituţii (şcoala, biserică, străjerie etc.).

Ce fac copiii în timpul lor liber?

Sunt supraveghiaţi de cineva, sau îşi pierd timpul singuri sau împreună cu alţi tovarăşi pe maidane şi străzi?

Lucrare scrisă.

a) Complectarea unei fişe de familie.

b) Concluziile finale asupra celor cercetate, atingând pe rând; mediul fizic, biologic. psihologic şi istoric, viaţa culturală, economică religioasă, relaţiile familiare etc.

c) Expunerea unui plan de lucru pentru ridicarea vieţii de familie a cartierului, prin exemplul şi influenţa directă a copiilor străjeri, la casele lor.

Observaţii.

a) Complectarea fişelor să nu se facă nici odată în faţa anchetaţilor (ar face o impresie rea).

b) La răspunsuri să nu se mărginească la da, nu, rău, bun etc, ci să se descrie în detalii.

c) Intrebările din fişe sunt necomplecte în ce priveşte viaţa de cartier. Mai sunt şi alte observaţiuni pe cari străjerul le va nota pe liniile lăsate libere.

H. H. Stahl

SECŢIA DE DEMOGRAFIE, ANTROPOLOGIE ŞI EUGENIE A INSTITUTULUI SOCIAL ROMÂN.

In cursul lunei Martie 1935, Institutul Social Român şi-a lărgit domeniul de activitate prin înfiinţarea unei noui secţiuni denumită: „Secţia de Demografie, Antropologie şi Eugenie".

Această secţiune reprezintă de fapt Asociaţia de cercetări existentă, a Institutului Central de Statistică a Statului, asociaţie care s'a afiliat Institutului Social Român şi la mişcarea căreia au aderat toţi acei membri ai Institutului Social, care prin natura preocupărilor lor au activat şi activează încă în domeniul de fapte care interesează în deosebi noua secţiune înfiinţată.

In şedinţa de constituire a secţiei, care a avut loc în ziua de 14 Martie şi la care au participat un număr impresionant de membri, prin unanimitate de voturi s'a ales preşedinele secţiei în persoana domnului Dr. Sabin Manuilă, din iniţiativa căruia a luat fiinţă această secţie, iar secretarul secţiei în persoana subsemnatului.

Constituirea ei ratificată în şedinţa Comitetului Institutului Social Român, din 22 Martie a. c., Secţia de Demografie, Antropologie şi Eugenie şi-a început activitatea cu o primă serie de comunicări publice în ziua de 23 Martie 1935.

Pentru cetitorii cunoscători ai problemelor ridicate de sociologie, înfiinţarea acestei secţiuni reprezintă o necesitate. Marea majoritate a opiniei publice s'ar putea întreba însă, mai mult sau mai puţin legitim, care este

rostul unei asemenea secţiuni, cu preocupări atât de speciale, în cadrul Institutului Social Român,

In primul rând trebuie precizat că, spre deosebire de nenumărate alte poziţiuni doctrinare, şcoala sociologică românească iniţiată şi condusă de domnul Profesor Dimitrie Gusti, Preşedintele Institutului Social Român, în cercetarea fenomenului social, socotit în totalitatea lui, acordă o deosebită importanţă elementelor de *cadru, condiţiunilor* necesare în care faptul social apare şi se manifestă.

Şi fără nici o îndoială că unul din elementele fundamentale, atât constitutive cât şi determinante ale fenomenelor sociale, este *elementul uman.*

Elementul uman considerat însă nu izolat, simplu fenomen individual, ci ca fenomen de massă, şi anume în datele lui naturale ultime, biologice. A neglija sau renunţa la cercetarea populaţiei ţării noastre din punct de vedere biologic, atunci când năzuinţa şcoalei sociologice româneşti este de a construi o *sociologie a naţiunii*, ar însemna o gravă şi iremediabilă scădere.

Investigaţiile de până acum privind populaţia ţării noastre sunt puţine, izolate şi făcute pe un câmp de cercetare mult prea restrâns pentru a da putinţa unei vederi clare asupra problemelor ridicate. Cu atât mai puţin deci concluziile, eventual trase, pot fi semnificative şi să ofere soluţii.

Se înţelege prin urmare limpede dece se impunea creiarea unui organ special de cercetare a populaţiei ţării noastre, care să însumeze toate eforturile izolate în vederea realizării unui scop unic bine definit şi totodată se justifică dece acest organ reprezentat prin Secţia de Demografie, Antropologie şi Eugenie se încadrează în chip necesar Institutului Social Român.

Pe scurt formulat, Secţiunea de Demografie, Antropologie şi Eugenie a Institutului Social Român îşi propune să studieze, cu mijloacele de care dispune, populaţia ţării noastre şi anume să cerceteze: *morfologia, structura, evoluţia,* şi *valoarea biologică* a acestei populaţii, acordându-se o atenţiune deosebită factorilor de variaţie cantitativă şi calitativă.

Ca punct de plecare se va utiliza imensul material cules de Institutul Central de Statistică a Statului cu prilejul recensământului general al populaţiei din 1930, precum şi materialul demografic adunat periodic şi privind mişcarea populaţiei.

Pe lângă acestea, secţiunea va prezenta rezultatele anchetelor efectuate în diferite regiuni ale ţării şi, ori de câte ori se va simţi nevoia şi va dispune de mijloacele necesare va întreprinde cercetări speciale pe teren.

Scopul final al activităţii Secţiunii de Demografie, Antropologie şi Eugenie este dublu. In primul rând cunoaşterea ştiinţifică a populaţiei româneşti, a *elementului uman*, substrat şi condiţiune a fenomenulni social şi în al doilea rând să ofere, in ordine practică, datele elementare strict necesare unei politici raţionale a populaţiei în cadrul unui Stat modern.

Deşi se află la început şi dispune de mijloace modeste, nădăjduim că Secţiunea de Demografie, Antropologie şi Eugenie va isbuti să atingă scopul propus graţie unei colaborări strânse şi unei metode unitare de lucru, dar mai ales graţie credinţei în eficacitatea efortului colectiv şi unui simţ comun de răspundere în faţa problemelor grave, esenţiale, pe care le ridică viitorul populaţiei ţării noastre.

D. C. Georgescu

MIŞCAREA SOCIOLOGICĂ IN 1935

O înfăţişare pe scurt a sociologiei din 1935, bilanţ al unui an care s'a scurs, nu este cu putinţă decât dacă lăsăm la o parte, pe lângă întâmplările neînsemnate, lucru de la sine înţeles, şi contribuţiile de amănunt, oricât de preţioase, pentru a schiţa curentele mari, în deplină desfăşurare, tendinţele cari abia apar, dar se arată de pe acum trainice şi întemeiate şi câteva din lucrările de căpătâiu, cari, fie prin conţinutul lor, fie prin numele celor cari le semnează, sunt menite să exercite o puternică înrâurire. Vom apuca altă cale numai în ce priveşte sociologia românească. Pentru tânăra noastră mişcare sociologică, orice contribuţie e de folos, pentrucă se taie drum pentru o desvoltare mai largă sau se aşează temeiuri pentru realizările de mâine.

Şcoala sociologică din Bucureşti, care prin întemeietorul ei, Profesorul *Gusti*, este cea mai veche mişcare de strictă specialitate din ţară, a depus în 1935 o activitate care trebue amintită printre cele mai însemnate din ştiinţa

româneasca. Chiar la începutul anului, Profesorul *D. Gusti*, raspunzând unor invitații mai vechi, și-a înfațișat în câteva prelegeri sistemul de științe sociale și metoda de cercetare a realitații sociale prin monografii sociologice la Paris, Berlin, Lipsca și München. Insemnatatea acestui fapt nu este greu de ghicit. Comunicările acestea au fost deosebit de rodnice, facând să se aprecieze străduințele sociologiei românești ca o contribu țiereală la știință, deopotrivă de valabilă și pentrua lte țări.

Institutul Social Român, în afară de activitatea obișnuită în secții, îndreptată spre lămurirea problemelor de actualitate, a organizat un ciclu de 18 conferințe pentru public, la Fundația Carol, despre *„Reorganizarea Statului și viața socială"*, din cari una s'a ținut încă în Dec. 1934. Ca în toți anii, I. S. R. a ales pentru lămurire un subiect de interes actual și s'a adresat celor mai de seamă cunoscatori în materie ca să-l înfățișeze. In chipul acesta slujește pregătirea și orientarea științifică a păturilor noastre culte.

Tot la începutul anului 1935 au apărut Nr. 3 și 4 din *Biblioteca de Sociologie, Etică și Politică*, publicată de Institutul Social Român: *D. Gusti: Sociologia militans* și *Traian Herseni: Realitatea socială.* Cartea d-lui Prof. *D. Gusti*, cu subtitlul *„Introducere în sociologia politică"* (614 pag.), cuprinde toate contribuțiile d-sale științifice în legătură cu problemele sociale și politice contemporane, publicate aparte din 1910 încoace. Cine vrea să înțeleagă pe deplin activitatea de un sfert de veac a Profesorului *D. Gusti* trebue să citească neapărat și Sociologia militans, cartea d-sale de căpătâiu. Dintre publicațiile Institutului Social Român trebue sa amintim și n-rele 3—4 din *„Arhiva pentru Știința și Reforma Socială"*, cea mai de seamă publicație de științe sociale din țară. Ea aduce și însemnate colaborări straine: *Gaston Richard:* Les structures sociales et l'institution de la propriété, *G. L. Duprat:* Formes élémentaires de l'économie sociale și *Bessie Arverne Mcclenahan:* Leadership and personality in the city. Amintim că „Arhiva" este și organul Federației Internaționale a Societăților și Institutelor de Sociologie, cu incepere din 1934.

In decursul verii 1935, ca în fiecare an din 1925 încoace, Institutul Social Român a întreprins cercetarea monografică a unui sat. A fost ales de astădata satul grăniceresc Șanț din Jud. Nasaud. In același timp, *Institutul Social Banat-Crișana* a alcătuit monografia sociologică a satului Sârbova, j. Timiș, iar cel din *Basarabia*, monografia satului Iurceni, j. Lăpușna. In afară de campaniile acestea, întreprinse cu cercetători numeroși și având ca intenție principală cercetarea satului, s'a mai cules material, dacă nu întotdeauna complet, totuși prețios, de către cele 24 de echipe studențești răspândite în țară de *Fundația Principele Carol*, pentru acțiunea culturală. In sfârșit, să nu uităm inițiativele particulare, destul de numeroase astăzi, ca să ne dăm seama de creșterea treptată a mișcării monografice și roadele pe cari începe să le dea. Nu mai rămâne decât înlăturarea piedicelor financiare, ca să se înceapă publicarea acestor cercetări, însemnate atât pentru știință, cât și pentru acțiunea politică.

Altă manifestare a I. S. R. în 1935, care merită să fie amintită, este participarea prin opt comunicări de sociologie românească (Prof. D. Gusti, N. Cornățeanu, X. Costa-Foru, Șt. Cristescu, D. C. Georgescu, Tr. Herseni, H. H. Stahl, și G. Vlădescu-Răcoasa) la Congresul internațional de sociologie dela Bruxelles, preocupat mai ales de problema formelor elementare ale vieții sociale.

Trecând la celelalte manifestări sociologice din țară, trebue să amintim apariția unei noi reviste de specialitate, *„Insemnări sociologice"*, care apare din Aprilie 1935, lunar, la Cernăuți, sub direcția d-lui *Traian Brăileanu*, Profesor de Sociologie la Universitatea de acolo. Au apărut de atunci nouă caiete, cam de câte 32 pag., cu mult material interesant și instructiv. De reținut în primul rând activitatea directorului, d-l *Traian Brăileanu*, care a publicat, număr de număr, studii, cronici, recenzii și însemnări privitoare la sociologie și politică, în sensul mișcărilor de dreapta, în deosebi al legionarismului. De altfel revista întreagă are acest caracter de politică militantă, încercând să lămurească și să îndrumeze mai ales tineretul, în semnificația și căile unei activități naționaliste. Dintre colaboratorii revistei, amintim pe d-nii *Leon Țopa*, care a publicat în 1935 și o carte despre Universitatea țărănească (Teoria și practica ei. Pref. de Tr. Brăileanu), *Barbu Slușanschi, G. Macrin, Gavril Ionescu* și *Liviu Rusu*, toți scriitori de dreapta,

Pe o linie ideologică mai mult de stânga, îşi continuă activitatea cealaltă publicaţie apropiată de specialitatea care ne preocupă, *„Revista de Studii sociologice şi muncitoreşti"*, în anul II, de sub direcţia d-lui *N. N. Matheescu*. In 1935 au apărut n-rele 6—7, 8 şi 9, în trei fascicole a câte 40 pg., în cari se desbat mai ales probleme de politică socială. Are printre colaboratori pe d-nii *Ion Răducanu, N. Ghiulea, Petre Pandrea, Petre I. Ghiaţă, Lotar Rădăceanu, G. Vlădescu-Răcoasa* etc. Politica socială este o preocupare necesară a vremurilor noastre şi făcând abstracţie de orice tendinţă politică militantă, e bine că se găsesc oameni cari să o lămurească.

Printre publicaţiile sociologice se situiază şi *Revista Institutului Social Banat-Crişana*, de sub direcţia d-lui *Dr. C. Grofşoreanu*. In 1935 a apărut Fascicola IV. anul III. Nr. 13, în 216 pg. Cuprinde: *M. Şora*: In amintirea Episcopului G. Comşa; *Al. Nicolescu* (episcop): Reflexiuni asupra avortului, prilejuite de legiferarea în cadrele proectului noului cod penal; *L. Gabor:* Reflexiuni referitoare la legiferarea avortului; *V. M. Dimitriu:* Avortul în noua legiuire penală; *P. Nemoianu:* Banatu-i fruncea; *C. Grofşoreanu:* Turcii în centrul Europei; *C. Manoliu:* Industria în cadrul Statului agrar; *Gh. Atanasiu:* Defectivii fizici şi mintali; apoi o dare de seamă despre activitatea desfăşurată dela data de 20 Martie 1934 până la 24 Martie 1935 a Institutului Social Banat-Crişana şi multe însemnări şi recenzii. Institutul bănăţean se dovedeşte pe zi ce trece mai capabil să răspundă nevoilor regionale din cari a luat fiinţă.

Dintre revistele cu un caracter mai cuprinzător (filosofic, cultural, ideologic, literar), au publicat studii sau informaţii sociologice Revista de Filosofie de sub conducerea d-lui *C. Rădulescu-Motru*, Revista Fundaţiilor Regale, din care reţinem pentru 1935 mai ales studiile d-lor *N. Petrescu* şi *E. Speranţia*, Viaţa Românească, îndrumată acum de sociologul *M. Ralea*, Societatea de mâine, de sub direcţia d-lui *Ion Clopoţel*, Rânduiala. condusă de patru dintre tovarăşii noştri de muncă monografică: *I. Ionică, D. C. Amzăr, E. Bernea* şi *I. Samarineanu*, formaţi în şcoala d-lui *Prof. D. Gusti*, cu mulţi colaboratori porniţi tot din rândurile monografice.

Dintre cărţi, afară de cele publicate de I. S. R., amintim lucrarea deosebit de interesanta a d-lui *Al. Claudian:* Cercetari filosofice şi sociologice (Iaşi, 255 pg.), în care erudiţia se îmbină cu rare însuşiri de scris, apoi *G. Em. Marica:* Problema Culturii Moderne în Sociologia germană (130 pg.), care cuprinde trei studii serios informate despre F. Tönnies, G. Simmel şi M. Weber şi studiul d-lui *C. Sudeţeanu:* Opinia publică, strâns în broşura după ce a fost publicat în câteva numere din rev. Societatea de mâine. Lucrări cu un caracter mai larg, dar interesante şi pentru sociologie, au publicat d-nii *Tudor Vianu:* Estetica, vol. I, în care se găsesc remarcabile consideraţii de sociologia artei; *M. D. Ralea:* Valori, însemnările unui sociolog cu netagaduite însuşiri literare; *Gr. Tăuşan:* Criterii şi evocări, în care se găseşte şi o dare de seamă luminoasă despre cercetările monografice; *P. Pandrea:* Filosofia politico-juridică a lui Simion Bărnuţiu, prin care autorul se apropie cu căldură şi pricepere de străduinţele intelectuale autohtone. Din lucrarile Institutului de Psihologie dela Cluj, de sub conducerea d-lui *Prof. Fl. Ştefănescu-Goangă:* unele interesează de aproape şi sociologia (cum sunt cele de psihologie juridică, psihologia reclamei etc.). Vom reveni asupra acestei activităţi deosebit de însemnate, întreprinsă în cadrele Universităţii ardelene.

Ca să încheem darea de seamă despre sociologia românească, mai trebue să amintim două manuale noi de liceu, intitulate Elemente de Sociologie, unul de d-l *Traian Brăileanu*, altul de *Profesorul D. Gusti* şi *Traian Herseni*.

In ce priveşte sociologia din străinătate, ţările în cari s'a bucurat întotdeauna de cea mai mare desvoltare sunt Franţa, Germania şi Statele-Unite. In al doilea rând, trebuesc citate Anglia, care dă precădere psihologiei sociale, Belgia, Italia, Spania şi altele.

In America apar nenumărate publicaţii de sociologie, reviste, manuale de introducere, tratate, anchete, studii la teren etc. Cine rasfoeşte odată „Bibliographie der Sozialwissenschaften", este uimit de contribuţia imensă a americanilor în materia noastră. Totuşi, în genere, aceste publicaţii nu trec de o valoare didactică, temporală. Mulţimea de universităţi, uneori cu facultăţi aparte de sociologie, şi deci marele număr de profesori, produc anual o bogată literatura de specialitate. Se remarcă un larg interes pentru cercetările directe, cari adună o sumedie de fapte, pe

cari se va construi odata o sociologie mai apropiată de realitate. In România, sociologia americană e foarte puţin cunoscută, nu numai din pricina limbei, dar şi din pricină că lipseşte aproape complet din bibliotecile publice. In felul acesta luăm cunoştinţă în chip indirect de ce se realizează acolo. De aceea trebue să ne mărginim mai mult la Europa, mai ales la Franţa şi Germania, despre cari putem avea informaţii mult mai bogate, obţinute direct.

Sociologia Franceză se desvoltă în două instituţii mai de seamă: *Institutul Francez de Sociologie*, care cuprinde pe mai toţi adepţii sau cel puţin gânditorii mai apropiaţi şcolii lui *Durkheim* (Blondel, Bouglé, Davy, Fauconnet, Halbwachs, Hubert, Lévy-Bruhl, Maunier, Mauss etc.) şi *Institutul Internaţional de Sociologie*, care grupeaza, în afară de membrii din strainatate, pe mai toţi sociologii francezi potrivnici durkheimismului (Richard, Lasbax, profesorul dela Geneva: Duprat, Achille Ouy etc.). Mai trebue să amintim *Centrul Internaţional de Sinteză* de sub direcţia lui *Henri Berr*, care se ocupă regulat şi de probleme sociologice.

Prima grupare ţine regulat şedinţe în cari se fac comunicàri urmate de discuţii. Publică un mic *„Bulletin de l'Institut Français de Sociologie"* despre activitatea din şedinţe. Tot gruparea aceasta continuă activitatea întreprinsa de L'Année sociologique, publicaţia atât de însemnată, condusă pe vremuri de *Durkheim*, sub o formă nouă mult mai liberă, a unor *Annales sociologiques*, în cinci serii de fascicole: A. *Sociologie generală*, sub direcţia lui *C. Bouglé*, B. *Sociologie religioasă*, dir. *Mauss*, C. *Sociologie juridică*, dir. *Ray*, D. *Sociologie economică*, dir. *Simiand* (mort în rastimp), E. *Morfologie socială, tehnologie şi estetică*, dir. *Halbwachs*. Seria A, Sociologie generală, şi-a început apariţia în 1934; seriile C. şi E. au publicat primele fascicole în 1935, cu studiile: I. Morale bergsonienne et sociologie, de *Albert Bayet*, Une énigme de l'ancien droit romain: Partes secantes, de *Henri Lévy Bruhl*. II. La nuptialité en France pendant et depuis la guerre, de *Maurice Halbwachs* şi dări de seamă, analize critice şi notiţe bibliografice foarte bogate.

Cei dela Institutul Internaţional de Sociologie se ocupă mai ales cu organizarea congreselor internaţionale de sociologie şi publică numeroase contribuţii în legătură cu problemele cari se discută cu aceste prilejuri. In special activitatea secretarului general, Profesorul *Duprat*, este dintre cele mai intense. Gruparea aceasta scoate *Bibliothèque internationale de Sociologie* şi *Revue Internaţionale de Sociologie* fondată de *René Worms* şi condusă până de curând de *Gaston Richard*, iar astăzi de *Emile Lasbax*, ajutat de *Achille Ouy*.

Centrul Internaţional de Sinteză organizează de şapte ani aşa zisele „săptămâni de sinteză", la cari participă prin comunicări savanţi din toate domeniile, încercându-se pe calea aceasta deslegarea integrală a problemelor. In 1935 s'a tratat despre statistică. S'a ajuns la concluzia generală că statistica nu este o ştiinţă propriu zisă, ci o tehnică de lucru în serviciul ştiinţelor. Aceste comunicări se publică regulat în volume. Centrul publică în continuare colecţia *l'Évolution de l'Humanité* şi *Revue de Synthèse* şi lucrează cu multă metodă la un Vocabular istoric.

Se cuvine să amintim printre publicaţiile de limbă franceză şi *Revue de l'Institut de Sociologie* şi o bibliotecă de specialitate scoase de *Institutul de Sociologie Solvay* dela Bruxelles. Institutul Solvay a organizat împreună cu Institutul Internaţional, congresul de sociologie din 1935 şi comemorarea lui *Quételet*.

Dintre cărţile franceze de sociologie merită o menţiune specială: Bilan de la sociologie française contemporaine, de *C. Bouglé* (Alcan); La Mythologie primitive, de *Lévy-Bruhl* (Alcan); Magie et Religion, de *Raoul Allier* (Ed. Berger-Levrault); Introduction à l'Art de gouverner, de *M. Leroy* (Libr. du Recueil Sirey); Eléments de Sociologie religieuse, de *R. Bastide* (A. Colin) şi tomul X. din *Enciclopedia franceză* publicată sub direcţia generală a lui *L. Febvre*, tratând despre *statul modern* şi îngrijit de *A. de Monzie, H. Puget* şi *P. Tissier*.

In Germania, sociologia, în sensul ei tradiţional, e aproape desfiinţată. Regimul naţional-socialist a înlăturat în chip firesc literatura marxistă, atât de numeroasă mai înainte, dar a restrâns şi preocupările sociologilor din alte şcoli la probleme de imediată actualitate, menite să ajute ţara în străduinţele ei de reconstrucţie naţională. In Germania de azi ştiinţa a devenit un factor activ al comunităţii naţionale. Multe din revistele sociologice de acum câţiva ani, cum sunt de pildă Kölner

Vierteljahrshefte für Soziologie a lui *von Wiese* sau Sociologus a lui *Thurnwald*, nu mai apar. Multe din catedrele de sociologie au fost desfiinţate sau înlocuite cu cele de filosofie politică. Mulţi dintre profesorii cu renume au fost înlăturaţi, fiind socotiţi ca o piedică pentru noul drum. Se înţelege de ce, în anii aceştia de răscruce, literatura sociologică e foarte scăzută. Sociologia veche marxistă, liberală sau chiar a-politică, e înlăturată, iar noua sociologie naţională e în construcţie. De aceea nu putem însemna ca opere de valoare mondială din 1935 decât vol. IV. *Werden, Wandel und Gestaltung von Staat und Kultur im Lichte der Völkerforschung* (apărut după vol. V.) din monumentala *„Die menschliche Gesellschaft in ihren ethno-soziologischen Grundlagen"* (Berlin-Leipzig, Walter de Gruyter Co.) de *Richard Thurnwald.* In schimb apare o bogată literatură de sociologie politică, etnică şi naţională, sub numele diferite de Volkswissenschaft, Volkskunde, Volkssoziologie etc. Noua orientare a fost schiţată mai dinainte de cei doi sociologi legaţi dela început de noul regim: *Gunther Ipsen* în Programm einer Soziologie des deutschen Volkstums (1933) şi *Hans Freyer* în Gegenwartsaufgaben der deutschen Soziologie (Zeitschrift für die Gesamte Staatswissenschaft, 95. B. 1. H. 1934). Comunitatea, poporul, naţiunea devin obiectul de cercetare al sociologiei, iar prin înlăturarea antinomiei dintre stat şi societate, sociologia se apropie şi ea de politică, devenind o sociologie luptătoare, în slujba idealului naţional german. Dacă o astfel de sociologie interesează mai puţin celelalte popoare, pentru Germania devine un instrument de înaltă valoare politică. Mai notăm din 1935, *Hans Proesler:* Die Anfänge der Gesellschaftslehre (Erlangen, Palm und Enke) şi Psychologie des Gemeinschaftslebens (lucrările celui de al XIV-lea congres al Societaţii germane de Psihologie, ţinut cu un an în urmă), Problema comunităţii şi mai ales a comunităţii etnice, (Volksgemeinschaft), este o preocupare generală în Germania, (Cf. şi Hans R. G. Günther: Philosophie der Gemeinschaft, în Blätter für Deutsche Philosophie, 9 B. H. 3. 1935, despre care a tratat şi în cadrul Societăţii germane de Filosofie). Tot printre lucrările de limba germană trebue să amintim vol. III. din opera sociologului olandez *Steinmetz:* Gesammelte kleinere Schriften zur Ethnologie und Soziologie (487 pg.).

Pe plan internaţional se constată înmulţirea relaţiilor dintre sociologii diferitelor ţări şi colaborarea lor tot mai intensă prin Institutul Internaţional de Sociologie şi Federaţia Internaţională a Societăţilor şi Institutelor de Sociologie. Congresele internaţionale sunt prilejuri nimerite pentru cunoaşterea reciprocă şi păstrarea acestor legături dintre savanţi.

Semnalăm, în ce priveşte sociologia şcolii din Bucureşti, şi răsunetul ei în rândul cercetătorilor maghiari. Ungurii sunt şi ei un popor cu multă ţărănime şi au o serioasă tradiţie ştiinţifică îndreptată spre cunoaşterea etnografică a satului, dar nu nesocotesc nici ce se face în altă parte. Cercetările româneşti le sunt cunoscute şi s'au dovedit dispuşi în unele privinţe să le urmeze. Amintim deocamdată numai două manifestări caracteristice din 1935, pornite din rândul tineretului maghiar, în stare de o mentalitate mai largă decât generaţia veche. E vorba de o broşură a unui tânăr scriitor ungur din Ardeal, *Venczel Jozsef:* A falumunka es az erdélyi falumunka-mozgalom (Erdélyi Tudomanyos Füzetek, 78 sz.) apărută la Cluj, în care se tratează monografia sociologică şi acţiunea culturală la sate, în spiritul şi după lucrările I. S. R., cerând aplicarea lor şi la Maghiarii din România, propunând în acelaşi timp participarea câtorva intelectuali unguri, pentru specializare, la lucrările Seminarului de Sociologie din Bucureşti. Şi un studiu scris de un tânăr cercetător chiar din Ungaria, *Lükö Gabor:* A román „monográfisták" falukutató munkája, apărut într'o carte asupra căreia vom reveni, dedicată cunoaşterii ţării: Honismeret könyve, scoasă în colaborare de Institutul Maghiar pentru cercetarea satului, din Budapesta. *Lükö Gabor*, după ce a vizitat România, învăţându-ne limba şi participând la lucrările I. S. R., expune amănunţit realizările dela noi, apreciind că s'a găsit în sfârşit mijlocul cel mai temeinic pentru cercetarea satului şi propunând aplicarea lui şi în Ungaria.

Sociologia de azi, fie că e constrânsă de împrejurările politice, fie că ascultă propria ei menire, se apropie tot mai mult de problemele vii ale timpului, devenind ştiinţă a realităţii sociale şi căutând să fie de folos

pe calea aceasta realizărilor de sine ale fiecărui popor. Se dovedeşte astfel nu numai o ştiinţă înzestrată cu valoare teoretică, dar şi o ştiinţă cu urmări practice foarte însemnate.

Traian Herseni

INSEMNĂRI

Primind cu întârziere Raportul de activitate al Institutului Social Român din Basarabia, datorit d-lui prof. *T. Al. Ştirbu*, îl vom publica în numărul viitor al revistei.

Gruparea *„Gând Românesc"* dela Cluj a cercetat în 1934, după metoda I. S. R., sub conducerea d-lui Prof. *Iuliu Haţieganu*, în cadrele Astrei, satul Măguri din Munţii Apuseni. In răstimp materialul a fost completat şi prelucrat, încât e gata de tipar. Monografia satului Măguri va apare în curând şi e scrisă de d-nii Val. Puşcariu (geografie), Tib. Morariu (etnografie), dr, P. Râmneanţu (demografie), dr. I. Făcăoaru (antropologie), dr. Ardeleanu şi dr. Secărea (frecv. sifilisului şi indicele biologic de rasă), dr. L. Daniello (igiena, sănatate, frecv. tuberculozei), dr. G. Benetato (alimentaţia), P. Prodan (istorie), Gh. Oancea (psihologie), E. Petrovici (limbă), O. Pampu (copilul şi şcoala), O. Boitoş (viaţa religioasă), V. Velican (agricultura), A. Gociman (economia forestieră), O. Popa (drept şi moralitate), E. Puşcariu (politică şi administraţie), Tr. Herseni (sociologie). Va fi cea dintâi lucrare temeinică despre stările sociale din Munţii Apuseni, atât de mult desbătute,

Fundaţia Rockefeller a trimis doi bursieri în România. pentru studiul sociologiei aşa cum o întelege şcoala românească. D-l. Dr. *Philip Mosely*, din America, a luat în luna Septembrie parte la campania monografică a I. S. R.-ului din satul Şanţ, j. Năsăud. In tot timpul anului 1936, d-sa va studia monografic, la teren, chestiunea „vecinătăţilor" din Ardeal. Dl. *H. Haufe*, din Germania, care în anul 1930 vizitase, împreună cu o serie de colegi germani, satul Runc din Gorj, în timp ce se facea acolo o monografie sociologică, va lucra în România problema populării Bărăganului, precum şi aceea a relaţiilor dintre ţărani şi mari proprietari, înainte şi după expropriere. D-sa a publicat de curând o lucrare interesantă: Deutsches Volkstum in der Bevölkerungsentwicklung des östlichen Mitteleuropa (1935).

In campania monografică a Institutului Social din Bucureşti, făcută astă vară la Şanţ, în j. Năsăud, s'a filmat un documentar de peste 2000 m., înfăţişând aspecte din viaţa acelui sat: aşezări, oameni, munci şi ceremonii (o nuntă şi o înmormântare). Este al treilea film al Institutului, adăugându-se filmelor Drăguş din Făgăraş (1929) şi Cornova din Orhei (1931).

Societatea de Filosofie a Dreptului şi Sociologie din Belgrad având de gând să înceapă o serie de cercetări monografice asupra satelor jugoslave, a cerut I. S. R. din Bucureşti să-i trimită toate publicaţiile sale, chestionarele şi planurile de muncă, precum şi toate sugestiile folositoare.

Institutul Social Român va scoate foarte curând un volum, în Biblioteca de Sociologie, Etică şi Politică, cuprinzând textele franceze ale celor opt comunicări făcute la recentul Congres internaţional de sociologie din Bruxelles.

Fundaţia Culturală Regală Principele Carol va scoate de sub tipar, zilele acestea, un volum de metodă monografică: „Cum se alcătueşte monografia unui sat. pentru folosul Căminelor Culturale", datorit d-lui *H. H, Stahl.* Va cuprinde şi o serie de chestionare.

La 17 Dec. 1935 s'a înfiinţat pe lângă catedra de Sociologie a Uuiversităţii din Bucureşti „Cercul studenţilor în Sociologie" cu scopul de a adânci cunoştinţele sociologice, de a pregăti membrii pentru activitatea ştiinţifică de specialitate şi pentru lucrări sociologice colective. Conducătorul cercului, delegat de d-l Prof. *D. Gusti*, este d-l asistent *Traian Herseni.*

Anuarul Arhivei de Folklor vol. III. 1935, de sub direcţia d-lui *Ion Muşlea*, aduce, ca şi până acum, un material de valoare. *Ion Muşlea* semnează două studii: Ion Bianu şi folklorul nostru, Alte variante româneşti ale snoavei despre femeea necredincioasă, *Ion Diaconu*: Psihologie şi creaţie populară, *Emil Petrovici*: Folklor din Valea Almăjului, *V.*

L. Bologa : Raportul din 1756 al unui chirurg german despre credinţele Românilor asupra moroilor, *P. V. Ştefănucă:* Contribuţii la bibliografia studiilor şi culegerilord e folklor privitoare la Românii din Basarabia şi popoarele conlocuitoare — publicate în periodicele ruseşti. Anuarul mai cuprinde o folositoare bibliografie a folklorului românesc pe anii 1933—34 şi un raport de activitate pe 1933—34. Vom reveni.

A apărut vol. II. din Analele de Psihologie publ. de Societatea Română de Cercetări Psihologice. Director d-l *C. Rădulescu-Motru*, redactor d-l *I.-M. Nestor.* Cuprinde serioase studii de specialitate (159 pg.), apoi numeroase şi variate recenzii (136 pg.), printre semnatarii cărora remarcăm cu plăcere un număr mare din studenţii Facultăţii de Filosofie din Bucureşti.

Observatorul Social-Economic, revistă trimestrială de studii şi anchete social-economice, apare la Cluj, redactat de un grup de profesori dela Academia de Inalte Sudii Comerciale şi Industriale „Regele Carol II", din acea localitate, în frunte cu d-l Prof. *George Moroianu*, director şi editor. Sunt vrednice de laudă străduinţele acestei grupări, care dă de câţiva ani ţării o publicaţie competentă, de ţinută academică şi de vie actualitate. Ultimele n-re, 2-4, 1935, aduc, ca şi cele dinainte, studii economice, cronici şi recenzii numeroase şi bine scrise.

Nr. 21, 1935, din publicaţiile Institutului de Cercetări agronomice al României, înfăţişează o „Dare de seamă de activitatea Institutului în anul 1934" prin care se dovedeşte cu prisosinţă rostul şi însemnătatea deosebită a acestei instituţii de ştiinţă aplicată. Institutul a căutat să valorifice într'o măsură din ce în ce mai mare, pentru agricultura practică, rezultatele obţinute în câmpurile de experienţă şi laboratoarele sale. Işi îndeplineşte această misiune: a. pe cale directă, punând la îndemâna agricultorilor produsele, instalaţiile şi munca colaboratorilor săi, b. difuzând prin publicaţiile sale sau prin sfaturi date direct celor ce le cer, îndrumări spre o agricultură mai raţională şi mai rentabilă.

D-l Dr. *A. G. Galan*, directorul Serviciului de Studii şi Statistică din Oficiul Naţional al Cooperaţiei Române, a publicat o preţioasă lucrare: Monografia Cooperaţiei de Credit din România, 1906-1935, — cu 377 tabele statistice în text (Buc. Imprimeria Naţională, 1935, 303 pag.), Autorul adaugă un nou titlu de merit la bogata sa activitate cooperatistă.

Bibliografie. *C. Narly:* Istoria Pedagogiei, vol. I,, Creştinismul antic, Evul mediu, Renaşterea (Publicaţiile Institutului Pedagogic, Cernăuţi, 1935, 376 pg.). Utilă pentru profesori, învăţători şi studenţii în filosofie. *Ilie Sulea-Firu:* Funcţiunea biologică a educaţiei (Cartea Rom., Buc. 1935, 16 pg.) Utilă tot categoriilor amintite. *Ion Chelcea :* Literatură populară contra dominaţiei maghiare în Ardeal Extras din „Gazeta Ilustrată". Cluj, (1935) şi Tipuri de cranii româneşti din Ardeal (Academia Română, Buc. 1935). Autorul este un cercetător harnic şi meritos dela Muzeul Etnografic din Cluj. *Augustin Venturino:* S ciologia general: La interdependencia (1935), cu o prefaţă în l. franceză de *Gaston Richard Luigi Sturzo:* Essai de sociologie. Trad. de l'italien par Juliette Bertrand (Cahiers de la Nouvelle Journée, 32, 1935). *R. Aron:* La Sociologie allemande contemporaine (Alcan. 1935). *André Jousain:* La Sociologie, ethnologie comparée et histoire comparée (Poiters, 1935). *Alex. Tillmann:* L'organisation économique et sociale du III-e Reich (Paris, Libr, du Recueil Sirey, 1935), prefaţată de *Henri Truchy.* O carte bine documentata. La Yougoslavie d'Aujourd'hui (publié par la Section de la presse au.Ministère des Affaires Etrangères, Belgrade, 1935, 439 pg), cuprinde informaţii preţioase despre Jugoslavia: Familia regală, I. generalităţi, populaţie, formaţia statului, legi organice, armată, politică externă, culte, instrucţie publică. arte frumoase, monumente istorice şi muzee. presă, II. resurse naturale căi de comunicaţie, agricultură, comerţ şi industrie, finanţe publice, — bibliografie şi o hartă a ţării.

Redacţia